

**GELENEKSEL YAPILARIN KULLANIM SONRASI
DEĞERLENDİRİLMESİ: KIRKLARELİ
YAYLA MAHALLESİ ÖRNEĞİ**

SÜMEYYE SAVAŞ

OCAK 2024

DİYARBAKIR

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**GELENEKSEL YAPILARIN KULLANIM SONRASI
DEĞERLENDİRİLMESİ: KIRKLARELİ
YAYLA MAHALLESİ ÖRNEĞİ**

SÜMEYYE SAVAŞ

DİCLE ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV
YÖNETMELİĞİNİN BİR PARÇASI OLARAK
MİMARLIK ANA BİLİM DALINDA
YÜKSEK LİSANS TEZİ
OLARAK HAZIRLANMIŞTIR

OCAK 2024

DİYARBAKIR

**GELENEKSEL YAPILARIN KULLANIM SONRASI
DEĞERLENDİRİLMESİ: KIRKLARELİ
YAYLA MAHALLESİ ÖRNEĞİ**

Sümeyye SAVAŞ tarafından Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin bir parçası olarak hazırlanan bu çalışma, aşağıda bilgileri yazılı jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek **Mimarlık Ana Bilim Dalı**'nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Neslihan DALKILIÇ
Müdür, **Fen Bilimleri Enstitüsü**

Prof. Dr. Havva ÖZYILMAZ
Danışman, **Mimarlık Bölümü,**
Dicle Üniversitesi

Sınav Jürisi:

Prof. Dr. Havva ÖZYILMAZ (*,**)
Mimarlık Bölümü, Dicle Üniversitesi

Doç. Dr. Can Tuncay AKIN
Mimarlık Bölümü, Dicle Üniversitesi

Doç. Dr. Nurtekin ÖZEN
Mimarlık Bölümü, Fırat Üniversitesi

ONAY

Savunma Tarihi: 26/ 01 / 2024

(*) Jüri Başkanı.

(**) Tez Danışmanı.



Anneme ve babama...

Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tez çalışmasında yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bahse konu bu kural ve ilkelerin gerektirdiği üzere, bu çalışmada özgün olmayan tüm bilimsel içerikleri kurallara uygun biçimde alıntılıyıp kaynak gösterdiğimi beyan ederim. Beyanımınla çelişen herhangi bir delil bulunduğu takdirde tüm sorumluluğu üstleneceğimi kabul ederim.

Ad, Soyad: Sümeyye SAVAŞ

İmza:

TEŞEKKÜR

Öncelikle danışmanım Prof. Dr. Havva ÖZYILMAZ'a tez sürecim boyunca sağladığı yardım ve yol göstericiliği için teşekkür ederim. Ayrıca diğer jüri üyelerime tez çalışmamın daha nitelikli bir hale gelmesi için yaptıkları eleştiri ve önerileri için teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında bana yardım ve desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma, tüm eğitim hayatım boyunca bana sağladıkları maddi ve manevi destekleri için başta annem ve babam olmak üzere aile üyelerime teşekkür ederim.



İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR LİSTESİ	xvii
ÖZET	xviii
ABSTRACT	xix
1. GİRİŞ	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR ve kuramsal temeller	3
2.1 Yeniden Kullanım ve Yeniden İşlevlendirme	5
2.1.1 Konut alanlarını yenilemedeki sorunlar	8
2.1.2 Dönüşüm kavramı	9
2.1.3 Yenileme kavramı	10
2.1.4 Değişim kavramı	10
2.2 Kullanım Sonrası Değerlendirme Yönteminin Kuramsal Gelişimi	10
2.2.1 KSD'nin genel tanımı	10
2.2.2 KSD'nin tarihçesi ve gelişimi	12
2.2.3 KSD'nin amaçları ve süreç modeli	13
2.2.4 KSD'nin yararları	14
2.2.5 KSD'yi tanımlamada yaklaşımlar	15
2.2.6 KSD'de kullanılan araştırma teknikleri	16
2.2.7 KSD' nin performans düzeyleri	18
2.3 Kırklareli'nin Özellikleri	18
2.3.1 Kırklareli'nin tarihi	18
2.3.2 Kırklareli'nin coğrafi özellikleri	19

2.4	Geleneksel Kırklareli Evlerinin Özellikleri	23
2.4.1	Yerleşim özellikleri	25
2.4.2	Plan tipleri	27
2.4.3	Cepheler	29
2.4.4	Yapım tekniği ve malzeme.....	31
3.	MATERYAL VE YÖNTEM	33
3.1	Materyal	33
3.2	Yöntem.....	36
4.	BULGULAR VE TARTIŞMA	39
4.1	Çalışma Kapsamında İncelenen Kırklareli Geleneksel Yapıları	39
4.2	Çalışma Alanında İncelenen Yapıların Kullanım Sonrası Değerlendirmesi	115
4.3	Çalışma Alanında Yapılan Anket ve Gözlem Değerlendirmeleri	118
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER	127
	KAYNAKLAR	129
	EKLER.....	135
	ÖZGEÇMİŞ	139

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 Yapılı Çevrenin Yaşam Döngüsü	8
Şekil 2.2 Kullanım sonrası süreç modeli.....	11
Şekil 2.3 KSD süreç modeli	11
Şekil 2.4 Fiziksel planlama ve tasarım süreci döngüsü.....	13
Şekil 2.5 Le Corbusier Pessac Evi, orjinal tasarım ve kullanım sonrası görünüm	16
Şekil 2.6 Performans ölçütlerinin değişen seviyeleri	18
Şekil 2.7 Kırklareli'nin Konumu.....	20
Şekil 2.8 Kırklareli kent merkezi ve çevresi eğim haritası	21
Şekil 2.9 Tarihi üç yolun geçtiği rota.....	23
Şekil 2.10 Kırklareli merkez mahalleleri	24
Şekil 2.11 Kırklareli merkez yerleşmenin oluşum süreci ve Cumhuriyet Dönemi Kırklareli kent planı	25
Şekil 2.12 Parsel-sokak ve yapı ilişkisi.....	26
Şekil 2.13 Geleneksel Kırklareli evleri plan tipleri.....	27
Şekil 2.14 Geleneksel Kırklareli evlerinde cephe kompozisyon örnekleri	29
Şekil 2.15 Geleneksel Kırklareli evlerinde çıkma türleri.....	30
Şekil 2.16 Geleneksel Kırklareli Evlerinde Ana Giriş Düzenlemesi	31
Şekil 2.17 Dış duvar düzenlemesi.....	32
Şekil 3.1 Yayla Mahallesi'nin Kırklareli İli içerisindeki konumu	33
Şekil 3.2 Kırklareli Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı.....	34
Şekil 3.3 Yayla Mahallesi 1989 yılı önemli cadde ve sokakları	35
Şekil 3.4 Yayla Mahallesi'nin günümüzdeki önemli cadde ve sokakları	36
Şekil 3.5 Yöntem akış şeması	37
Şekil 4.1 Yapının konumu.....	40
Şekil 4.2 Yapının konumu ve vaziyet planı	40
Şekil 4.3 Ana giriş kapısı ve yapının sokak ile bağlantısını sağlayan giriş merdiveni	41
Şekil 4.4 Yapının cumbalı ön cephesinin mevcut durumu, restorasyondan önce ön cephedeki pencere yapıları, giriş holü.....	41
Şekil 4.5 Zemin kattaki pencerelerde bulunan korkuluklar.	42
Şekil 4.6 Yapının eski hali ve yeni hali.....	42

Şekil 4.7 Yapının eski halinde cepheye sonradan eklenen giriş holü ve aynı cephenin mevcut hali.....	43
Şekil 4.8 Yapının eski halinde sonradan eklenen mutfaktan bahçeye açılan kapının üzerindeki sundurma ve mevcut hali.....	43
Şekil 4.9 Yapının özgün halinde bulunan bacalardan biri	44
Şekil 4.10 Yapıya sonradan eklenen bacaların mevcut durumu	44
Şekil 4.11 Kullanıcıların, yaşam konforlarını arttırmak amacıyla ısıtma sisteminde yaptığı değişiklik	44
Şekil 4.12 Mutfaktaki su kuyusu restorasyon öncesi ve sonrası	45
Şekil 4.13 Banyonun restorasyon aşaması, banyonun giriş holü ve kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda tadilattan önce seçtikleri tuvalet elemanı	45
Şekil 4.14 Günümüzde depo olarak kullanılan tandır odası	46
Şekil 4.15 Bodrum kat eski hali ve bodrum kat yenilenmiş hali	46
Şekil 4.16 Bodrum kat ve mutfak bağlantısı	46
Şekil 4.17 Bodrum katın sokağa bakan penceresi.....	47
Şekil 4.18 Terasta görüntü kirliliğine sebep olan nesneler ve terasın önceki durumu	47
Şekil 4.19 Terasın modern malzemelerle yenilenmiş hali	47
Şekil 4.20 Yapının mevcut zemin kat planı	48
Şekil 4.21 Önceden dolaba çevrilen oda içerisindeki niş ve günümüzdeki özgün hali	49
Şekil 4.22 Oda, odanın bir dönem kapatılan kapısı ve mutfağın yan bahçeyle bağlantılı olan kapısı	49
Şekil 4.23 Restorasyondan önce kullanıcıların yapıya yaptığı müdahaleleri gösteren zemin kat planı	50
Şekil 4.24 Restorasyondan önce alt konutun banyosu, üst konutun wc-banyosu ve yapının wc-banyosunun mevcut tesisat sistemi	50
Şekil 4.25 Yapının birinci katında restorasyondan önce kullanıcıların yaptığı müdahale paftası ve yapının özgün haline getirilen mevcut halinin birinci kat planı	51
Şekil 4.26 Yapının önceki durumuna ait bina kesitleri.....	51
Şekil 4.27 Yapının mevcut durumuna ait bina kesitleri.....	51

Şekil 4.28 Restorasyondan önce odanın sofaya açılan kapısı ve kapının mevcut durumu	52
Şekil 4.29 Kullanıcıların yapının sofa mekanında üst katta oluşturulan konut için sonradan yaptığı mutfak ve günümüzde özgün haline dönüştürülen sofa	52
Şekil 4.30 Restorasyondan önce yapılan yüklüğün önden ve arkadan görüntüsü	52
Şekil 4.31 Yapının günümüzde özgün haline dönüştürülen ve iki oda arasındaki geçişi sağlayan kapısı	53
Şekil 4.32 Restorasyondan önce yapının kat merdiveni ve giriş holü, yapının günümüzde özgün haline dönüştürülen kat merdiveni	53
Şekil 4.33 Yapının bahçesi.....	53
Şekil 4.34 Yapının konumu.....	54
Şekil 4.35 Yapının vaziyet planı	54
Şekil 4.36 Yapının eski hali ve yapının mevcut hali.....	55
Şekil 4.37 Yapının sanat galerisi olarak kullanımı	55
Şekil 4.38 Yapının müze işleviyle kullanımı	55
Şekil 4.39 Yapının plan şablonu	56
Şekil 4.40 Yapıda kullanılan malzeme ve yapım tekniği.....	57
Şekil 4.41 Yapının oyulan kaya zemininden kalıntılar	57
Şekil 4.42 Yapının birinci kat girişi ve yapının zemin kat girişi	57
Şekil 4.43 Depo, tuvalet ve klima	58
Şekil 4.44 Yapıya gün ışığını sağlayan pencereler ve diğer aydınlatma elemanları..	58
Şekil 4.45 Yapıya gün ışığını sağlayan pencereler ve diğer aydınlatma elemanları..	58
Şekil 4.46 Yapının konumu	59
Şekil 4.47 Yapının vaziyet planı	59
Şekil 4.48 Yapının ön cephesi.....	60
Şekil 4.49 Yapının arka bahçesi ve yapının eski durumu	60
Şekil 4.50 Restorasyondan önce yapının kesitleri.....	62
Şekil 4.51 Restorasyondan sonra yapının kesitleri	62
Şekil 4.52 Yapıya sonradan eklenen giriş kapısı	62
Şekil 4.53Yapıya sonradan eklenen merdiven	63
Şekil 4.54 Eklenti merdiven alanının mevcut durumu	63
Şekil 4.55 Yapının önceden kapatılmış olan merdiveni ve bu merdivenin üstünde yapılan mutfak.....	64

Şekil 4.56 Yakın zamanda tekrar kullanıma açılan merdiven ve sofa	64
Şekil 4.57 Üst katta ki hol ve banyoya yapılmış olan müdahaleler	64
Şekil 4.58 Mevcutta çamaşır odasına çevrilmiş olan hol ve birinci kattaki banyonun günümüz ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş hali.....	65
Şekil 4.59 Ana giriş holü ve ana giriş kapısı.....	66
Şekil 4.60 Pişirme öğeleri ve kullanılmayan şömine	66
Şekil 4.61 Banyoya eklenen dolap, ısıtmada kullanılan kaloriferlerden biri	66
Şekil 4.62 Yapının konumu.....	67
Şekil 4.63 Yapının vaziyet planı	67
Şekil 4.64 Restorasyondan önce yapının kesitleri.....	69
Şekil 4.65 Restorasyondan sonra yapının kesitleri	69
Şekil 4.66 Yapının eski hali ve yapının mevcut hali.....	69
Şekil 4.67 Yapının bodrum girişi, ana girişi, bahçeden giriş girişi ve servis girişi ...	70
Şekil 4.68 Yapıda kullanıcılara kolaylık sağlayan yönlendirme tabelaları.....	70
Şekil 4.69 Kullanıma kapatılan balkon ve ışığı engellemek için pencerelere yapılan müdahaleler	70
Şekil 4.70 Merdivenin restorasyondan önceki durumu ve merdivenin restorasyondan sonraki durumu.....	71
Şekil 4.71 Yapının bahçesinden görüntüler	71
Şekil 4.72 Yapının kullanılan bahçe kapısıve kullanıma kapatılan arka bahçe kapısı	72
Şekil 4.73 Yapının eski kullanımında ihtiyaçtan kaynaklı sonradan eklenen kısım ve alanın mevcut hali	72
Şekil 4.74 Yapının yeni ısıtma ve soğutma elamanları.....	72
Şekil 4.75 Bodrum katın eski işlevinden görüntüler.....	73
Şekil 4.76 Bodrum katın yeni işlevinden görüntüler	73
Şekil 4.77 Wc , bodrum kata eklenen ayırıcı duvar ve zemin kat ile bodrum kat arasındaki bağlantıyı sağlayan ahşap merdiven	73
Şekil 4.78 Zemin kattaki sergi odalarından görüntüler	74
Şekil 4.79 Zemin katta eski kullanımında yapılmış olan ahşap bölme duvar ve kapı, alanın yeni hali	75
Şekil 4.80 Zemin katta giriş holünü sofadan ayıran ahşap kapı, kapının yeni durumu ve yapının giriş holü.....	75

Şekil 4.81 Engelli rampaları.....	75
Şekil 4.82 Üst kattaki sergi odalarından görüntüler	76
Şekil 4.83 Üst kattaki sofanın mevcut durumu ve obje sergilemek için kullanılan ocak nişi	76
Şekil 4.84 Yapının konumu.....	77
Şekil 4.85 Yapının vaziyet planı	77
Şekil 4.86 Yapının eski ve yeni görüntüsü.....	78
Şekil 4.87 Arka bahçe kapısının önceki hali, şimdiki durumu ve ön bahçe kapıları .	81
Şekil 4.88 Muhdes yalak ile birinci kata çıkan merdiven ve aynı alanın mevcut durumu	81
Şekil 4.89 Ön bahçedeki kuyu, sergi alanı ve ön bahçedeki ladin ağacı	82
Şekil 4.90 Avlu-Arabalıktan üst kattan görünüm ve yapıyla bağlantılı olup kapatılan avlu- arabalık kapısı	82
Şekil 4.91 Yeni açılan müstemilat kapısı ve kapatılan arabalık kapısı, mahzen ve avlu girişi	83
Şekil 4.92 Müstemilat mekanının yeni cephesi ve yeni kullanımı.....	83
Şekil 4.93 Bodrum katın mevcut kullanımı	84
Şekil 4.94 Bodrum katta daha önce taşla kapatılmış olan pencereler mevcut hali	84
Şekil 4.95 Yapıya sonradan eklenen wc yapısının mevcut alanı ve yunak kapısının şimdiki özgün hali	84
Şekil 4.96 Bulgaristan, Yunanistan ve Karadağ sergi odaları.....	85
Şekil 4.97 Danışma alanı ve merdiven altındaki mekanlar	85
Şekil 4.98 İşlevini yitirmiş gömme dolap, ocak ve baca örnekleri	86
Şekil 4.99 Zemin kat ve birinci kat arasındaki bağlantıyı sağlayan merdivenin eski kullanımı ve yeni kullanımı	86
Şekil 4.100 Eski kullanımında balkon ve sofadaki camekan duvarlar.....	87
Şekil 4.101 Sofa ve balkonun mevcut durumu	87
Şekil 4.102 Birinci kattaki sergi alanlarından görüntüler	87
Şekil 4.103 Yapının konumu.....	88
Şekil 4.104 Yapının vaziyet planı	88
Şekil 4.105 Yapının ana girişi, bahçe girişi, servis girişi, birinci kat girişi	89
Şekil 4.106 Yan bahçeye yapılan dolgu ön cephe, ön cephedeki alınlık ve arka cephe	89

Şekil 4.107 Yapının Rum Okulu döneminde çekilmiş bir fotoğraf ve Vali Faik Üstün İlköğretim Okulu döneminde çekilmiş bir fotoğraf	91
Şekil 4.108 Yangın sonrası Vali Faik Üstün İlkokulu	92
Şekil 4.109 Rum Mektebi, Vali Faik Üstün İlkokulu, Thrace Konak Otel	92
Şekil 4.110 Yapının ön cephe değişimi	94
Şekil 4.111 Zemin kattaki wc, restoran ve asansör.....	95
Şekil 4.112 Çatıdaki bacaların değişimi.....	95
Şekil 4.113 Yeni ısıtma sistemi, yangından sonra rüzgarlığın durumu ve kaldırılan rüzgarlığın mevcut alanı	95
Şekil 4.114 Zemin katta bulunan danışma, lobi ve dekoratif kuyu.....	96
Şekil 4.115 Giriş kemerindeki nişlerin eski ve yeni kullanımı	96
Şekil 4.116 Yapıdaki duvar objeleri.....	96
Şekil 4.117 Yapının arka bahçe girişi, arka bahçesi, ek yapı ve yan bahçede kullanılmayan kuyu.....	97
Şekil 4.118 Konaklama odası ve içerisinde bulunan banyo örneği	97
Şekil 4.119 Birinci katın eski hali (solda) (Demir, 2010) ve birinci katın yeni hali..	97
Şekil 4.120 Yapının konumu.....	98
Şekil 4.121 Yapının vaziyet planı	98
Şekil 4.122 Yapının ilk hali ve mevcut hali	99
Şekil 4.123 Cihannüma katının süreci	99
Şekil 4.124 Bodrum kata yapılan müdahaleler	101
Şekil 4.125 Sonradan eklenen sundurma, merdiven sahanlığı, depo, kapatılan bahçe kapısı ve garaj	102
Şekil 4.126 Bahçe kapısı ve mutfak ile bodrum girişlerinin mevcut hali	102
Şekil 4.127 Mevcut bahçede bulunan ek yapı; kuyu ve fiskiye; ocak ve bodrumun diğer girişi	102
Şekil 4.128 Yapının cephesinde eski kullanıcıları tarafından yapılan sıva ve dolgular, tesisat ve yağmur suyu boruları, menfez; yapının mevcut yan ve arka cephesi	103
Şekil 4.129 Yapının ön cephesinin önceki durumu ve ön cephesinin mevcut durumu	103
Şekil 4.130 Bodruma inen merdiven üzerindeki dolgu, zemin katta sofa ile merdiven arasındaki bağlantıyı kesen duvar ve wc.....	104
Şekil 4.131 Mutfak penceresindeki dolgu , mevcut wc kapısı ve mevcut ocak.....	104

Şekil 4.132 Mevcut sofa, mevcut mutfak ve mevcut mutfak tezgahı	104
Şekil 4.133 Mevcut personel odası örnekleri ve kullanıma kapatılan kapı.....	105
Şekil 4.134 Üst kattaki konutun mutfağı, pencere dolguları ve wc kapısı, camekan	105
Şekil 4.135 Sofanın mevcut durumu, merdiven sahanlığı ve pencerelerinin mevcut durumu	106
Şekil 4.136 Eski bacalar, mevcut ısıtma elemanları, balkonlar	106
Şekil 4.137 Yapının konumu.....	107
Şekil 4.138 Yapının vaziyet planı	107
Şekil 4.139 Yapının eski ve mevcut hali.....	107
Şekil 4.140 Yapının girişleri	109
Şekil 4.141 Depo girişi, bodrum kat ve bodrum kattaki wc.....	109
Şekil 4.142 Konaklama odalarından örnekler	109
Şekil 4.143 Balkonlar ve depo	110
Şekil 4.144 Ek yapı, bahçe kapısı ve kuyu.....	110
Şekil 4.145 Yapının konumu.....	111
Şekil 4.146 Yapının vaziyet planı	111
Şekil 4.147 Yapının mevcut kullanımında bodrum kat ve bahçe girişi	112
Şekil 4.148 Yapının konut kullanımında yapıya eklenen muhdes alanlar	112
Şekil 4.149 Yapının konut kullanımında bodrum kat	114
Şekil 4.150 Yapının konut kullanımından görüntüler	114
Şekil 4.151 Yapının konut kullanımında mutfak ve banyo mekanları	114
Şekil 4.152 Yapının otel kullanımında yapıya eklenen restoran.....	115
Şekil 4.153 Yapının otel kullanımından görüntüler	115
Şekil 4.154 Kullanıcıların demografik özellikler	119
Şekil 4.155 Yapının yapısal, mekansal ve teknik durumu	120
Şekil 4.156 Yapının işlev değişikliği sonrasındaki kullanıcı değerlendirmeleri.....	121
Şekil 4.157 Yapının çevresel durumu değerlendirmesi	122
Şekil 4.158 Yayla Mahallesi sokak yapıları.....	123
Şekil 4.159 Yayla Mahallesi'ndeki geleneksel dokuyu bozan betonarme yapılar...	123
Şekil 4.160 Yayla Mahallesi'ne çıkan yol 1959 yılı fotoğrafı ve mevcut durumu ..	124
Şekil 4.161 Yayla Meydanı mübadele öncesi krokisi, Yayla Meydanı mevcut vaziyet planı.....	125

Şekil 4.162 1920’li yıllarda Yayla Meydanı	125
Şekil 4.163 Yayla Meydanı mevcut durumu.....	125
Şekil 4.164 Yayla Parkı.....	125
Şekil 4.165 Özgünlüğünü kaybetmiş geleneksel yapı örnekleri	126



TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1 Yapıların kullanımı veya yeniden kullanımı için gerekli analiz başlıkları..	7
Tablo 2.2 Konut Alanlarının Yenilenmesinde Sorunlar	9
Tablo 2.3 KSD Yönteminde Kullanılan Araştırma Teknikleri	17
Tablo 3.1 Evren büyüklüklerine karşılık örneklem büyüklükleri	38
Tablo 4.1 İncelenen Kırklareli geleneksel yapıları	39
Tablo 4.2 Yapının Plan Şablonları	61
Tablo 4.3 Yapının Plan Şablonları	68
Tablo 4.4 Yapının Plan Şablonları	79
Tablo 4.5 Yapının Plan Şablonları	93
Tablo 4.6 Yapının Plan Şablonları	100
Tablo 4.7 Yapının konut ve otel kullanımına yönelik plan şablonları	108
Tablo 4.8 Yapıya konut kullanımında yapılan müdahaleler	113
Tablo 4.9 Çalışma alanında incelenen yapılar	116

KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltma	Açıklama
KSD	Kullanım Sonrası Değerlendirme
EDRA	Environmental Design Research Association
TKA	Trakya Kalkınma Ajansı
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
YEDAM	Yeşilay Danışmanlık Merkezi

ÖZET

GELENEKSEL YAPILARIN KULLANIM SONRASI DEĞERLENDİRİLMESİ: KIRKLARELİ YAYLA MAHALLESİ ÖRNEĞİ

SAVAŞ, Sümeyye
Yüksek Lisans, Mimarlık Bölümü
Danışman: Prof. Dr. Havva ÖZYILMAZ
Ocak 2024, 157 sayfa

Geleneksel yapıların kullanım süreçlerinde meydana gelen değişiklikler dönemin fiziksel, sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri başta olmak üzere birçok etmenin etkisiyle oluşmaktadır. Bu süreçte yapının özgün hali ve mekânsal özellikleri de büyük değişikliklere maruz kalabilmektedir. Kullanıcılar, bu yapılarda kendi ihtiyaçlarına cevap verecek niteliklere göre bazı müdahalelerde bulunmaktadır. Fakat bu müdahaleler, yapının özgün mimari dokusuna ve kimliğine zarar verecek şekilde yapılırsa o geleneksel yapının özgünlüğünü kaybettirerek temel niteliklerine zarar verebilmektedir. Bu durum geleneksel yapıların gelecek kuşaklara aktaracağı değerlerin giderek azalmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle geleneksel yapılarda kullanıcıların isteklerine yönelik yapılan işlevsel ve mekânsal değişiklikler yapının özgünlüğüne zarar vermeden kontrollü bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

Ülkemizde geleneksel yapılarda özellikle ekonomik etmenlerden ötürü yapılan değişikliklerin başında işlev değişikliği gelmektedir. Mesela konut olarak kullanılan bir geleneksel yapı ticari getirisinden ötürü kafe, otel vs. birçok farklı mekana dönüştürülerek eski işlevinden neredeyse tamamen farklı bir işlev kazanabilmektedir. Bu değişiklik, yapıdaki mekânsal değişiklikleri de beraberinde getirmektedir. Oda olarak kullanılan mekanların birleştirilerek yemek salonu, eğlence mekanı gibi farklı mekanlara dönüştürüldüğü birçok örneğe rastlanmaktadır. Bu örneklerden biri de çalışmada kullanılan Kırklareli Yayla Mahallesi'nde bulunan geleneksel yapılardır.

Bu çalışmanın amacı Kırklareli geleneksel yapılarında yapılan işlev değişikliklerinin kullanım sonrası yaşanan sorunlarını ve yapıların özgünlüğünde medyana gelen değişimleri irdeleyerek bunları en aza indirmek için çözüm önerileri oluşturmaktır. Bu kapsamda konutlardaki eski ve yeni mekânsal özellikler değerlendirilerek kullanım sonrası oluşan değişimler ve bunların yapıya kattığı olumlu ve olumsuz durumların tespit edilmesi amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Geleneksel yapı, Kırklareli, Kullanım Sonrası Değerlendirme (KSD), değişim, dönüşüm.

ABSTRACT

POST OCCUPANCY EVALUATION OF TRADITIONAL BUILDINGS: THE CASE OF KIRKLARELİ YAYLA NEIGHBORHOOD

SAVAŞ, Sümeyye

Master of Science in Department of Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Havva ÖZYILMAZ

January 2024, 157 pages

The changes that occur in the processes of using traditional structures are caused by the influence of many factors, especially the physical, socio-cultural and economic characteristics of the period. In this process, the original state and spatial characteristics of the structure may also be subject to major changes. Users make some interventions in these structures according to the qualities that will meet their needs. However, if these interventions are made in a way that damages the original architectural texture and identity of the building, they may damage the basic qualities of that traditional structure by making it lose its originality. This situation causes the values that traditional structures will transmit to future generations to decrease gradually. For this reason, functional and spatial changes made in traditional structures for the wishes of users should be carried out in a controlled manner without harming the originality of the structure.

At the beginning of the changes made in traditional structures in our country, especially due to economic factors, there is a change in function. For example, a traditional building used as a residence is a cafe, hotel, etc. due to its commercial return. by being converted into many different places, it can gain an almost completely different function from its former function. This change also brings about spatial changes in the structure. There are many examples where the spaces used as rooms are combined and converted into different spaces such as a dining hall, an entertainment venue. One of these examples is the traditional buildings located in the Kırklareli Highland Neighborhood used in the study.

The aim of this study is to create solution suggestions to minimize the problems experienced after the use of the functional changes made in the traditional structures of Kırklareli and the changes in the originality of the structures to the median by examining them. In this context, it aims to evaluate the old and new spatial features in the houses and to determine the changes that occur after use and the positive and negative situations that they add to the structure.

Keywords: Traditional building, Kırklareli, Post Occupancy Evaluation (POE), change, transformation.

1. GİRİŞ

Geleneksel yapılar geçmişten günümüze birçok kültürel unsuru beraberinde taşımaktadır. Bu kültürel unsurlardan biri de yapının bulunduğu yörenin mimari kültürüdür. Böylece geleneksel yapılar, bulunduğu bölgenin mimari kültürünün tanınmasına, anlaşılmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına kaynaklık eden öğelerden biri olmuşlardır. Bu durumun en temel nedeni geleneksel yapıların özgün mimari özellikleriyle kente bir kimlik kazandırmalarıdır. Bu kimlik belki de yüzyıllarca o kenti temsil ederek kentin ölümsüzleşmesini sağlamak ve böylece yok olmaya mahkum olmaktan kurtarmaktadır. Bu süreç içerisinde ise kente ait mimari kimlik özellikleri birleşerek, o kente ait kendine has mimari dokuyu oluşturmaktadırlar.

Her yörenin kendine has mimari dokusu, dönemin ihtiyaçlarına ve kullanıcıların sosyoekonomik durumlarına göre bazı değişkenliklere uğramıştır. Yapıların mekan özellikleri incelendiği zaman bu değişimleri görmek hiç de zor değildir. Örneğin geçmişte büyük ailelerin kullanımına uygun olarak tasarlanmış bir oda, günümüz çekirdek aile yapısına uygun olarak bölünmüş veya işlevi değiştirilerek farklı bir kullanıma hizmet verecek bir mekana dönüştürülmüş olabilmektedir.

Yapılarda yaşanan işlev değişiklikleri kimi zaman kullanıcıların kullanım koşullarını iyileştirmek kimi zaman toplumun ihtiyaçlarını karşılamak kimi zaman ise ticari getiri sağlaması amacıyla yapılmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus yapıda yapılan veya yapılacak olan değişimin yapının özgünlüğünü bozmaması ve kullanıcıların kullanım sonrası problemler yaşamamasını sağlamaktır. Çünkü yapı üzerindeki her müdahale yapıda geri dönüşü olmayan mimari bozunmalara ve deformasyonlara sebep olabilmektedir. Bu durum ise yapının kendi kimliğini koruyamaması ve kullanıcılara da bunu hissettirmesine sebep olmaktadır. Bu nedenle kullanıcılar geçmişini hissedemediği, özgünlüğünü kaybetmiş olan yapılarda gün geçtikçe daha büyük müdahalelerde bulunmaktan kaçınmamaktadırlar.

Bu çalışmada yapılardaki işlev değişiklerini kullanım sonrası değerlendirerek yapıda yaşanan bozunmaları, kullanıcıların kullanımına yönelik olan olumlu ve olumsuz yönleri açığa çıkarmak amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında çalışma alanı olarak

Kırklareli İlinin Yayla Mahallesi seçilmiştir. Özgün mimari dokusu ve kent içerisinde önemli bir odak noktası olan Yayla Mahallesi birçok geleneksel yapıyı içerisinde bulundurmaktadır. Bu yapıların bir kısmı terkedilmiş veya oldukça yıpranmış bir durumda varlığını idame ettirmekteyken bir kısmı ise restore edilerek topluma tekrar kazandırılmıştır. Bu restorasyonlar sonucunda yapıların bazısı halen kendi işlevinde kullanılmaktayken bazısı da işlev değişikliğine uğramıştır. Bu çalışmada Yayla Mahallesi'nde örnek olarak seçilen geleneksel yapılar analiz edilerek işlev değişikliğine uğrayan yapı ve mekanlar değerlendirilmiştir. Bu bağlamda yapıların çevresel ve mekânsal durumları, kullanıcı-mekan uyumu sosyoekonomik ve kültürel koşullar göz önünde bulundurularak yapıların kimlik özelliklerinde yaşanan değişimler ve dönüşümler saptanmıştır.

Bu çalışmanın amacı Kırklareli'ndeki geleneksel konutlarda yaşanan işlev değişikliklerinin kullanım sonrası yaşanan soruları ve özgünlüğünde yaşanan değişimleri irdeleyerek bunları en aza indirmek için çözüm önerileri oluşturmaktır. Bu kapsamda çalışmanın ilk bölümünde literatür taraması yapılarak çalışmanın kuramsal temellerine değinilmiştir. Daha sonra çalışmanın materyal ve yöntemi belirtilmiştir. Bulgular kısmında ise alanda yapılan anket, gözlem ve toplanan veriler analiz edilerek çalışma alanındaki geleneksel yapıların kullanım sonrası durumları değerlendirilmiştir. Son olarak tüm bu araştırma ve bulgulara dayanarak sonuç ve öneriler sunulmuştur.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR VE KURAMSAL TEMELLER

Bu bölümde tez çalışmasını oluşturan Kırklareli, yeniden kullanım, yeniden işlevlendirme, Kullanım Sonrası Değerlendirme (KSD) gibi kuramsal temeller ve bu kuramsal temeller ile ilgili yapılan yerli ve yabancı araştırmalar; tez, makale, yüksek lisans tezi, aynı şekilde doktora tezi, kitap ve ansiklopedik veriler incelenmiştir.

Altınoluk (1998), *Binaların Yeniden Kullanımı* adlı kitabında, yapıların özgün halinden yola çıkarak zaman içerisindeki değişim ve dönüşümlerini araştırıp günümüzdeki kullanma değerleri açısından incelemiştir. Bu bağlamda incelediği yapılara nasıl bir güncel işlev verileceği, yapının özgün kullanımının günümüz ihtiyaçlarına göre nasıl geliştirilebileceğini saptamıştır.

Özden (2008), *Kentsel Yenileme* adlı kitap çalışmasında, sürdürülebilir kentsel gelişme ilkelerine koşut, yasal-yönetimsel olanakları planlama süreciyle örtüşen ve böylelikle Türkiye’de kentsel yenilemenin uygulanabilirliğini ve etkinliğini artıracak koşulları saptayarak farklı ülke ve kentlerde hayata geçirilen ve başarıya ulaşmış kentsel yenileme uygulamaları başarıya taşıyan ilkeleri ve örgütleri kapsamlı bir şekilde irdelemiştir.

Altun (2010), *Kapalı Konut Siteleri ve ‘Mahalle’ Kavramı* adlı çalışmasında, konut ve mahalle tanımlarını detaylı bir şekilde yaparak kapalı konut sitelerini sosyal ilişkiler ve mahalle kavramı çerçevesinde irdelemiştir. Çalışmasında bireyin artan kültürel ve sosyo-ekonomik çeşitlilik karşısında konut çevresinde oluşan deformasyonlar sebebiyle kendisini güvensiz ve kimliksiz hissetmeye başladığı ve bunun neticesinde geleneksel mahalle kavramından uzaklaşmaya başladığını saptamıştır.

Aigwi ve arkadaşları (2023), *Adaptive Reuse of Existing Buildings as a Sustainable Tool for Climate Change Mitigation within the Built Environment* adlı çalışmalarında, mevcut binaların uyarlanabilir yeniden kullanımının sürdürülebilir bir araç olarak nasıl uygulanabileceğini araştırmak amacıyla literatür taraması ve uzmanlarla yaptıkları görüşmeler neticesinde mevcut binaların uyarlanabilir yeniden kullanımına ilişkin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel başlıkları altında 29 fayda

ile bina düzenleme gereklilikleri, ekonomik, yönetimsel ve belirsizlikler başlıkları altında 16 zorluk belirlemiştir. Bu fayda ve zararların ise yapıların yeniden kullanıma etkilerini ortaya koymuşlardır.

Vafaie ve arkadaşları (2023), *Adaptive Reuse of Heritage Buildings; a Systematic Literature Review of Success Factors* adlı çalışmalarında, tarihi yapılarda uyarlanabilir yeniden kullanım projelerinin başarısını değerlendirmek için yaptıkları çalışmada, yapılarda yeniden kullanımı etkileyen faktörleri mimari (fiziksel), yapısal (teknik), sosyo-kültürel, ekonomik, çevresel, enerji, özgünlük, yasal, yönetim (karar verme) ve işlevsel faktörler olarak 10 kategoride sunmuşlardır.

Halifeoğlu ve arkadaşları (2020), *Geleneksel Mimaride Yeniden Kullanım Kaynaklı Sorunlar: Diyarbakır Evleri Örnekleme* adlı çalışmalarında, geleneksel yapılardaki dönüşüm ve değişimin küreselleşmedeki değişimlerden doğrudan etkilendiğini söylemişlerdir. Bu etki neticesinde kullanıcı ihtiyaçlarının zamanla değişimi üzerine yapıların modern yaşama cevap veremediği için ya terk edildiğini ya da yeni işlevlerle kullanıma devam ettiğini belirtmişlerdir.

Özyılmaz (2007), *Diyarbakır Geleneksel Konut Mimarisinde Morfolojik Analiz: Geleneksel Konutların Güncel Kullanımda Değerlendirilmesi* adlı doktora tezi çalışmasında Diyarbakır Suriçi'nde bulunan geleneksel konutların yaşadığı değişim ve dönüşümleri Space Syntax yöntemiyle analiz ederek bu yapıların kültürel ve tarihi mirasını korumaya yönelik öneriler sunmaya çalışmıştır.

Akansel ve Çakır (2023), *Kırklareli Yayla Mahallesi Kentsel Dönüşüm Çalışmalarına Bir Bakış* adlı çalışmalarında Kırklareli Yayla Mahallesi'nin önceleri sosyal yapıda uğradığı büyük değişiklik sonucu çok fazla tercih edilen bir alan değilken günümüzde kültürel, turizm ve ekonomik açıdan kente bir girdi sağladığını söylemişlerdir.

Özkök ve Kuru (2015), *Kentsel Dokuda Görülen Değişimlerin İncelenmesi: Kırklareli Kent Merkezi'nde Morfolojik bir Analiz Çalışması* adlı çalışmalarında doluluk-boşluk, kat adedi, yeşil alan analizleri gibi mekânsal analizlerle Kırklareli,

kent merkezinin kentsel morfolojisinde yaşadığı dönüşümleri ve değişimleri saptanmaya çalışılmıştır.

Yüksek (2008), *Geleneksel Anadolu Mimarlığında Ekolojik Uygulamalar Üzerine Bir Araştırma (Kırklareli Kırsal Bölge Örneği)* adlı doktora tezi çalışmasında geleneksel yapıların ekolojik özelliklerini araştırarak günümüzde yapılan ve gelecekte yapılacak olan yapılara yol gösterici veriler oluşturmaya çalışmıştır.

Orbeyi ve arkadaşları (2007), *Kırklareli Kent Dokusu İçinde Geleneksel Konutların Malzeme Açısından Değerlendirilmesi, Koruma ve Öneriler* adlı çalışmasında Kırklareli'ndeki sivil mimari yapılardan seçilen iki örnek yapı; yapım tekniği, malzeme ve plan özellikleri yönünden incelenerek bu yapılarla ilgili koruma önerilerini ele alınmaya çalışılmıştır.

Cebe (2017), Bina Programı Hazırlanması; *Güneydoğu Anadolu Bölgesi Geleneksel Han Yapıları Örneği* adlı doktora tezinde geleneksel han yapılarının özgün niteliklerini korumak için yeni işlev verilen yapıların yeni işlevleri ve bu yapıların kullanım alanlarına ait performanslarını incelemiştir. Bu bağlamda bu yapıların özgün niteliklerinin korumak için, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki şehir içi hanlarının özgün niteliklerini korumak amacıyla, bu yapıların yeni işlevleri ve kullanım alanlarına ait performans künyeleri oluşturulmuştur.

2.1 Yeniden Kullanım ve Yeniden İşlevlendirme

Geleneksel yapıların korunması, yapıyı çevrede sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır; çünkü uyarlanabilir yeniden kullanım, yeni binaların yıkılması ve yeniden inşa edilmesi gibi israf sürecini önlemektedir (Aigwi vd., 2023).

Mevcut binaların uyarlanabilir yeniden kullanım yaklaşımıyla yeniden canlandırılması, toplam yapıyı çevrenin üretken ve estetik açıdan hoş hale getirilmesi fırsatını sağlamaktadır. Yeniden kullanım, topluluğun ve kullanıcılarının ihtiyaçlarını ve isteklerini dikkate almalıdır. Hill (2016), sosyal açıdan uyumlu bir yeniden kullanım projesinin bir alanın karakterini koruması, kamusal alanların kalitesini

artırması ve bir mekan hissi yaratması gerektiğini açıklamıştır. Eski binalar sıklıkla sosyal faydalarla ilişkilendirilir ve sokak manzarasının çekiciliğini korumada, mahallelere karakter katmada ve yüksek düzeyde ustalıkla işlenmiş unsur ve malzemeleri temsil ederek topluma çekici bir imaj sağlamada önemli bir rol oynamaktadırlar. Ayrıca tarihi yapıların yeniden kullanılması ile toplulukların güvenliği arasında bir ilişki vardır. Boş tarihi yapıların uyarlanmış yeniden kullanıma uygun binalara dönüştürülmesi yalnızca şehrin imaj kalitesini iyileştirmekle kalmamaktadır. Aynı zamanda suç faaliyetlerinin, anti-sosyal normların, vandalizmin azalması ve topluluk uyumunun artması üzerinde de önemli bir olumlu etkiye sahiptir (Remøy ve Wilkinson, 2012 ; Hill, 2016 ; Sharifi ve Farahinia, 2020; Vafaie vd., 2023).

Yapıların işlevsel eskimesi çeşitli sebeplerle meydana gelmektedir. Koşulların, değer yargılarının ve daha birçok şeyin hızla değiştiği, toplumsal yapıların yeni biçim ve kurallara kaydığı bir dönemde bulunmaktayız. Örneğin birçok kilisenin kendi cemaatlerini kaybetmesi üzerine bazıları cami işlevine dönüştürülmüş kaybetmiş bazıları da kullanılmadığından ötürü atıl hale gelmiştir. İşlevsellik zamanla değişse bile yapı kendini muhafaza ederek kullanılabilir halde kalabilmektedir. Bu durumda eski veya yeni yapıların gelecekte farklı bir bakış açısıyla yeniden kullanıma alınmasını gerektirebilmektedir (Altınoluk, 1998).

Çevresel değişiklikler de yapının yeniden kullanılmasını etki etmektedir. Örneğin bir yerleşim alanı üzerindeki ticari baskı ya da bir alanın herhangi bir amaçla kullanılması kararı değişikliğin sebebi olabilmektedir. Geleneksel mimariyi gelir getiren bir meta olarak görmek yerine, bu yapıları değer verilmesi, kullanılması, korunması ve gelecek nesillere aktarılması gereken kültürel ürünler olarak görmek daha doğrudur (Altınoluk, 1998). Yapıları analiz ettikten sonra kullanım alanını belirlemek daha doğru sonuçlar doğuracaktır. Bu analiz başlıkları Tablo 2.1' de gösterilmiştir.

Tablo 2.1 Yapıların kullanımı veya yeniden kullanımı için gerekli analiz başlıkları (Altınoluk, 1998'den alınarak tablolaştırılmıştır.)

Görünüş Özellikleri Bakımından	İşlevsel Bakımdan	Bina Cinsi Bakımından
➤ Yapıların sokakta aldığı konum ➤ Yapıların kütle oranı ➤ Doluluk oranı, doluluk etkisi ➤ Boşluk oranı, boşluk etkisi ➤ Oluşturdukları Çizgi ➤ Malzeme, renk, doku	➤ Ticaret ➤ Konut ➤ Büro ➤ Boş, kullanılmıyor	➤ Betonarme ➤ Ahşap ➤ Yığma, kagir ➤ Çelik ➤ Prefabrik

Yukarıdaki tabloya göre yapılar dört grupta toplanabilir (Altınoluk, 1998):

- İç mekanları ile mobilyaları değiştirilmeyen yapılar.
- Yeni işlevler verirken tamamen korunan yapılar.
- Duvarların değiştirilmesiyle yeni işlev verilirken taşıyıcı sistemleri korunan yapılar.
- Eski bir binanın üzerine, yanına veya yakınına yeni bir bina inşa edilerek bir bütün olarak kullanılan yapılar.

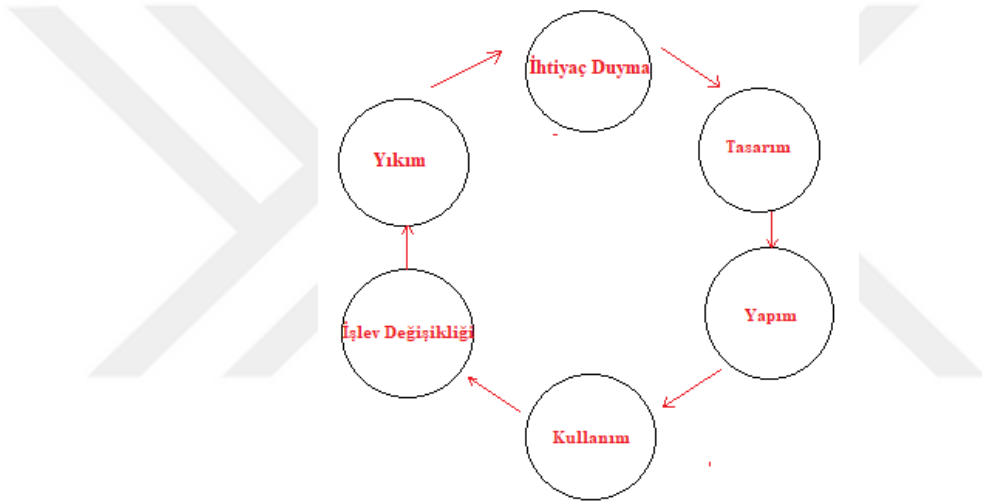
Değişen kullanıcı ihtiyaçlarının yapıyı etkilemesi 4 aşamada oluşabilir (Alsibaa ve Özcan, 2022):

1. *İşlev kaybı*: Yapı çeşitli nedenlerle işlevsel olarak kullanılamaz hale gelebilmektedir. Gelişmekte olan yapı çevrenin, iletişim ya da altyapı problemleri nedeniyle konumu uygunsuz hale gelebilir ve yapının kullanım özellikleri teknolojik gelişmelere karşı yetersiz kalabilir. Günümüz koşullarındaki değişiklikler nedeniyle yapılar işlevselliğini kaybedebilir, yapının karşıladığı işlevsel ihtiyaçlar azalabilir, yok olabilir veya ekonomik nedenlerden dolayı yapı kapatılabilir.

2. *Yapıların geçici olarak terk edilmesi*: Bu aşamada yapı, sahibinin bilgisi olmadan gayri resmi veya yasal olmayan faaliyetler için kullanılabilir. Bu durumun süresi yapının hasar görme ihtimaliyle doğru orantılıdır. Hatta bu süreç uzadıkça yapı bu aşamadan hiç çıkamayabilir. Bu aşama her işlev kaybı yaşayan yapılarda görülmeyebilir. Çünkü bazı yapılar bu aşamaya hiç girmeyebilir.

3. *Geçici olarak kullanım*: Yapılar işlev kaybından sonra geçici ya da kalıcı olarak yeniden kullanılabilir. Geçici yeniden kullanımda yapı herhangi bir teknik müdahaleye gerek kalmaksızın özgün haliyle kullanılmaktadır. Ancak kullanıcılar ile işlevinde değişiklik gösterebilmektedir. Bu süreçte ciddi bir yıkım ya da yeniden inşa çalışmaları yapılmamaktadır.

4. *İşlevsel dönüşüm*: Yapılar sosyal veya ekonomik değişimlere uyum sağlayan yeni işlevler taşımaktadır. Müdahale veya yeniden düzenlemenin derecesi, binanın orijinal olarak tasarlandığı andaki esnekliğine ve uyarlanabilirliğine bağlıdır.



Şekil 2.1 Yapılı Çevrenin Yaşam Döngüsü (Alsibai ve Özcan, 2022)

2.1.1 Konut alanlarını yenilemedeki sorunlar

Kullanıcılar, hayatlarının çeşitli aşamalarında karşılaştıkları fırsat ve ihtiyaçlar göz önüne alındığında kişiliğine, kimliğine ve isteklerine uygun seçimler yapmaktadır. Konut, kullanıcının hayatındaki en gerekli olaylardan biridir ve bu kavramda kullanıcının kendi istek veya arzularına en uygun seçimleri yapması, daha doğrusu bu seçimleri yapma seçeneğine sahip olması önemlidir. İnsanlar evlerinin kendilerine benzemesini veya onlara göre değişip dönüşmesini beklerler. Bu nedenle kullanıcılar, günümüzde zamanın kısıtlı olduğu evlerde konforlu ve kaliteli vakit geçirebilmek için fonksiyonel ve esnek tasarımlara ihtiyaç duymaktadırlar (Kızmaz ve Çimşit, 2015).

Konut alanlarının yenilenmesi muhtemelen ilişkilerin ve ilkelerin iç içe geçtiği en karmaşık yenileme uygulaması türüdür. Konut alanlarının yenilenmesinde karşı karşıya bulunulan pek çok önemli sorun bulunmaktadır. Tablo 2.2’ de’de belirtildiği gibi bu sorunlar: sosyal, yasal ve ekonomik sorunlar olarak 3 başlığa ayrılabilir.

Tablo 2.2 Konut alanlarının yenilenmesinde sorunlar (Özden, 2008)

SOSYAL SORUNLAR	YASAL SORUNLAR	EKONOMİK SORUNLAR
➤ Yerleşik nüfusun geleceğini belirlemek (bölgeden geçici veya süresiz olarak yer değiştirme, yerinde tutma, soylulaştırma, sağlıklılaştırma, sosyal kalitenin iyileştirilmesi, vb.) ➤ Etnik problemleri çözümleme ➤ Kamuya yönelik bilgilendirme ve eğitim programları verme ➤ Kullanıcılara projeyi tanıtmaya ve bu projeyi kabul ettirme	➤ Mülkiyet ile ilgili problemler ➤ Planlama mevzuatı ve yönetmeliklerinden kaynaklanan problemler ➤ Diğer yasal mevzuat ve yönetmeliklerden kaynaklanan çelişkiler	➤ Bölgede yaşayanların genel ekonomik durumu ➤ Bölgedeki ev sahipleri ve kiracıların dengesi ➤ Yerel yönetimlerin yardımları, devlet teşviki ve yardımları ile özel sektör yardımlarının dengesi ➤ Satın alma ile kamulaştırma ücretlerinin karşılanması

2.1.2 Dönüşüm kavramı

Bina dönüşümü, kullanıcılarını memnun etmeyen veya artık kullanılmayan, terk edilmiş ve eskimiş binaların işlevlerini değiştirerek yeniden uyarlama stratejisidir (Purwantiasning vd., 2013). Dönüşüm, kelimenin tam anlamıyla bir kullanımdan diğerine dönüştürmek veya değiştirmek anlamına gelir; bir ahırın konut mülküne dönüştürülmesine bir örnek (Vafaie vd., 2023).

Uyarlanabilir yeniden kullanım, “kullanılmayan veya az kullanılan bir binanın yeni kullanıma hizmet edecek bir binaya dönüştürülmesi” olarak anılır ve önemi sadece mevcut yapıların yeniden kullanımını değil, aynı zamanda malzemelerin yeniden kullanımını, dönüştürücü müdahaleleri, kültürel olguların inşa edilmiş altyapı, bağlantılar yoluyla sürdürülmesini de içerir (Wong, 2016).

2.1.3 Yenileme kavramı

Yenileme, Douglas (2006) tarafından “eski bir binanın, dönüşüm çalışmalarını da içerebilecek şekilde, kabul edilebilir bir duruma yükseltilmesi ve onarılması” olarak tanımlanmaktadır. Eski bileşenlerin ve katmanların değiştirilmesi veya mevcut binaların iç mekânsal düzeninin geliştirme amacıyla yeniden modellenmesi sürecini kapsamaktadır (Jensen ve Maslesa, 2015 ; Ástmarsson vd., 2013).

2.1.4 Değişim kavramı

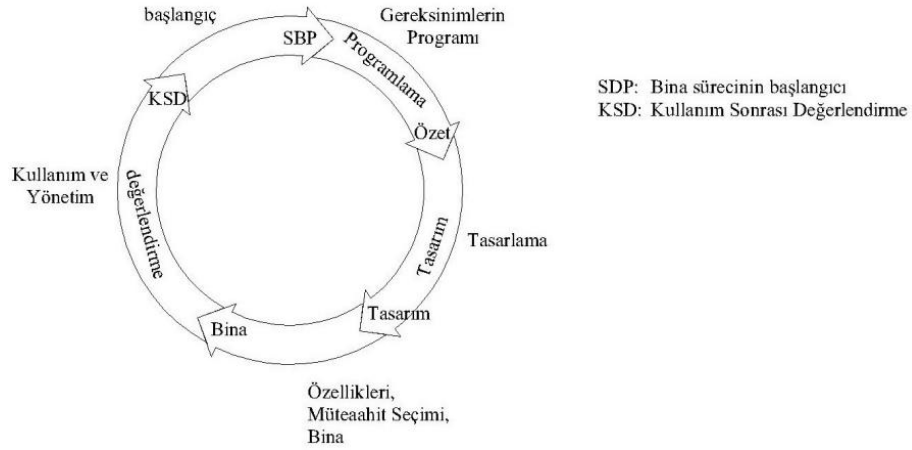
Değişim; benzerliği, kaçınılmazlığı, gerekliliği ve sürekliliği olan toplumsal bir kavramdır. Kongar (1981), insan ve doğa arasındaki çelişkilerin toplumsal değişimin temelinde yatan sebep olduğuna inanmaktadır. İnsanoğlu doğada yaşam mücadelesi vererek onu kendi amaç ve ihtiyaçlarına göre değiştirmektedir. İnsan doğası sürekli değişmektedir ve bu değişim sırasında insan yapısı da değişmektedir. Yani sistem ve bileşenleri arasındaki ikili ilişki nedeniyle bir sistemdeki değişiklikler diğer sistemlere yansır ve diğer sistemde de değişiklik ve dönüşümlere sebep olmaktadır (Kaya, 2018).

2.2 Kullanım Sonrası Değerlendirme Yönteminin Kuramsal Gelişimi

Kullanım Sonrası Değerlendirme (KSD) yöntemi uzun yıllardan beri kullanılan bir araştırma yöntemidir. Bu yöntemin kuramsal gelişimine ait genel tanımı, tarihçesi ve gelişimi, amaçları ve süreç modeli, yararları, yaklaşımları, araştırma teknikleri ve performans düzeyleri kavramları aşağıda açıklanmıştır.

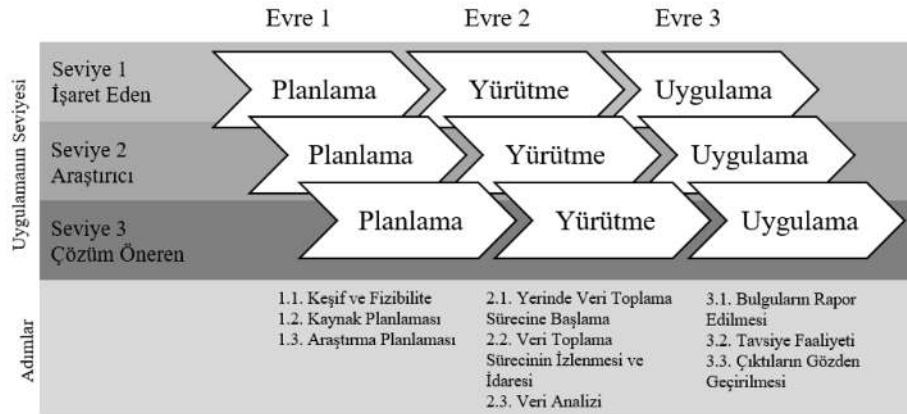
2.2.1 KSD'nin genel tanımı

Kapalı veya açık bir mekanın kullanıma sunulmasından sonra kullanıcılarının mekana ilişkin değerlendirmelerinin sistematik ve detaylı bir çalışmayla yapılmasına "Kullanım Sonrası Değerlendirme (KSD)" adı verilmektedir. KSD yöntemi, mekânsal tasarım ve planlama aşamasının bir sonraki aşaması olan bilimsel veri değerlendirmesinin kullanılması aşamasına dayanan bir yöntemdir (Pouya vd., 2020). Preiser (2002), KSD'nin 9 aşama ve 3 evreden oluştuğunu söylemektedir (Şekil 2.2).



Şekil 2.2 Kullanım sonrası süreç modeli, (Evrin, 2010)

Presier'e (1988) göre KSD süreç modeli "uygulama düzeyi" ile "adımlar ve evreler" olmak üzere iki ana boyuttan oluşmaktadır ve her KSD; planlama, yönetim ve uygulama süreçlerini içermektedir (Şekil 2.3) (Presier vd., 1988).



Şekil 2.3 KSD süreç modeli (Presier vd., 1988; Günaçar, 2022)

KSD yöntemi; incelenen yapı planındaki tasarım kararlarını dikkate alarak, kullanıcıları ve onların ihtiyaçlarını inceleyerek nihai ürünü çıkarır. Bu ürünün temeli ise "oluşturulan çevrenin" değerlendirilmesidir. Tasarım kararlarının sorgulanmasını içeren bu yöntem uygulanırken, tasarım nihai ürünle karşılaştırılarak tasarımın güçlü ve zayıf yönleri belirlenir. Bu belirlemenin sonuçları yeni tasarıma veri olarak aktarılırken aynı zamanda mevcut ortamdaki sorunların çözümüne yönelik geri bildirim olarak da sürece dahil edilmektedir (Kuyucu ve Vatan, 2017).

2.2.2 KSD'nin tarihçesi ve gelişimi

Christopher Alexander, KSD alanında ilk liderdir ve bu alanla ilgili üç önemli kitap yazmıştır: Notes on Formal Synthesis (1964), The House of Pattern Generation (1969) ve The Language of Patterns (1977). Bu yayınlarda Alexander, tasarım sürecindeki tasarım gereksinimleri ve kalıpları hakkında fikirler öne sürmüş ve tasarımın hedef kullanıcıların ihtiyaçlarını değerlendirmesi gerektiğini vurgulamıştır (Preiser vd,1988).

KSD dünya çapında ilk kez 1960'larda ve 1970'lerde insan davranışları ve fiziksel çevreyi inceleyen disiplinler tarafından geliştirilmiştir (Bechtel, 1997; Bechtel ve Churchman, 2002). Mimarlar, peyzaj mimarları, planlamacılar, inşaat yöneticileri, iç mimarlar, psikologlar, sosyologlar, antropologlar ve coğrafyacılar gibi mesleklerden uzmanlar bir araya gelerek disiplinler arası meslek birlikleri oluşturmuşlardır. Fiziksel çevreye yönelik çalışmalarda insan davranışlarına odaklanan bu birlik ilk KSD çalışmalarının temelini atmıştır. Örnek verilecek olursa, Çevresel Tasarım Araştırma Derneği (Environmental Design Research Association , EDRA) 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuş ve yapı tasarımı ile insan davranışları arasındaki ilişkiyi öne süren ve bu konuda önderlik eden bir kuruluş olmuştur (Cooper ,2001).

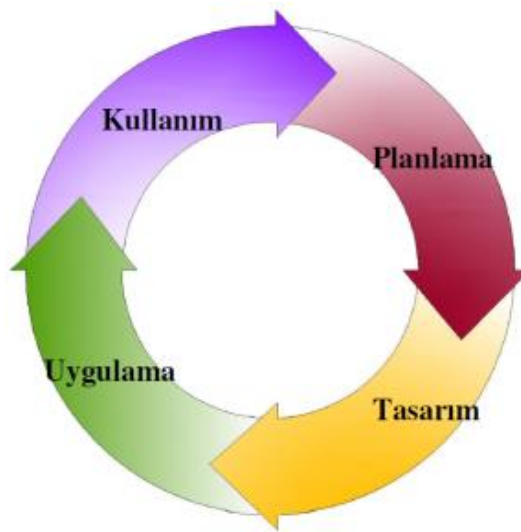
1980'li yıllarda ise KSD açıkça tanımlanmış ve yöntemleri tartışılmaya başlanmıştır. Bu dönemde kullanılan terminolojiye dayalı olarak KSD'nin dili belirlenmiş, uygulayıcılar ve araştırmacılar arasında bir ilişki ağı oluşturulmuş ve KSD tek amaçlı yapıların yanı sıra büyük ölçekli ve çok kullanımlı ortamlarda da kullanılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla KSD'nin 1980'li yıllarda teori, yöntem, strateji ve pratikte büyük ölçüde gelişme göstermiştir (Akad, 2007).

1990'lı yıllarda KSD teknik, işlevsel ve kullanıcıyla ilgili değerlendirmeleri bir araya getirmiştir. Dolayısıyla 1980'li yıllar 1990'lı yıllara yaklaştıkça KSD daha kapsamlı ve daha geniş uygulama alanlarına yer vermeye başladığını söylemek mümkündür. KSD özellikle kısa ve uzun vadeli planlamaya olanak sağladığından ötürü yerleşim alanlarının tasarımında, kullanımında ve bakımında önemli bir rol oynamaktadır (Pena, 1999).

Son yıllarda mekansal performans değerlendirmeleri ve KSD ile ilgili çalışmaları rutine entegre etme girişimleri oldukça yaygındır (Baird vd. 1996; Preiser ve Vischer, 2005). Fakat KSD içerik açısından zengin ve gerekli olmasına rağmen profesyonel tasarım birimleri bile KSD araştırmalarını beklenen ölçüde yürütememektedir. Tasarımcılar ve müşteriler KSD çalışmalarından büyük fayda sağlasa da KSD' nin düzenli bir tasarım projesi aşaması olmamasının nedenleri şunlardır: KSD' nin maliyet açısından pahalı olması, KSD çalışmalarının sürecinin uzun olması dolayısıyla zaman alması ve proje sahipleri ile tasarımcıların eksik ve hatalarının meydana çıkmalarını istememeleridir. Benzer nedenlerden dolayı Amerika Birleşik Devletleri'nde 2000'li yıllarda KSD araştırmalarının genellikle akademisyenler ve üniversite tasarım öğrencileri tarafından teorik ve uygulamalı olarak yürütüldüğü görülmüştür (Preiser, 2001).

2.2.3 KSD'nin amaçları ve süreç modeli

KSD' nin amacı yapılardaki kusurları bulmak değil, yapı performansının pozitif ve negatif yönlerini ortaya çıkarmak ve bu bulguları paylaşmaktır. KSD, 1960lı yıllardan beri kullanılan ve bir yapının yaşam döngüsünün (Şekil 2.4) planlama, tasarım, uygulama ve kullanma aşamalarından bir sonraki aşamadır. Önceleri sadece akademik alanda yürütülen bir çalışma olmasına rağmen son otuz senede pratikte de uygulanmaya başlanmıştır (Günaçar, 2022).



Şekil 2.4 Fiziksel planlama ve tasarım süreci döngüsü (The University of Minnesota, 2000'den geliştirilmiştir).

KSD yöntemi;

- Benzer tipteki mekanların yapımına örnek olmayı,
- Mekansal sorunları çözmek için bilimsel veriler ortaya koymayı,
- Kullanıcılar ve mekan arasındaki dengeyi sağlayarak bu dengenin sürekliliğini korumayı,
- Mekan tasarımı ve planlama aşamaları ile kullanım aşamalarında fark edilmeyen yanlışların giderilmesine yardımcı olmayı,
- Planlama ve tasarım süreçlerinde dikkate alınmayan kullanıcı ihtiyaç ve isteklerini değerlendirerek, kullanım sırasında ve sonrasında kullanıcıların istek ve ihtiyaçlarına daha iyi hizmet edecek mekanlar yaratmayı amaçlamaktadır.

Aksu (2000), KSD' nin üç aşamadan oluştuğunu ifade etmiştir:

1. *Aşama:* Mevcut performans değerlerini tahmin edilen değerlerle karşılaştırarak sorunları tanımlamak ve belirlemektir.
2. *Aşama:* Gerekli tavsiyeleri sağlayarak alternatifler önerip düzenlemelerde bulunmaktır
3. *Aşama:* Elde edilen verilerin benzer veya gelecekte yapılması düşünülen yapılarda kullanılmak üzere bir veri tabanına aktarılmasıdır.

2.2.4 KSD'nin yararları

Preiser ve arkadaşları (1998), KSD Çalışmasının uygulanması ile ortaya çıkan faydaların kullanım süreci ve etki büyüklüğünü üç zaman dilimi içinde ele almışlardır (Karagenç, 2002):

Kısa Dönemli Faydalar:

- Çevrede kullanıma ilişkin problemleri belirlemek ve çözmek.
- Çevre yönetiminin kullanıcının değerlerini dikkate alarak etkinlik ve maliyetin mümkün olduğunca en uygun kombinasyonunu sağlamak.

- Mekan kullanımını değerlendirmek, çevre performansından geri besleme sağlamak.
- Mekanın değerlendirme aşamasına aktif bir şekilde kullanıcıların tutum ve düşüncelerini değerlendirmek.
- Bilgiye dayalı kararların alınmasını ve tasarım sonuçlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak.
- Bütçe kısıtlamaları altındaki performans değişikliklerini anlamak.

Orta Dönemli Faydalar:

- Kullanıcı organizasyonunun farklılaşması ve zamanla gereken değişim için, çevrelerin yeni kullanımlara uygun hale dönüştürülmesini de içeren işlev adaptasyonunu sağlamak.
- Çevresel inşaat, kullanım ve iyileştirme sırasında maliyetlerin azaltılmasını sağlamak.
- Tasarımcının çevre performansı için sorumluluk almasını sağlamak.

Uzun Dönemli Faydalar:

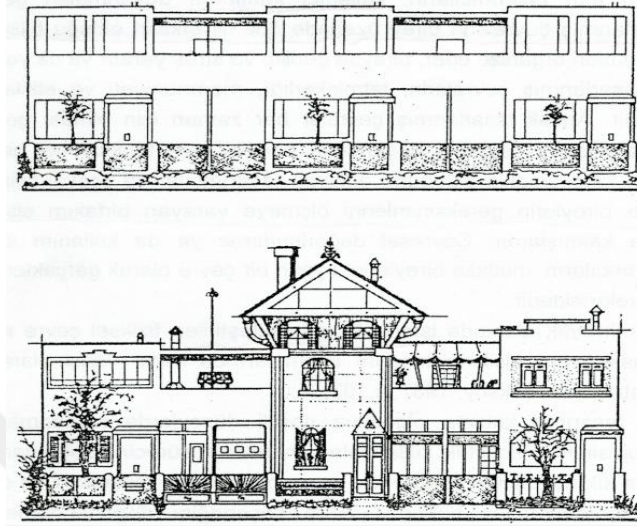
- Çevre performansına ilişkin uzun dönemli düzenlemeler yapmak.
- Tasarım için veritabanı, standartlar, kriterler ve rehber yayın oluşturmak.
- Nicelik belirlemede çevre performans ölçümünü geliştirmek.

2.2.5 KSD'yi tanımlamada yaklaşımlar

1960'larda KSD alanının tanımlanabilir bir araştırma disiplini olarak ortaya çıkışından bu yana, yapılaşmış çevredeki araştırma ve uygulamaların eğilimlerinin ve değerlendirmelerin disiplinler arası yapısını yansıtacak farklı tanımlamalar önerilmiştir. Çoğu tanımlama ve yaklaşım farklı araştırmacılar tarafından, farklı alanlarda yapılmış olsa da benzer olgulara sahiptir. Daha önce yapılmış bu çalışmalar sınıflandırıldığında dört yaklaşım ortaya çıkar (Evrin, 2010):

Sosyolojik Yaklaşım: Kullanıcı memnuniyeti üzerine yoğunlaşır. Binanın kullanımında sonra, kullanıcı ya binanın değişmesini istediği kısımlara müdahale ederek ya da binayı kullanmayarak tepkisini göstermektedir. Bu konudaki en çarpıcı

örnekler ise Le Corbusier'in Pessac evleri (Şekil 2.5) ve 1950'lerde tasarım ödülü aldıktan sonra 1970'lerin başında yıkılan Minoru Yamasaki'nin Pruitt Igoe blokları olabilir.



Şekil 2.5 Le Corbusier Pessac evi, orjinal tasarım ve kullanım sonrası görünüm (Evrin, 2010)

Rasyonalist Yaklaşım: KSD ile karar verme arasındaki bağlantıyı göz önüne alır.

Uygulamacı gözüyle KSD'nin Tanımlanması – İşlemsel Perspektif: KSD, mimar ya da araştırmacı için çevrenin kullanıcılarınca nasıl kullanıldığını belirlemek ve tasarım hedeflerini değerlendirmek için kullanılan bir tekniktir.

Organizasyonel Yaklaşım: Bu olgu çevrelerin organizasyonların faaliyetleri için sadece bir düzen oluşturmadığını, aynı zamanda organizasyonel yapıyı yansıttığını, organizasyonel imajları ifade ettiğini ve organizasyonel hedeflerin gerçekleşmesini desteklediğini ya da engellediğini belirtir.

2.2.6 KSD'de kullanılan araştırma teknikleri

Pek çok KSD çalışmasında KSD araştırma teknikleri içinde en yaygın olarak kullanılan anketler, röportajlar, fotoğraflar ve diğer fiziksel incelemeler bilgi toplama teknikleri olarak bir arada kullanılmaktadır. Değerlendiriciler, uygun bilgi toplama tekniklerini seçmeden önce KSD planını ve amacını incelemelidir. Yöntemler değerlendirme kriterlerini içermeli ve bilgilerin hangi amaçlarla kullanılacağını

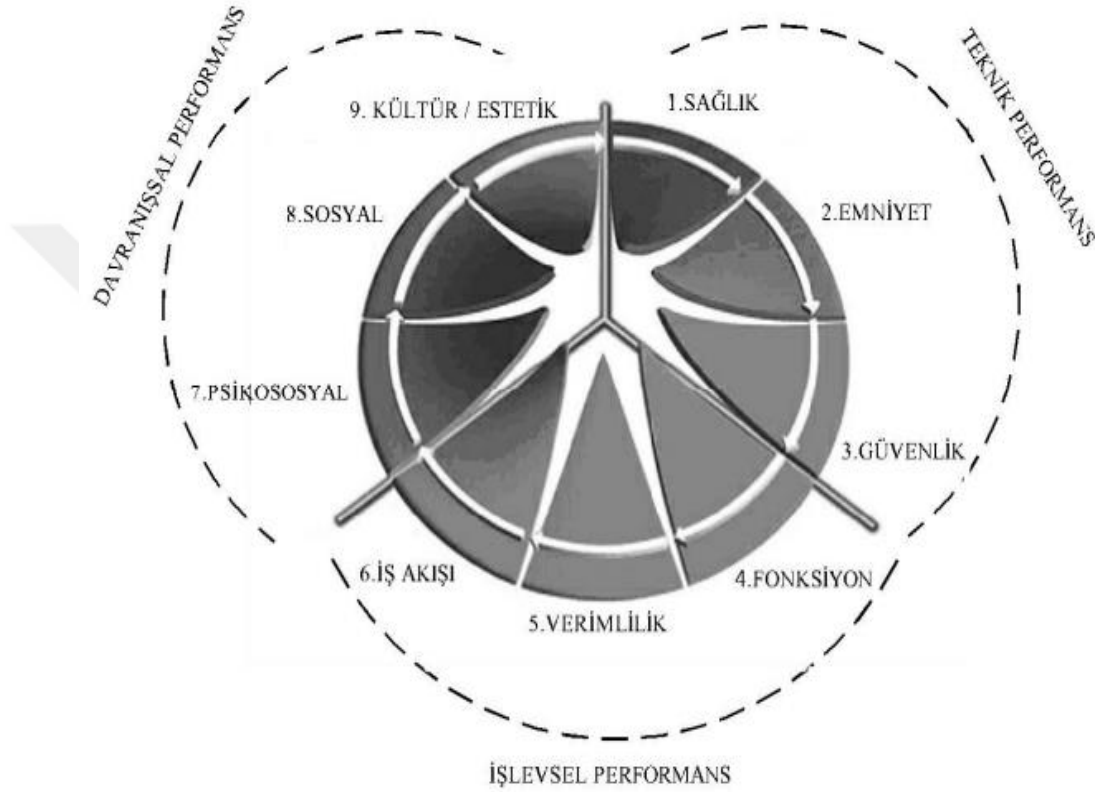
dikkate alınmalıdır. Ancak doğrudan gözlem gibi yöntemler kullanıcı ile değerlendirici arasındaki bağlantıyı kolaylıkla koparabilmektedir. Ancak özellikle anket gibi yöntemler çok çeşitli bilgilerin elde edilmesinde etkilidir (Göktekin, 2002). KSD’ de kullanılan teknikler Tablo 2.3’ de gösterilmektedir.

Tablo 2.3 KSD Yönteminde Kullanılan Araştırma Teknikleri

TEKNİĞİN ADI	TEKNİĞİN İŞLEYİŞİ	TEKNİĞİN AMACI
Literatür Araştırması	Yazılı ve resimli kaynaklara erişmek.	Önceki araştırmalardan, değerlendirmelerden ve eleştirel araştırmalardan faydalanmak.
Gözlem	Şahsen mekanda bulunmak ve gözlemler yapmak.	Kendine özgü gerçek nitelik, olgu ve olayları fark etmek.
Görüşmeler	Kullanıcılarla görüşmek.	Kullanıcıların değerleri, talepleri ve yapıyla ilgili düşünceleri hakkında görüş almak.
Fotoğraflama	Sorunlu alanları doğru zamanda tespit etmek.	Görüşleri, örneklemeyi, doğrulama/yanlışlamayı, belgelendirmeyi güçlendirmek.
Grup Süreçleri	Kullanıcıların kendilerini kolektif olarak ifade etmelerini sağlamak	Kullanıcıları proaktif hale getirmek.
Oyun	Katılımcılarla “eğer olursa” senaryoları hazırlamak.	Tasarım sürecini önceliklendirerek kullanıcılara aktarmak.
Günlükler ve Zaman Ölçümleri	Eylemleri belirli aralıklarla kaydetmek.	Eylem diziliminin, süreçlerinin bütününe kaydedilmesi.
Durum Çalışması	Konuyla ilgili örnekleri daha derinlemesine incelemek.	Ayrıntıları gerçek hayat bağlamında öğrenmek.
Benzetmeler	Potansiyel katılımcılardan bilgi edinmek.	Katılımcıların eğilimleri ve yönelimlerinin ortaya çıkarılması
Soru Formları ve Anketler	Çerçevesi dar bir konu hakkında çok sayıda kişinin fikirlerini sormak.	Kişilerin özel ve genel eğilimlerinin belirlenmesi.
Deneyler	Şartları değiştirerek tepkileri görmek.	Tahminlerin faydalarının test edilmesi.
Maketler	Özel mekanların 1/1 maketlerinin yapılması.	Özel mekanlar için doğru yatırımı garanti etmek.
Tasarım Kayıtları	Tasarım sürecinin aşamalarının kaydedilmesi.	Tasarım kontrolü ve programdaki farklılıkların saptanması
Semantik Fark	Niteliklerin bir dizi karşıtlık aracılığıyla saptanması.	Kullanıcıların farklı mekanlardaki iletişimlerinin karşılaştırılması.

2.2.7 KSD' nin performans düzeyleri

KSD sürecinde yapı performansı üç seviyeye ayrılmıştır (Şekil 2.6). Bu üç unsur: Fonksiyonel performans, teknik performans ve davranışsal performanstır. Her bir performansın odaklandığı konular farklıdır (Preiser vd, 1988; Evrim, 2010; Günaçar.2022).



Şekil 2.6 Performans ölçütlerinin değişen seviyeleri (Evrin, 2010; Günaçar,2022)

2.3 Kırklareli'nin Özellikleri

Kırklareli; tarihi özellikleri ve iklim, bitki örtüsü, topoğrafya, ulaşım, sosyal yapı gibi coğrafi özellikleri ile iki başlıkta incelenmiştir. Kırklareli'nin tarihi ve coğrafi özelliklerinin kentsel ve mimari özelliklerine katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Kırklareli'nin bu tarihi ve coğrafi özellikleri aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.

2.3.1 Kırklareli'nin tarihi

M.Ö. 1200'lü yıllardan itibaren Trak kavimlerinin bölgeye yerleştiği bilinmesine rağmen Kırklareli'nin tarihine ilişkin birçok farklı görüş bulunmaktadır. Osmanlı

kayıtlarının verdiği bilgilere göre, Rumeli'nin Osmanlılar tarafından fethi sırasında şehir merkezi bir Türk yurdu haline gelmiş ve MS 768/1367 yıllarında I. Murad tarafından ele geçirilmiştir. Kırklareli (o zamanki adıyla Kırkkilise) fetihten sonra Rumeli Beylerbeyliği'ne bağlanmış, daha sonra Edirne eyaletinin sancak merkezi olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar devam eden bu durum, 1924 yılında Kırklareli'yi il yapan kanunun çıkarılmasına kadar devam etmiştir. Kentte XX. Yüzyıla kadar Türkler, Bulgarlar, Rumlar ve bazı Yahudiler yaşamaktaydı. Balkan Savaşları sonrasında Bulgarlar, Kurtuluş Savaşı sırasında da Yunanlılar şehri terk etmiştir. Yerlerine Yunanistan ve Bulgaristan'dan gelen Türk göçmenler yerleştirilmiştir (Akın, 1997).

Hem Bizans hem de Osmanlı İmparatorluğu döneminde ilin adı Kırkkilise olarak bilinse de kökenine ilişkin bilgiler belirsizdir. Bir görüş, şehrin Türkler tarafından fethedilmesinden önce Bizanslıların şehre "Saranta Ekklesies" adını verdikleri, fetihten sonra ise bu ismin Türkçeye "Kırkkilise" olarak çevrildiği ve anlamının değişmediği yönündedir. Trakya'da otuz dokuz kilise bulunmasından dolayı Bizanslılar şehre Saranta Ekklesies (Kırkkilise) adını vermiş ve bunların kırkını Kırklareli'nin ortasında Kırk Azizler adına inşa edilmiştir. Eyaletin Osmanlı topraklarına katıldıktan sonra adının değişmemesinde Türklerin "kırk" sayısına verdikleri önem rol oynamıştır (Doğruöz vd., 2020).

Kırklareli'nde bilinen ilk yerleşim Trak boylarına aittir. Trak boylarının mağaraları barınak olarak kullandıkları, hendekli ve çitli köylerde yaşadıkları, ayrıca göl üzerinde kazıklarla yükselttikleri evlerde yaşadıkları söylenmektedir. Mansel (1938), Traklara ait köy evlerinin çoğunun çit ve kerpiçten yapıldığını, çatılarının sonradan yapıldığını, konutlarının yanında ahır ve çitle çevrilmiş bir bahçenin bulunduğunu belirtmiştir (Balcı, 2001).

2.3.2 Kırklareli'nin coğrafi özellikleri

Kırklareli ili, Marmara Bölgesi'nde, Trakya Istranca Dağları ve Ergene Ovası'nın bir bölümünde yer almakta olup, kuzeyde Bulgaristan, kuzeydoğuda Karadeniz, güneydoğuda İstanbul, güneyde Tekirdağ ve batıda Edirne ile komşudur (Şekil 2.7).

Yüz ölçümü 6.550 km² ve kent merkezi'nin denizden yüksekliği 203 metredir (Kırklareli Valiliği, 2023).



Şekil 2.7 Kırklareli'nin konumu (The Emirr, 2023' ten faydalanılmıştır)

2.3.2.1 İklim ve bitki örtüsü

Kırklareli'nin iklimi bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Kırklareli'nin merkezinde karasal iklim hakimken Istranca Dağları'nın kuzey kısımlarında Karadeniz iklimi görülmektedir. Bu nedenle denizden uzak bölgelerinde yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve Balkanlardan gelen soğuk rüzgarların etkisi ile çok rüzgarlıdır. Kuzey kesimlerinde ise yazlar serin, kışlar ise soğuktur. (İl Kültür Müdürlüğü, 2023).

Kırklareli'nin kuzey yamaçları nemli olduğu için orman gülleri ve kayın ormanlarına sıkça rastlanmaktadır. Bölgenin güneybatı kesiminde, maki ve kızılçam ormanlarıyla tipik bir Doğu Akdeniz manzarası görülmektedir. İç kesimleri ise 200 m'nin altında, büyük bir kısmı Ergen Nehri tarafından kurutulan, hafif dalgalı bir yüzey formunun hakim olduğu, neredeyse tamamı tarım arazisine dönüştürülmüş antropojenik bozkırlarla karakterize edilen bir bölgedir (Güler, 2013).

2.3.2.2 Topoğrafik özellikler

Kırklareli İlinde araziye oluşturan yapısal etmenler; merkezde Istranca (Yıldız) Dağları, güneyinde Ergene Havzası ve kuzeydoğusunda Karadeniz kıyısındaki dar olan sahil şeridi olarak üç ayrı gruba ayrılabilir. Yıldız Sıradağları Kırklareli arazisini kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda keser ve çalışma alanının neredeyse omurgasını oluşturmaktadır Istranca Dağları'nın yüksekte olan kısımları hariç rölöf tepe ve

Kırklareli'nin tarihsel süreç içerisinde nüfus yapısını değiştiren kırılma noktaları fetihler sonrası yapılan iskân politikaları, Osmanlı-Rus Savaşı, Balkan Savaşları ve Kurtuluş Savaşı, Türk-Yunan göç mübadelesi sayılmaktadır. II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan 1950- 1955 göçü ve 1980 Bulgaristan zorunlu göçleri de nüfus değişiminde etkili olmuştur. Sanayileşme ile birlikte de sanayi bölgeleri olan yerler çeşitli illerden göç almış, kırsal alanlar da göç vermeye devam etmiştir (Koca, 2020).

Günümüzde. Yayla Mahallesi'nin kuzeyinde daha karmaşık küme yapılarında Roman vatandaşlar çoğunlukta yaşarken, Pınar Mahallesi'nde de uzun yıllardır doğu illerden kente göç eden karma bir yapı mevcuttur. Kentte, Demirtaş Mahallesi'nin kuzeyinde, Karakaş Mahallesi'nde göçmen özellikleri gösteren geleneksel yapılar bulunmaktadır. Ayrıca 1989 Bulgaristan göçü sonucu gelen Türk vatandaşların Bademlik Mahallesi'nde oluşturduğu göçmen evleri kümeleri de kentte yer alan en somut göçmen topluluğu olarak kabul edilebilirken ilk yıllarda acil barınma ihtiyacını karşılayan tek katlı yapılar dışında daha sonra yaşanan göç dalgaları ile birlikte değişen sosyoekonomik nedenlerden dolayı bu göçmen evleri de formunu önemli ölçüde kaybetmiştir (Koca, 2020).

2.3.2.4 Ulaşım

Trakya Bölgesi, geçmişten günümüze tarihsel süreç içerisinde hem coğrafi hem de stratejik konumu sebebiyle Küçük Asya ile Avrupa arasında geçiş noktası olduğundan batı, kuzeybatı ve kuzeyden gelen yolların geçiş ve birleşme yeri olmuştur. İçerisinden Roma Dönemi'ne ait olan ve Osmanlı Dönemi'nde de kullanılan ve günümüz Avrupası'nın ana ulaşım ağını belirleyen Avrupa ile Asya'yı bağlayan üç tarihi yol geçmektedir (Şekil 2.9). Doğu Trakya'dan geçen ana yollar; Via Egnatia, Via Militaris / Via Traiana (Ordu Yolu), Sahil Yolu ve Kuzey Yolu'dur (Karaca, 2020).

Bölgeden geçen tarihi yollardan biri kuzeybatı-güneydoğu uzantılı Via Militaris'tir. Osmanlı Dönemi'nde Orta Kol denilen yol İstanbul Yolu olarak da anılmaktadır. Doğu-batı doğrultulu Via Egnatia Yolu'na da Osmanlı Dönemi'nde Sol Kol denilmiştir. Ayrıca İstanbul-Kırım Karadeniz Sahil Yolu da bölge içerisinden geçmektedir (Pehlivan, 2010).

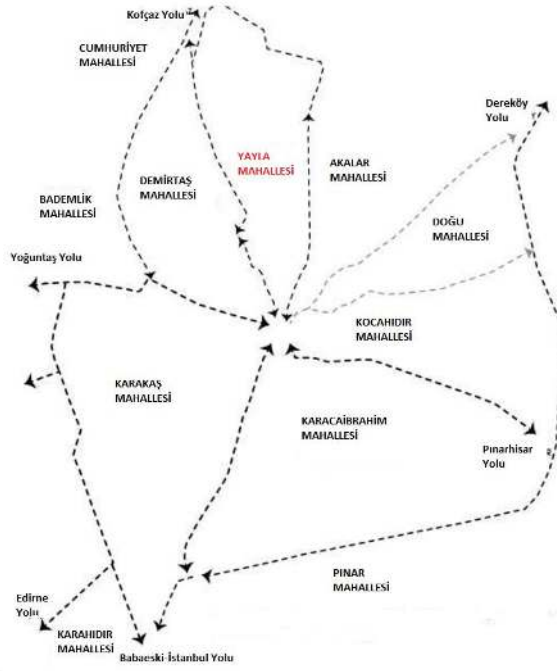


Şekil 2.9 Tarihi üç yolun geçtiği rota (Cplakidas, 2019)

Günümüzde Kırklareli'ne ulaşımında karayolu ve demir yolu ile toplu taşıma yapılabilirken deniz yolu yoluyla ulaşım sadece şahıs araçları ile sağlanabilmektedir. İl sınırları içerisinde hava alanı bulunmadığı için hava yolu ulaşımı doğrudan sağlanamamaktadır.

2.4 Geleneksel Kırklareli Evlerinin Özellikleri

Kırklareli il merkezi sınırları içerisinde bulunan Yayla (Yapraklı), Demirtaş, Akalar, Doğu, Kocahıdır, Karacaibrahim, Karakaş, Karahıdır, Bademlik, Pınar ve Cumhuriyet Mahalleleri kentin büyük mahalleridir (Şekil 2.10). Bu mahallelerin bir kısmı eski yerleşim alanlarıyken bir kısmı yeni yerleşime açılan yerlerdir (Yüksek, 2004).



Şekil 2.10 Kırklareli merkez mahalleleri (Koca, 2020'den düzenlenmiştir.)

Kırklareli'nin geleneksel evleri, şehrin kuzeydoğu bölgesinde, turist yolu olarak bilinen çevre yolu ile Edirne Otoyolu'nun tabiri caizse alt sınırı çizdiği yerde inşa edilmiştir. Sağlam zeminde ve çoğunlukla belli bir yükseklikte ve görünürlükte konumlanan bu evler, genellikle bodrum katı da olan bir veya iki katlı bahçeli yapıdadır. Kırklareli geleneksel evlerinin geleneksel yapı malzemesi ahşap olmakla birlikte yığma yapılar da bulunmaktadır. Zemin kat geleneksel Türk evlerinde olduğu gibi tuğla ve taştan inşa edilmiş, üst katlar ise ahşap çerçeveli tuğla veya kerpiçle doldurulup ahşapla kaplanmış ya da kireçle sıvanmıştır. Konutların cephelerinde çıkmalara çok az rastlanmakta ve ön cephesi genellikle güney veya güneydoğuya yönündedir (Yüksek, 2004).

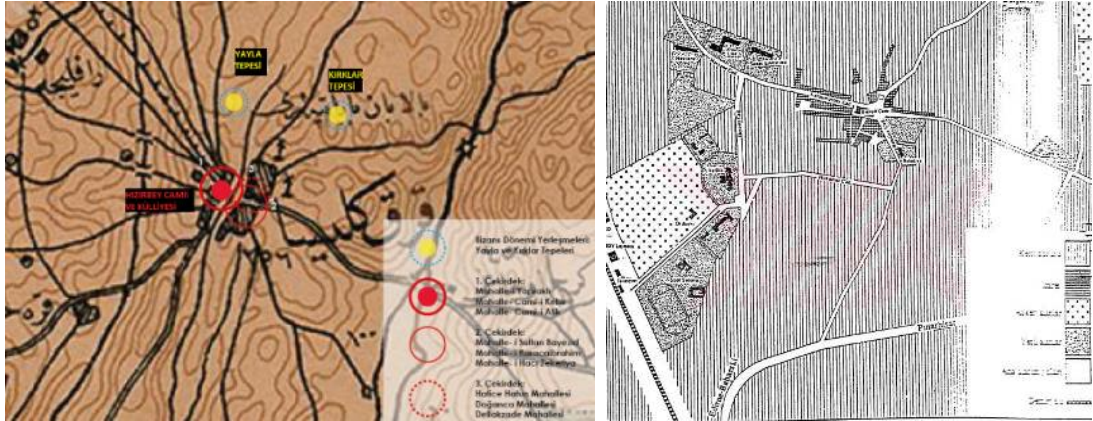
Kırklareli merkezde geleneksel Osmanlı evleri olarak bilinen iki katlı cumbalı ahşap ev geleneği ile Batı kültürünün devamı olan neoklasik cephe süslemeli iki katlı taş ev geleneği bir arada bulunmaktadır. Önceleri panayır alanı olarak kullanılan ancak 20. yüzyılın başlarında kent meydanına dönüştürülen Yayla Meydanı çevresindeki zengin süslemeli Neoklasik konutlar ve Art Nouveau ahşap konutlar, bölgeye bir Avrupa şehri görünümü vermektedir. Ayrıca bu dönemde Yapraklı (Yayla) Mahallesi'ne göç eden muhacirlerin inşa ettiği tek katlı, avlulu küçük köy evleri de

bölgenin karakterini etkili bir şekilde belirlemiştir. Bu sayede Yayla Mahallesi'nde Avrupa kenti görüntüsü ve kırsal özellikli yerleşim dokusunu bir arada görmek mümkündür (Eres, 2016).

2.4.1 Yerleşim özellikleri

Kırklareli'ndeki geleneksel yerleşme; yer şekilleri, iklim, bitki örtüsü, ekonomik, sosyal ve tarihi özellikler, beşeri ve doğal faktörlerin de etkisinde kalmıştır. Yerleşmeyi oluşturan bu etmenler zamanla değişimler yaşayarak kent morfolojisinin bugünkü formuna gelmesini sağlamıştır (Balcı, 2001).

Düz eğimli bir topoğrafyaya sahip olan Kırklareli kent merkezinde yerleşmenin, ilk zamanlarda Yayla Mahallesi ve Kırklar Tepesi'nde başladığı bilinmektedir. Kentin sadece küçük bir kısmı eğimlidir. Kent, kuruluşundan günümüze kadar; ilk yerleşimlerin başladığı çevreden yüksekte bulunan iki ana tepenin eteklerinden ovaya doğru genişlemiş ve gelişmiştir (Şekil 2.11). Geleneksel yerleşmenin hakim olduğu Yayla Mahallesi, şehrin iki önemli tepesinden birinin üzerine kurulmuş olup, eski adıyla "Yapraklı" veya "Kepek Yayla" olarak anılmaktadır (Akansel ve Çakır, 2023).

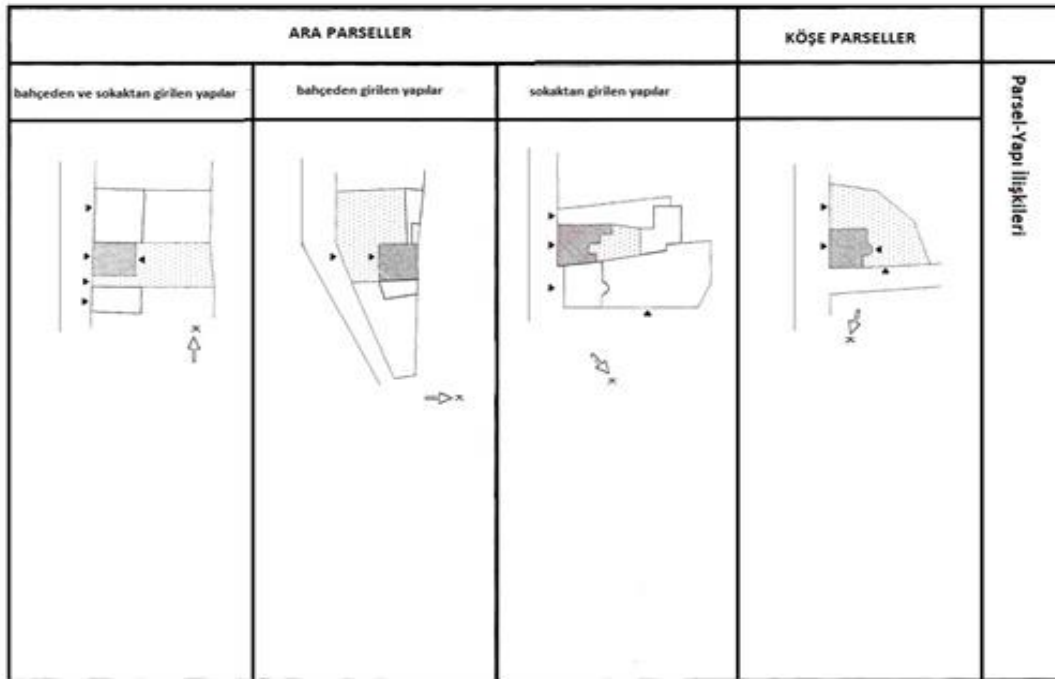


Şekil 2.11 Kırklareli merkez yerleşmenin oluşum süreci (solda) (Koca, 2020'den düzenlenmiştir.) ve Cumhuriyet Dönemi Kırklareli kent planı (sağda) (Hacıhafızoğlu, 2003)

Geleneksel Kırklareli evlerinin yerleşim özelliklerini topoğrafya, yön, manzara, sokak yapısı gibi unsurlar etkilemiştir. Arazi yapısı, Yayla Meydanından itibaren doğu ve güneye doğru alçalmaktadır. Eğim meydana yakın bölümlerde az, sit sınırına yakın bölümlerde ise fazladır. Topografya her yerleşmede olduğu gibi Yayla

Mahallesi'nde de yerleşimi etkileyerek yapıların konumlanmasında ve mimarilerinde etkili olmuştur, Eğimli arazi üzerinde yerleşen yapıların ön ve arka cepheleri arasında kot farkı vardır. Kot farkından yararlanarak elde edilen bodrum katta; mahzen, depo, kiler gibi hizmet bölümleri yer alır. Düz arazi üzerinde konumlandırılmış yapılarda ise bazen zemin kat yükseltilerek bodrum kat yapılmış, bazen de hiç bodrum kat yapılmamış yapı zemin ve üst kattan oluşmuştur. Yapıların hemen hepsi subasmanla yükseltilmiş ve zemin kattan giriş verilmiştir (Şahin, 2000).

Kuzey Yarımküre'de güneye doğru yerleşmiş olan araziler güneş ışınlarını daha dik bir şekilde aldığından burada güneşten yararlanma oranı artmaktadır. Fakat Kırklareli'nde sokak yapısından kaynaklı olarak bazı geleneksel konutların geniş olan cepheleri güneye bakmamaktadır Binaların eğimli arazide yer alması da hem birbirlerinin görüşünü engellemelerini hem de güneş ışığından faydalanmalarını arttırmaktadır. Bu nedenle geleneksel Kırklareli evlerinde parselin konumuna göre (Şekil 2.12), güneş ışığından pasif olarak faydalanmak için yapının güney tarafında daha fazla pencere açıklığı bırakılmıştır. Ayrıca arazinin eğiminden faydalanarak konutlarda farklı işlevlere yönelik bodrum katlar da tasarlanmıştır (Yüksek ve Esin, 2009).

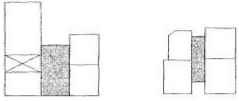
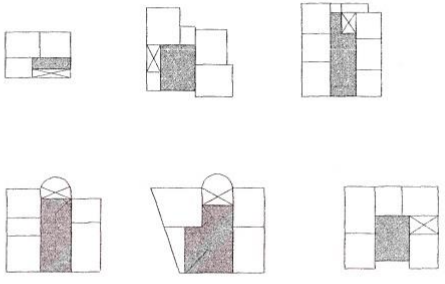
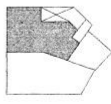
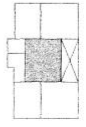


Şekil 2.12 Parsel-sokak ve yapı ilişkisi (Şahin, 2000)

2.4.2 Plan tipleri

Kırklareli kent merkezinde konumlanan konut yapılarında, yaşam birimi sokak üzerinde yerleştirilmiştir. Genellikle manzara veya güneş alma durumuna göre planlarda değişiklik görülmektedir. Ancak ön cephe her iki oda (salon+oda) ve hemen yanlarında mutfak olarak konumlanmıştır. Kat sayısı ve arsa büyüklüğü de plan yerleşimlerinde oldukça önemlidir (Mülayim, 2023).

Konutların, ayrıık veya bitişik olmasına bakılmadan bulunduğu alanlarda girişin sokak cephesinden olması gerektiği görülmektedir. Konutlar, hem ana cepheye açılan çok sayıda pencereleri ve balkonuyla hem de ana girişin direk sokağa açılmasıyla dış dünyaya doğrudan bağlantı sağlamaktadırlar. Nadir durumlarda konutlara ulaşımın bahçeden de olabildiği görülmektedir. Geleneksel Kırklareli konutlarında düz ve nişli olmak üzere iki farklı giriş tipi bulunmaktadır (Kurtişoğlu, 2014).

Plan Tipleri		
İç Sofalı	iki yüzlü iç sofalı	
	bir yüzlü iç sofalı	
Dış Sofalı		
Orta Sofalı		

Şekil 2.13 Geleneksel Kırklareli evleri plan tipleri (Şahin, 2000)

Geleneksel Kırklareli evleri; açık, yarı açık ve kapalı mekanlardan meydana gelmektedir.

Açık Mekanlar:

Geleneksel Kırklareli konutlarına açık mekanları teras ve bahçe oluşturmaktadır. Teraslar daha çok küçük yapıli konutlarda karşımıza çıkmaktadır. Bunun sebebi sosyo-ekonomik ve fiziksel şartlardan dolayı kapalı alanı azaltmak için üst kat planının zemin kata göre daha küçük planlanmasıdır. Doğal olarak zemin katta genellikle mutfak üstüne tekabül eden teraslar oluşabilmektedir. Bahçe ise neredeyse tüm yapılarda karşımıza çıkan ve kullanıcıların yeşil alan ihtiyacını karşılamada faydalanılan bir mekandır. Bahçe içerisinde kuyu, kümes, odunluk, wc gibi kapalı mekanlar ile kuyu, tandır gibi öğeler de bulunabilmektedir. Bahçe, genellikle yapının yan veya arka kısmında tasarlanmış ve mutfakla doğrudan bağlantı sağlamaktadır. Birçok yapıda bahçeler, komşu yapıyla ortak olarak kullanılmaktadır.

Yarı Açık Mekanlar:

Geleneksel Kırklareli evlerinde yarı açık mekanları balkonlar oluşturmaktadır. Genellikle konak tarzı büyük evlerde görülen balkonlar birinci katta, binanın ön cephesinde giriş kapısının hemen üstünde tasarlanmıştır.

Kapalı Mekanlar:

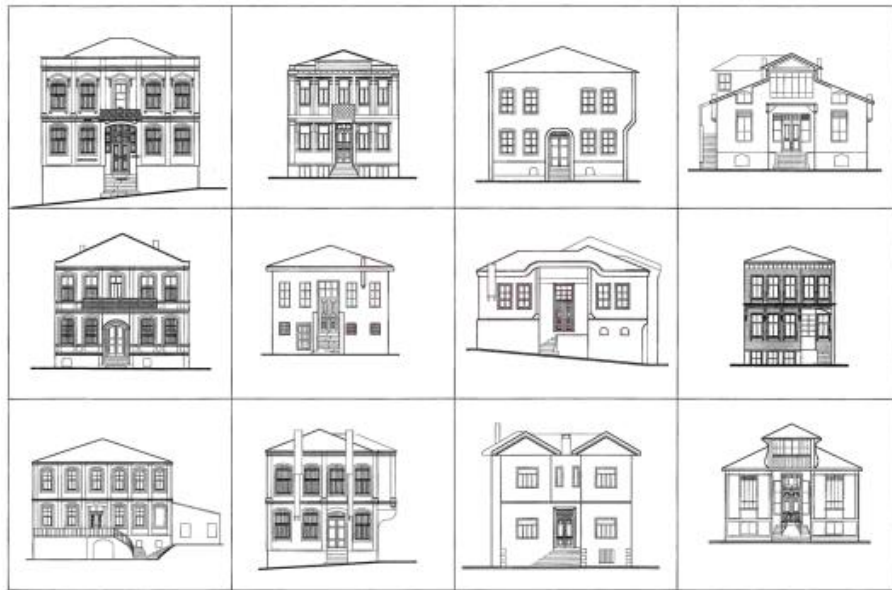
Geleneksel Kırklareli evlerinin bodrum katları direklik şeklinde düzenlenmiş olup depo, kiler, mahzen gibi mekanları içinde barındırmaktadır. Günümüzde bu kat, genellikle depo olarak kullanılmakta olup bazı evlerde ise tamamen kullanım dışıdır. Konutların zemin katında ise mutfak, oda, tuvalet, banyo gibi mekanlar bulunmaktadır. Kırklareli evinin zemin katında mutfak, oda, tuvalet ve banyo gibi mekanlar yer alıyor. Genellikle yapının arka tarafında bahçeyle bağlantılı olarak çözümlenen mutfakta ocak, kuyu-su deposu ve küçük bir kiler bulunmaktadır. Bazı evlerde kiler bodrum katta mutfakla bağlantılı bir merdiven ile çözümlenmişken bazı evlerde ise zemin katta çözümlenmiştir. Türk evinde olduğu gibi içerisinde gömme dolapların da bulunduğu mutfak mekanının bir kapısı bahçeye öteki kapısı günlük yaşam alanına açılmaktadır. Zemin katta ana girişin hemen yanında simetrik olarak konumlanmış olan ve genellikle günlük yaşam için kullanılan odalar bulunmakta ve

bu odaların büyüklüğü ortalama 14 ile 16 metrekare arasındadır. Ayrıca yatak odaları bazı konutların zemin katlarında arka cephede bulunmasına karşın, genellikle konutların üst katında tasarlanmıştır (Azsöz, 2021).

Geleneksel Kırklareli evlerinde Türk evinde olduğu gibi konutun merkezini katlar ve odalar arasındaki bağlantıyı sağlayan sofa mekanı oluşturmaktadır. Yani sofa, bir geçit görevi de gören ve kullanıcıların toplandığı yerdir. Sofa, konutun mekansal organizasyonunda yapısal bir unsurdur ve bundan ötürü özenle şekillendirilmiştir. Doğal ortam uygun olduğunda sofa kullanımı, günlük hayata farklı işlevsel çözümler getirmektedir (Azsöz, 2021).

2.4.3 Cepheler

Geleneksel konutların cephe oluşumunda, plan özellikleri olduğu kadar estetik kaygı ve yapının sokak dokusu içindeki konumu da önemli olmuştur. Cepheler sokak perspektiflerinin oluşumunda önemli bir etkiye sahiptir. Ayrıca giriş kapılarının cephedeki konumu ve çıkmalar cephe oluşumunu etkileyen önemli etkenlerdir. Çalışma bölgesinde incelenen geleneksel konutların büyük çoğunluğunda giriş orta akstan subasmanla yükseltilecek zemin kattan verilmiş ve cepheler girişe göre simetrik tasarlanmıştır (Şekil 2.14) (Şahin, 2000).



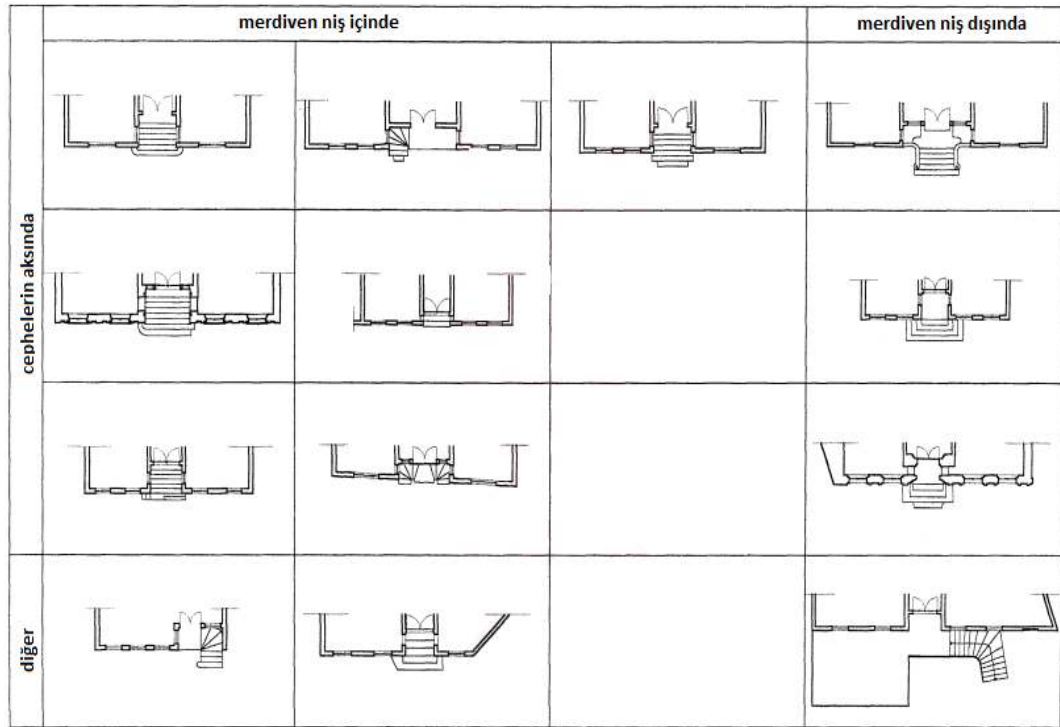
Şekil 2.14 Geleneksel Kırklareli evlerinde cephe kompozisyon örnekleri (Şahin, 2000)

Geleneksel Kırklareli evlerinde cephe elemanlarından biri olan çıkmalar mekanın hacmini genişletmek, gün ışığından faydalanmak, cephede hareketliliği sağlamak gibi farklı nedenlerle kullanılmışlardır. Tasarıma göre tek çıkmalı, çift çıkmalı, gönye çıkmalı olarak değişkenlik göstermektedirler (Şekil 2.15).



Şekil 2.15 Geleneksel Kırklareli evlerinde çıkma türleri (Şahin, 2000)

Cephede hareketliliği sağlayan aynı zamanda giriş kapısını yağmur, rüzgar, güneş gibi doğal olaylardan koruyan nişli girişler de geleneksel Kırklareli evlerinin cephe kimliğini oluşturan bir diğer unsurdur (Şekil 2.16). Niş içerisine gömülen giriş merdiveni cephe bütünlüğünü sağlamanın yanı sıra dışardaki kullanıcıların da yürüdükleri esnada yol kullanımlarını engellemenin önüne geçmiştir. Yapıların birçoğunda bu giriş şekli kullanılsa da giriş merdiveni niş dışında olan yapılarda mevcuttur.



Şekil 2.16 Geleneksel Kırklareli Evlerinde Ana Giriş Düzenlemesi (Şahin, 2000)

Cephelerde tek katlı binalarda ikili, iki ve üzeri katlı binalarda 2/2 biçiminde pencere grupları oluşturulmuştur. Bu durum yapılarda cephelerdeki pencere açıklığını korumak için kat sayısı önemsenmeden, yapıların birbirleriyle mecburen uymak zorunda bırakıldığını göstermektedir (Yüksek, 2005).

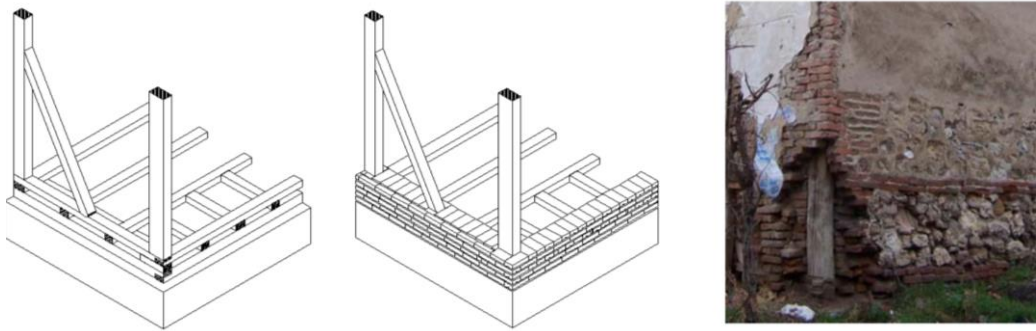
2.4.4 Yapım tekniği ve malzeme

Bulgaristan hududunda bulunan Demirköy ile Kofçaz ilçeleri ve Karadeniz'e kıyısı olan Vize ilçe ve köylerinin bölgeleri yoğun ormanlık alan olup, ahşap ve taş kaynakları açısından zengindir. Bu sebeple bu alanlardaki konutlar çoğunlukla taş ve

ahşaptan, çatılar ise kiremitten yapılmaktadır. Kırklareli'nin güneyindeki Lüleburgaz, Babaeski, Lüleburgaz, Pehlivan köy ve Pınarhisar ilçelerinin güney kesimlerinde ormanlık alanların yerini toprak araziler aldığı için bu bölgelerdeki konutların ana malzemesi kerpiç olup çatıda kiremit kullanılmaktadır (İl Kültür müdürlüğü, 2023).

Kentteki geleneksel yapılar iklim, yerel malzeme, arazi yapısı ve yapıyı inşa eden ustanın anlayışına göre şekillenmiştir. Kent merkezindeki geleneksel yapılarda, genellikle ahşap karkas ve kagir olarak iki farklı geleneksel yapım tekniği uygulanmıştır (Orbeyi vd., 2007).

Kırklareli'nin iklimi Trakya'nın diğer illerine göre daha soğuktur. Bu nedenle soğutma yüklerinin büyük olduğu bölgelerde, enerji tasarrufu sağlamak için yoğun, güçlü ısı depolama kapasitesine sahip, iyi ısı yalıtım performansına olan, koyu renkli ve yüksek güneş ışımasını emilimine sahip masif duvarlar kullanılmalıdır. Aynı şekilde bu alanlarda duvar/pencere oranının %15'i geçmemesi ısı kaybını azaltmak gereklidir. Kırklareli'ndeki geleneksel ahşap karkas evlerin duvar kalınlıkları, aynı yapıda cephelere göre değişebilmektedir. Yapıların ön cephesi yarım tuğla kalınlığında bırakılmışken, yan ve arka cepheleri ise özellikle kuzey yönünde opak bırakılıp 1 ila 1,5 tuğla kalınlığına kadar genişletilmiştir (Şekil 2.17) (Yüksek ve Esin, 2009).



Şekil 2.17 Dış duvar düzenlemesi (Yüksek ve Esin, 2009)

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde çalışma konusu olarak seçilen konu, bu konunun önemi, örnek olarak seçilen alan kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Aynı şekilde çalışmanın yöntemi belirlenmiş ve yöntem aşamasında izlenen yol ve teknikler açıklanmıştır.

3.1 Materyal

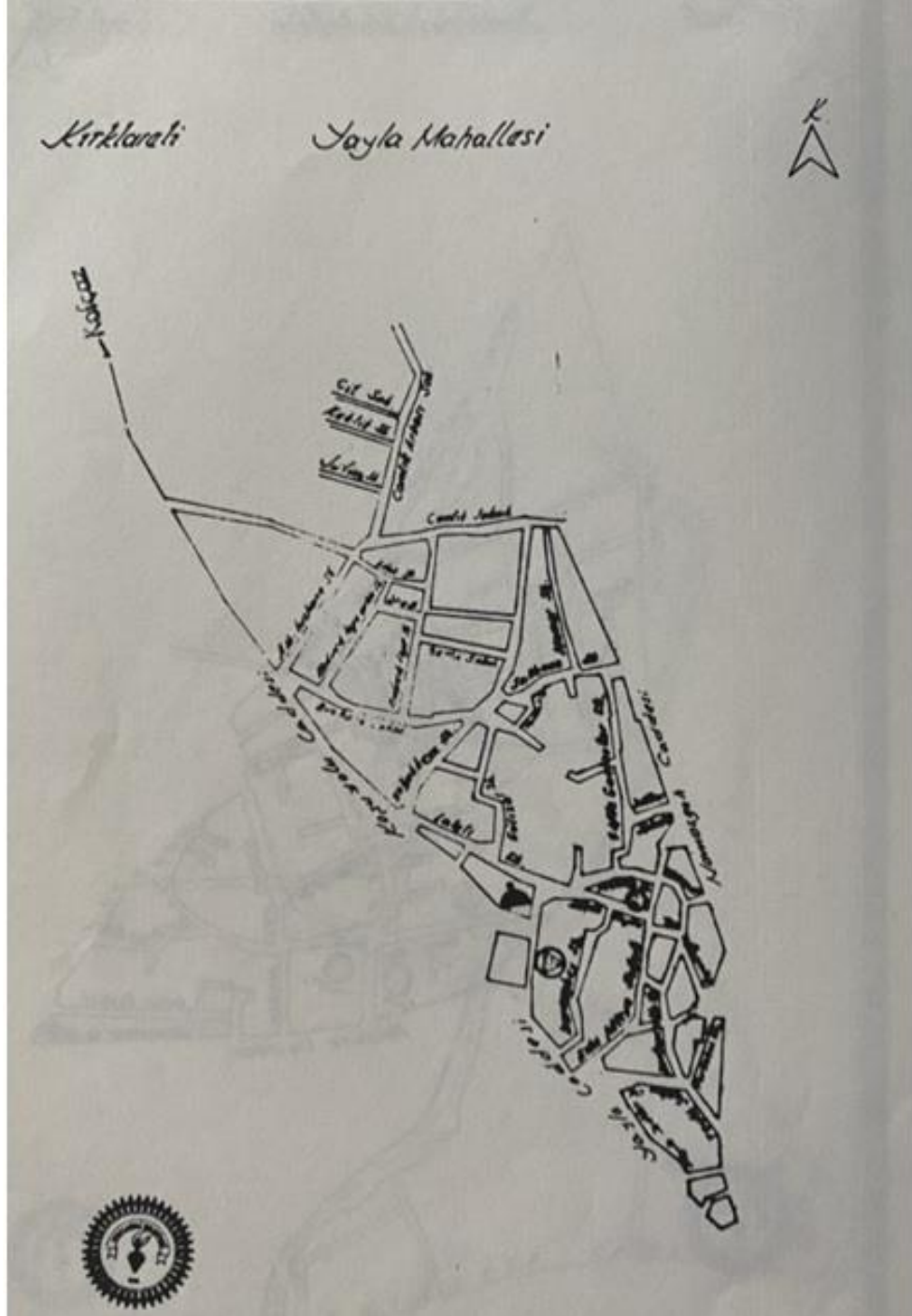
Çalışmanın materyali Kırklareli ilinin Yapraklı Mahallesi olarak da bilinen Yayla Mahallesi'dir. Yayla Mahallesi eski adıyla Mahalle-i Yapraklı veya Yapraklı Mahallesi Kırklareli kent merkezini ilk yerleşiminin başladığı yer olarak bilinmektedir. Bunun temelinde Yayla Mahallesi'nin kentin diğer alanlarına göre daha yüksekte olmasından ötürü manzaraya ve kentin diğer alanlarına hakim bir konumda olması yatmaktadır. Bu sayede kentte yapılaşma bu mahalle ve çevresinde devam ederken bu alana göre daha düz araziler tarım ve hayvancılığa ayrılmıştır.



Şekil 3.1 Yayla Mahallesi'nin Kırklareli ili içerisindeki konumu (Google Earth, 2023)

19.09.1996 tarihinde Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından Yayla Mahallesi ile Demirtaş Mahallesi'ni kapsayan bölgeyi “Kentsel sit alanı” olarak ilan etmiştir. 2001 yılında ise bu bölgede koruma amaçlı imar planı (Şekil 3.2) yürürlüğe girmiştir.

Yayla Mahallesi'ni oluşturan; Yayla Caddesi, Namazgah Caddesi, Kořuyolu Caddesi, Buzhane Sokak, ifte Gazinolar Sokağı, amlık Sokak, Durmuř Bey Sokak, Dilber Yokuřu, , Laleli Sokak, Soğuk Kuyu Sokağı, Mektep Sokak, Gülizar Sokak ve Küçük Yayla ıkmağı mahallenin en önemli yerleşim alanlarını oluşturmaktadır (Aslan vd., 2020).



şekil 3.3 Yayla Mahallesi 1989 yılı önemli cadde ve sokakları (Kırklareli Belediyesi, 1989)

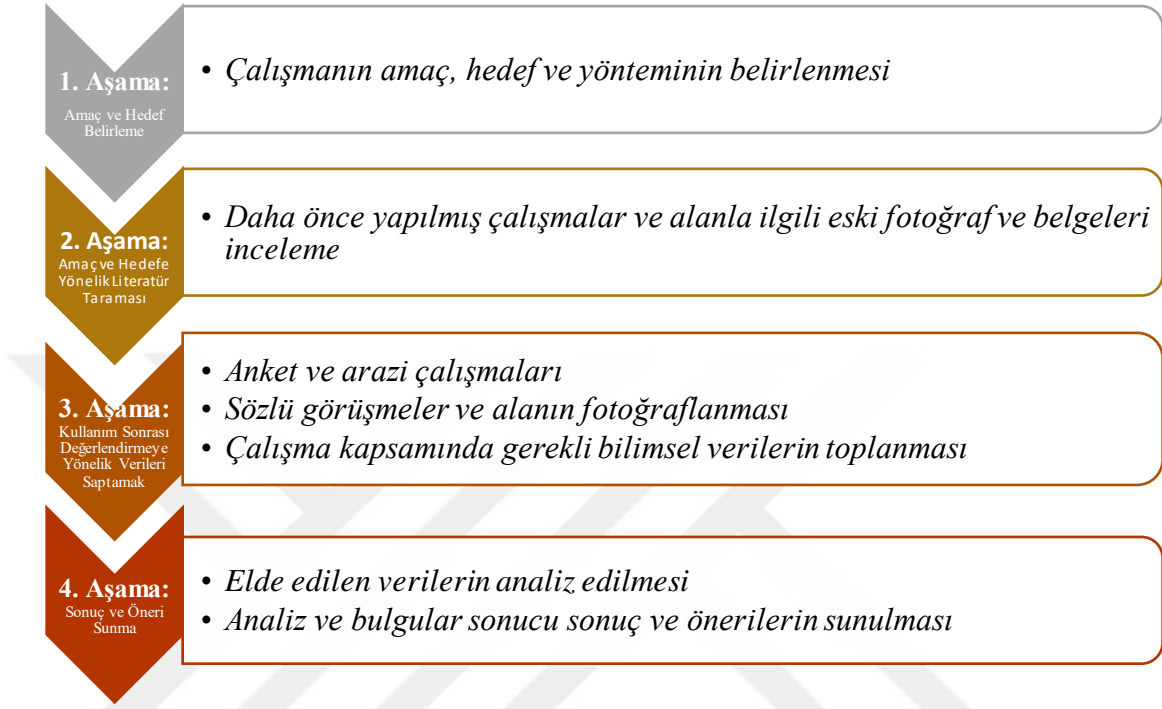


Şekil 3.4 Yayla Mahallesi'nin günümüzdeki önemli cadde ve sokakları (Koca, 2020)

3.2 Yöntem

Çalışmada yöntem olarak Kullanım Sonrası Değerlendirme (KSD) metodu kullanılmıştır. Bu yöntem doğrultusunda çalışma 4 aşamada tamamlanmıştır. İlk aşamada çalışmanın amaç ve yöntemi belirlenmiştir. İkinci aşamada çalışmanın amaç ve hedefi doğrultusunda literatür taraması yapılmıştır. Üçüncü aşamada KSD'ye yönelik veriler saptanmıştır. Son olarak saptanan veriler ve bulgular doğrultusunda

yeniden kullanıma açılan, işlev değiştiren veya aynı işlevde kullanılan yapılara ilişkin sonuç ve öneriler sunulmuştur. Şekil 3.4'te verilen yöntem akış şemasında bu aşamalar daha detaylı açıklanmıştır.



Şekil 3.5 Yöntem akış şeması

Çalışmanın üçüncü aşamasında kullanım sonrası değerlendirmeye yönelik verileri saptamak amacıyla öncelikle çalışma alanı içerisinde işlev değiştiren veya işlevini koruyan fakat süreç içerisinde büyük mekânsal değişimler yaşayan 9 adet geleneksel yapının kullanım sonrası durumları; literatür taraması sonucu elde edilen veriler, fotoğraflar, plan ve şablonlarla birlikte detaylı olarak değerlendirilmiştir. Bu yapıların mekânsal ve çevresel durumları hakkında gözlem, görüşme ve araştırmalar yapılarak süreç içerisinde yaşadıkları değişim ve dönüşümler saptanmıştır. Ayrıca bu aşamada yapıların kullanıcılarının memnuniyetlerini değerlendirmek için anket çalışması yapılmıştır. İncelenen yapılar arasında kamu yapılarının bulunmasında ötürü hafta içi belirlenen bir günde yapıları kullanan kullanıcı sayıları gözlemlenmiş ve anket çalışması yapılmıştır. Anketin çalışma evrenini, yapıları kullanan toplamda 160 civarında yapı kullanıcısı belirlemiştir. Anketin örneklemi belirlemek için Tablo 3.1'den faydalanılmıştır. Bu tablodan hareketle 115 kullanıcıya basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır.

Tablo 3.1 Evren büyüklüklerine karşılık örneklem büyüklükleri (Ural ve Kılıç, 2013)

N-n	N-n	N-n	N-n	N-n	N-n	N-n	N-n	N-n	N-n
10-10	55-48	100-80	190-127	280-162	440-205	800-260	1500-306	2800-338	9000-368
15-14	60-52	110-86	200-132	290-165	460-210	850-265	1600-310	3000-341	10000-370
20-19	65-56	120-95	210-136	300-169	480-241	900-269	1700-313	3500-346	15000-357
25-24	70-59	130-97	220-140	320-175	500-217	950-274	1800-317	4000-351	20000-377
30-28	75-63	140-103	230-144	340-181	550-226	1000-278	1900-320	4500-354	30000-379
35-32	80-66	150-108	240-148	360-186	600-234	1100-285	2000-322	5000-357	40000-380
40-36	85-70	160-113	250-152	380-191	650-242	1200-291	2200-327	6000-361	50000-381
45-40	90-73	170-118	260-155	400-196	700-248	1300-297	2400-331	7000-364	75000-382
54-44	95-76	180-123	270-159	420-201	750-254	1400-302	2600-335	8000-367	100000-384

N: Evren büyüklüğü; n: Örneklem büyüklüğü

Anket çalışmasının soruları Ek 1’de sunulduğu gibi 4 ana başlık altında toplanmış ve değerlendirilmiştir. Bu başlıklar:

- Demografik özellikleri,
- Yapının yapısal, mekânsal ve teknik durumu,
- İşlev değişikliği sonrasındaki değerlendirmeler,
- Yapının çevresel durumudur.

Çalışmanın son aşamasında incelenen geleneksel yapılar üzerinde yapılan incelemeler, alanda yapılan gözlemler ve anket sonuçları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler görsel, tablo ve grafiklerle beraber sunulmuştur.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu çalışmada örneklem olarak seçilen yapıların kullanım sonrasında meydana gelen işlevsel ve mekansal organizasyonları başta olmak üzere mimari özelliklerindeki değişimler incelenmiştir. Bu değişimlerin eski ve yeni halleri plan şablonları ve diğer görsel unsurlarla desteklenerek karşılaştırılmıştır. Bu değişimlerin olumlu ve olumsuz sonuçları değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında seçilen alan ve bu alandaki örneklem yapılar üzerinde anket ve gözlem çalışmaları yapılarak yapıların kullanım sonrası değerlendirmeleri ve kullanıcı memnuniyetleri ölçülmüştür. Gözlem ve anket sonucu saptanan veriler değerlendirilerek sunulmuştur.

4.1 Çalışma Kapsamında İncelenen Kırklareli Geleneksel Yapıları

Çalışma kapsamında işlevsel ve mekansal değişimlerin yaşandığı kullanılabilir veya kullanılmakta olan yapılar baz alınarak 9 adet tescilli geleneksel yapı örneği Tablo 4.1’de belirtilmiştir. Bu yapıların önceki ve günümüz kullanımları plan şablonları ve fotoğraflarla desteklenerek karşılaştırılmıştır. incelenen yapıların kullanım sonrası değerlendirmeleri bu bölümde detaylı olarak sunulmuştur.

Tablo 4.1 İncelenen Kırklareli geleneksel yapıları

YAPI NO	BİLİNER ADI
Yapı No 1	-
Yapı No 2	Kırklareli Sağlık Tarihi Evi
Yapı No 3	Subaş Konağı
Yapı No 4	Kırklareli Valiliği İl Özel İdaresi Kültür ve Sanat Evi
Yapı No 5	Ali Rıza Efendi Evi
Yapı No 6	Thrace Konak Otel
Yapı No 7	TKA Binası (Dodoğlu Konağı)
Yapı No 8	-
Yapı No 9	YEDAM Binası

YAPILARIN YAYLA MEYDANINA GÖRE KONUMLARI (Google Earth’den geliştirilmiştir.)



Yapı No 1:

Kentsel sit alanı içerisinde kalan yapı, Kırklareli Merkez İlçesi, Camiikebir Mahallesi, 110 Ada, 43 Parselde bulunmaktadır. Yapı, Yayla Meydanı'na çıkan Çukur Sokak üzerinde bulunmakta ve tescilli yapı niteliği taşımaktadır. Konut olarak inşa edilmiş olan bu yapı günümüzde de konut işlevinde kullanılmaya devam etmektedir. Yapı, taş ve fırınlanmış tuğla kullanılarak yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Bodrum, zemin ve birinci kattan oluşan yapıya üç basamaklı bir merdivenle yola açılan çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilmektedir (Şekil 4.3).



Şekil 4.1 Yapının konumu (Google Earth' den geliştirilmiştir.)



Şekil 4.2 Yapının konumu ve vaziyet planı (Kırklareli Kültür Varlıkları Envanteri)

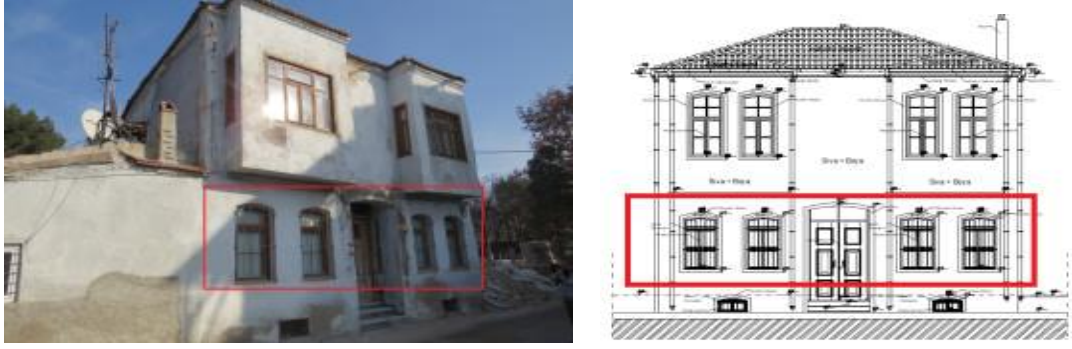


Şekil 4.3 Ana giriş kapısı ve yapının sokak ile bağlantısını sağlayan giriş merdiveni

Yola bakan yani binanın ana girişinin bulunduğu cephede birbirine simetrik bir şekilde iki cumba bulunmaktadır (Şekil 4.4). Bu cephede restorasyondan önce zemin kattaki kemerli pencereler özgün haline uyum sağlarken üst kattaki pencereler ise değiştirilerek dikdörtgen ve daha düz yapılı bir hale getirilmiştir. Fakat orijinal halini ne yazık ki muhafaza edememiştir (Şekil 4.4). Giriş kapsının hemen üstünde bulunan pencere ise giriş holünde doğal aydınlatmanın etkisini arttırmak için tasarlanmıştır (Şekil 4.4). Zemin kattaki pencerelerde kullanıcıların kendilerini daha güvende hissetmelerini ve güvenliği sağlamak için demir parmaklıklar kullanılmıştır (Şekil 4.5). Arka ve yan cepheleri oldukça sade bir görünümde olan yapının çatıyla birleşim yerlerinde kat silmesi kullanılmıştır. Yapının dış cephesi restorasyondan önce çimentolu harç ile sıvanmış bir durumdayken günümüzde dekoratif sıvayla sıvanmıştır (Şekil 4.6). Mevcut durumu restorasyon aşamasında olan yapı tam anlamıyla özgünlüğünü koruyamamıştır. Bunun en temel nedeni yapı içerisinde ve dışında kullanıcıların yaptığı müdahaleler sonucu yapının bozunmalara uğramasıdır.



Şekil 4.4 Yapının cumbalı ön cephesinin mevcut durumu (solda), restorasyondan önce ön cephedeki pencere yapıları (ortada) (Ercüment Tekin arşivinden), giriş holü (sağda)



Şekil 4.5 Zemin kattaki pencerelerde bulunan korkuluklar (Ercüment Tekin arşivinden).



Şekil 4.6 Yapının eski hali ve yeni hali

Yapı bir dönem iki ailenin bir arada yaşamasından kaynaklı bir takım müdahalelere maruz kalmıştır. Bunlardan en büyüğü iki ailenin yaşam alanını birbirinden ayıracak nitelikte yapılan müdahalelerdir. Bu doğrultuda yapı tamamen iki ayrı konuta

dönüştürülmeye çalışılmıştır. Konutlardan birine ön cephedeki mevcut kapıdan giriş sağlanıyorken diğerine ise arka cepheye sonradan açılan ve şu an kapatılmış olan kapıdan giriş sağlanmıştır. Yapının arka tarafında bulunan merdiven basamakları yapıya daha önceleri açılan arka girişe aittir. Fakat yapının özgün haline aykırı olduğu gerekçesiyle kapı kaldırılarak cephe eski haline getirilmiştir (Şekil 4.7). Aynı şekilde yan cephede bulunan ve mutfak ile bahçeyi birbirine bağlayan kapının üzerine yağmur ve güneşten korunmak için eklenen sundurma, yapının özgün halini bozduğu ve cephede kötü bir görüntüye sebep olduğu için kaldırılmıştır (Şekil 4.8).



Şekil 4.7 Yapının eski halinde cepheye sonradan eklenen giriş holü (solda) (Ercüment Tekin arşivinden) ve aynı cephenin mevcut hali (sağda).



Şekil 4.8 Yapının eski halinde sonradan eklenen mutfaktan bahçeye açılan kapının üzerindeki sundurma (solda) (Ercüment Tekin arşivinden) ve mevcut hali (sağda)

Yapı yapıldığı dönemde soba ile ısıtıldığı için ilerleyen dönemlerde özgün halindeki bacalara ek olarak başka baca çıkışları yapılmış fakat restorasyon sırasında özgün yapısındaki baca hariç diğer boru çıkışları kapatılmıştır (Şekil 4.9, Şekil 4.10).

Ayrıca günümüz koşullarının da etkisiyle kullanıcıların isteği üzerine ısıtma sisteminde kalorifere geçilmiştir. Kalorifer tesisatı pencerelerden gelecek soğuk havayı en aza indirmek için pencerelerin hemen altına çekilmiştir (Şekil 4.11).



Şekil 4.9 Yapının özgün halinde bulunan bacalardan biri



Şekil 4.10 Yapıya sonradan eklenen bacaların mevcut durumu



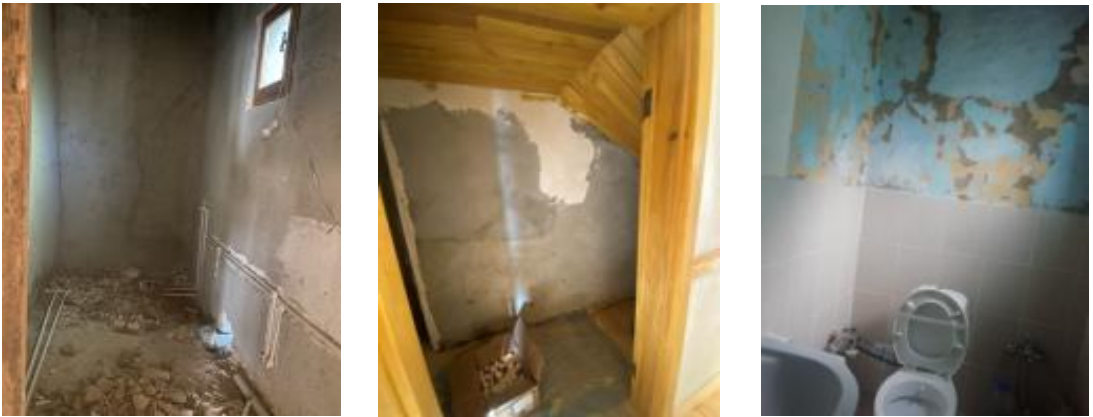
Şekil 4.11 Kullanıcıların, yaşam konforlarını arttırmak amacıyla ısıtma sisteminde yaptığı değişiklik

Bina içerisinde bulunan 6-7 metrelik bir suyu kuyusunun bulunduğu mekan ilk yapıldığı dönemde olduğu gibi günümüzde de mutfak olarak kullanılmaktadır. Önceden su ihtiyacı bu kuyudan karşılanıyorken günümüzde modern su tesisatı ile binanın su ihtiyacı giderilmiştir (Şekil 4.12).



Şekil 4.12 Mutfaktaki su kuyusu restorasyon öncesi (solda) ve sonrası (sağda)

Yapıda merdiven altında tuvalet ve banyo olarak kullanılan mekanın atık suyu önceleri mekanın hemen altında bulunan fosseptik çukuru ile çözümlenirken günümüzde alt yapısı düzenlenerek mevcut belediye kanalizasyonuna bağlanmıştır. Bu şekilde atık su problemi de günümüz koşullarına uygun bir şekilde çözümlenmiştir (Şekil 4.13).



Şekil 4.13 Banyonun restorasyon aşaması (solda), banyonun giriş holü (ortada) ve kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda tadilattan önce seçtikleri tuvalet elemanı (sağda) (Ercüment Tekin'in arşivinden).

Yapının bahçe kısmından girilen ve içerisinde pişirme ögesi olarak kullanılan tandırın da bulunduğu mekan önceleri hem odunluk hem de ekmek, yemek vs. işlemleri yapmak için kullanılan mekan günümüzde bu ihtiyaçlara gerek duyulmadığı için konutun deposu olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.14).



Şekil 4.14 Günümüzde depo olarak kullanılan tandır odası

Doğrudan mutfak alanından girişi olan bodrum kat depolama alanı niteliğinde tasarlanmış ve günümüzde de bu işlevde kullanılmaya devam etmektedir. Daha çok kiler olarak kullanılan mekandaki taşıyıcı sistem binanın kullanım ömrünü uzatmak için güçlendirilmiştir (Şekil 4.15). Bu mekan, zemine tamamen gömülü olmadığından yola bakan pencere yardımıyla hem mekanın havalandırılması hem de gün ışığından faydalanması sağlanmıştır. (Şekil 4.17).



4.15 Bodrum kat eski hali ve bodrum kat yenilenmiş hali



Şekil 4.16 Bodrum kat ve mutfak bağlantısı



Şekil 4.17 Bodrum katın sokağa bakan penceresi

Birinci kattan ulaşımı sağlanan teras çatıdaki anten gibi cephede çirkin görüntü oluşturan öğeler kaldırılarak teras zemini ahşap görünümlü seramik ile kaplanmıştır. Böylece daha estetik bir görüntü elde edilerek binanın çevreye verdiği görüntü kirliliğinin önüne geçilmiştir (Şekil 4.18, Şekil 4.19).



Şekil 4.18 Terasta görüntü kirliliğine sebep olan nesneler ve terasın önceki durumu



Şekil 4.19 Terasın modern malzemelerle yenilenmiş hali

The floor plan of the first floor includes the following labeled areas:

- DEPO** (Storage Room)
- WC-BANYO** (Toilet-Bathroom)
- HOL** (Hall)
- MUTFAK** (Kitchen)
- ODA** (Room)
- GİRİŞ HOLÜ** (Entrance Hall)
- GİRİŞ** (Entrance)

48

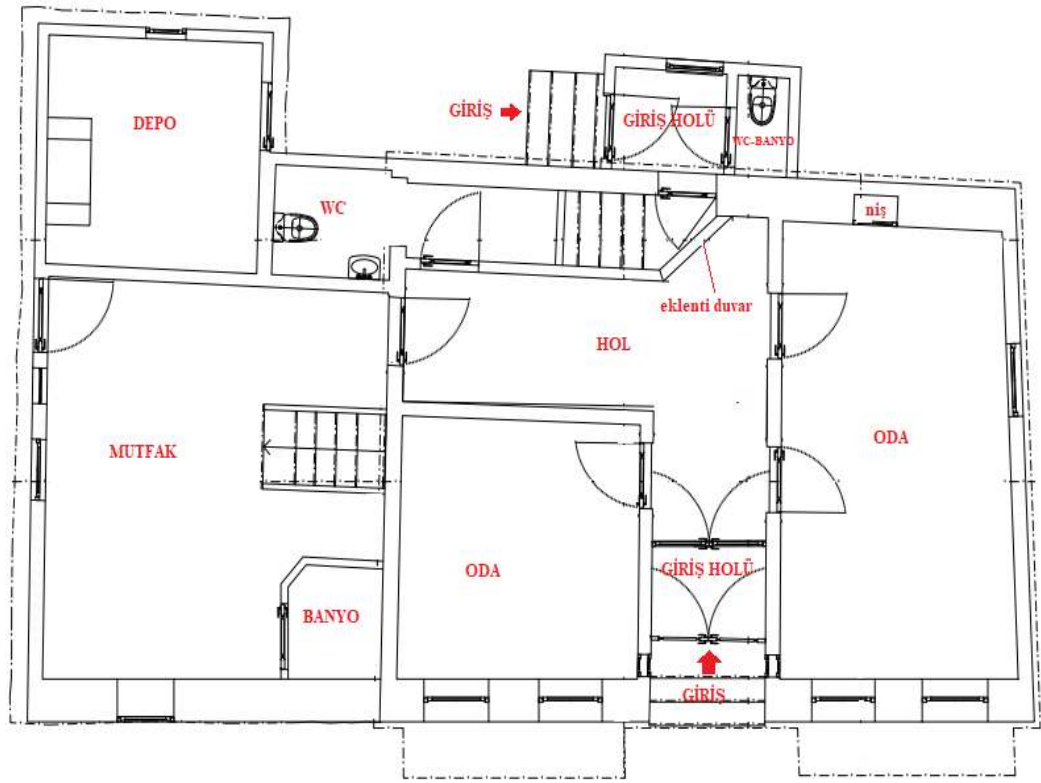


Şekil 4.21 Önceden dolaba çevrilen oda içerisindeki niş (solda) (Ercüment Tekin Arşivinden) ve günümüzde bu alan özgün haline dönüştürülmüştür (sağda)



Şekil 4.22 Oda, odanın bir dönem kapatılan kapısı ve mutfağın yan bahçeyle bağlantılı olan kapısı

Yapı günümüzdeki kullanımından önce mutfak, banyo ve wc mekanlarında oldukça müdahalelere maruz kalmıştır (Şekil 4.23). Öncelikle üst kattaki konutun banyo-wc ihtiyacını karşılamak için konutun giriş holüyle bağlantılı ve çok küçük olarak sonradan eklenen bir mekan oluşturulmuştur. Alt kattaki konutun banyo ihtiyacı mutfağın köşesinde sonradan eklenen duvarlarla oluşturulmuş oldukça küçük bir mekanken konutun wc ihtiyacı özgün halinde olduğu gibi altında foseptik çukuru olmasından dolayı merdiven altında tasarlanmıştır. Günümüzde kullanımı zor olduğu için bu foseptik çukuru artık kullanılmamaktadır. Bunun yerine atık su tesisatı çekilerek şehrin kanalizasyon sistemine bağlantı sağlanmıştır. Banyo olarak tasarlanan derme çatma mekan ise kaldırılmış ve merdiven altında wc ve banyo ihtiyacı tek bir mekanda çözümlenmiştir (Şekil 4.24).

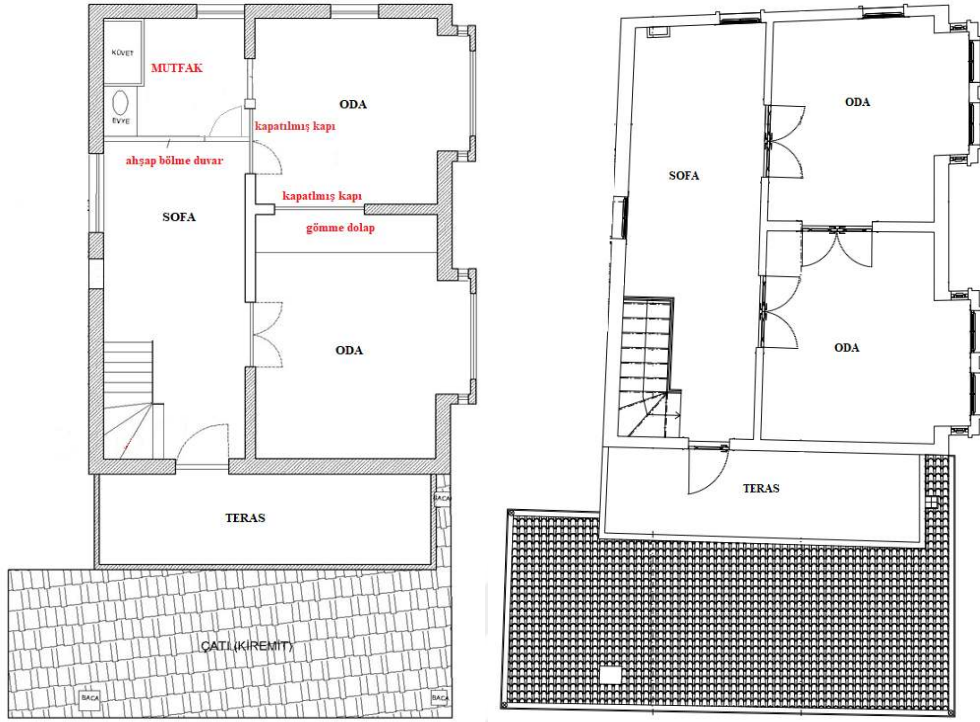


Şekil 4.23 Restorasyondan önce kullanıcıların yapıya yaptığı müdahaleleri gösteren zemin kat planı (Ercüment Tekin'den geliştirilmiştir.)



Şekil 4.24 Restorasyondan önce alt konutun banyosu (solda), üst konutun wc-banyosu (ortada) ve yapının wc-banyosunun mevcut tesisat sistemi (sağda) (Ercüment Tekin'den geliştirilmiştir.)

Yapının birinci katı da zemin katta olduğu gibi daha önceleri ailenin mekan sayısını arttırmak için oldukça müdahale ettiği bir kattır. Fakat günümüzde mekan sayısını arttırmak için yapılan bölme duvarlar kaldırılmış ve yapı mekânsal organizasyon bağlamında özgün haline getirilmiştir (Şekil 4.25).



Şekil 4.25 Yapının birinci katında restorasyondan önce kullanıcıların yaptığı müdahale paftası (solda) ve yapının özgün haline getirilen mevcut halinin birinci kat planı (sağda) (Ercüment Tekin)



Şekil 4.26 Yapının önceki durumuna ait bina kesitleri (Ercüment Tekin)



Şekil 4.27 Yapının mevcut durumuna ait bina kesitleri (Ercüment Tekin)



Şekil 4.28 Restorasyondan önce odanın sofaya açılan kapısı (solda) (Ercüment Tekin Arşivinden) ve kapının mevcut durumu (sağda)



Şekil 4.29 Kullanıcıların yapının sofa mekanında üst katta oluşturulan konut için sonradan yaptığı mutfak (solda) (Ercüment Tekin Arşivinden) ve günümüzde özgün haline dönüştürülen sofa (sağda)



Şekil 4.30 Restorasyondan önce yapılan yüklüğün önden ve arkadan görüntüsü (Ercüment Tekin Arşivinden),



Şekil 4.31 Yapının günümüzde özgün haline dönüştürülen ve iki oda arasındaki geçişi sağlayan kapısı



Şekil 4.32 Restorasyondan önce yapının kat merdiveni ve giriş holü (solda)(Ercüment Tekin Arşivinden), yapının günümüzde özgün haline dönüştürülen kat merdiveni (sağda)

Yapının arka ve yan bahçesi olarak kullanılan açık mekanı bitişik konutla ortak alan olarak kullanılmaktadır. Bakım ve tadilata ihtiyaç duyulan mekanda büyük ağaçlar ile gölgelik alan ihtiyacı giderilmektedir (Şekil 4.33).



Şekil 4.33 Yapının bahçesi

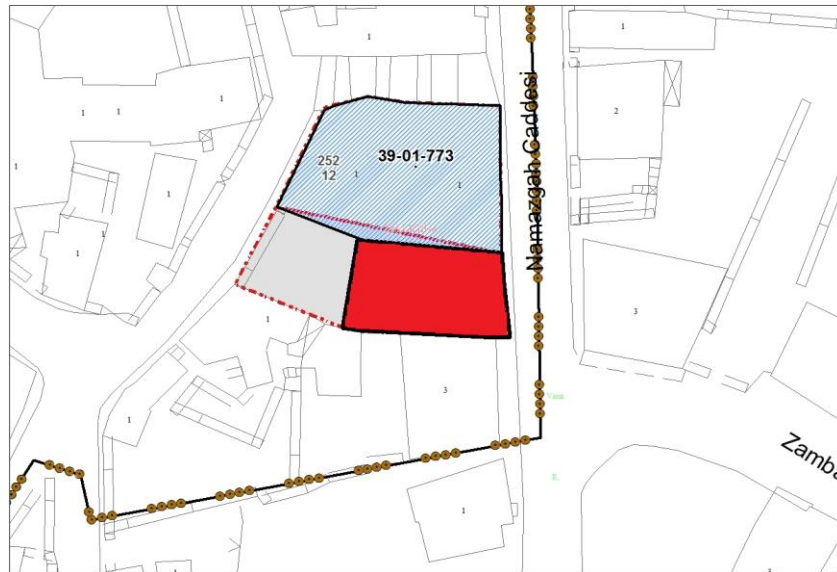
Girişteki basamaklar ve diğer katlara ulaşım dikkate alındığında yapı engelli erişimi açısından uygun değildir. Bu konuda yapılacak düzeltmeler yapının özgün mimarisine zarar verebileceği için ne yazık ki göz ardı edilmiştir.

Yapı No 2:

Kırklareli geleneksel yapılarından biri olan Kırklareli Sağlık Tarihi Evi, Kırklareli kentsel sit alanı içerisinde Yapraklı Mahallesi, 252 Ada, 11 Parselde Namazgah Caddesi üzerinde bulunmaktadır (Şekil 4.35). Dış görünüşü bir ibadethane yapısına benzemesine karşın araştırmalara göre yapının şarap depolama alanı olarak tasarlandığı düşünülmektedir. Tam olarak ne zaman inşa edildiği bilinmeyen yapının Cumhuriyetten sonra, tapu ve kadastral çalışmalar sonucu depo işleviyle tescil edildiği bilinmektedir. İkinci Dünya Savaşı sırasında askeri depo olarak kullanılan yapı 1944 yılından sonra çevredeki hayvan sahipleri tarafından saman depolama alanı olarak kullanılmıştır. 2015 yılında ise restorasyon çalışmaları tamamlanan ve sanat galerisi olarak hizmete sunulan yapı, günümüzde sağlık müzesi işleviyle kullanılmaktadır (Şekil 4.36).



Şekil 4.34 Yapının konumu (Google Earth' den geliştirilmiştir)



Şekil 4.35 Yapının vaziyet planı (Kırklareli Kültür Varlıkları Envanteri, 2023)



Şekil 4.36 Yapının eski hali (Toptaş, 2012) ve yapının mevcut hali (sağda)

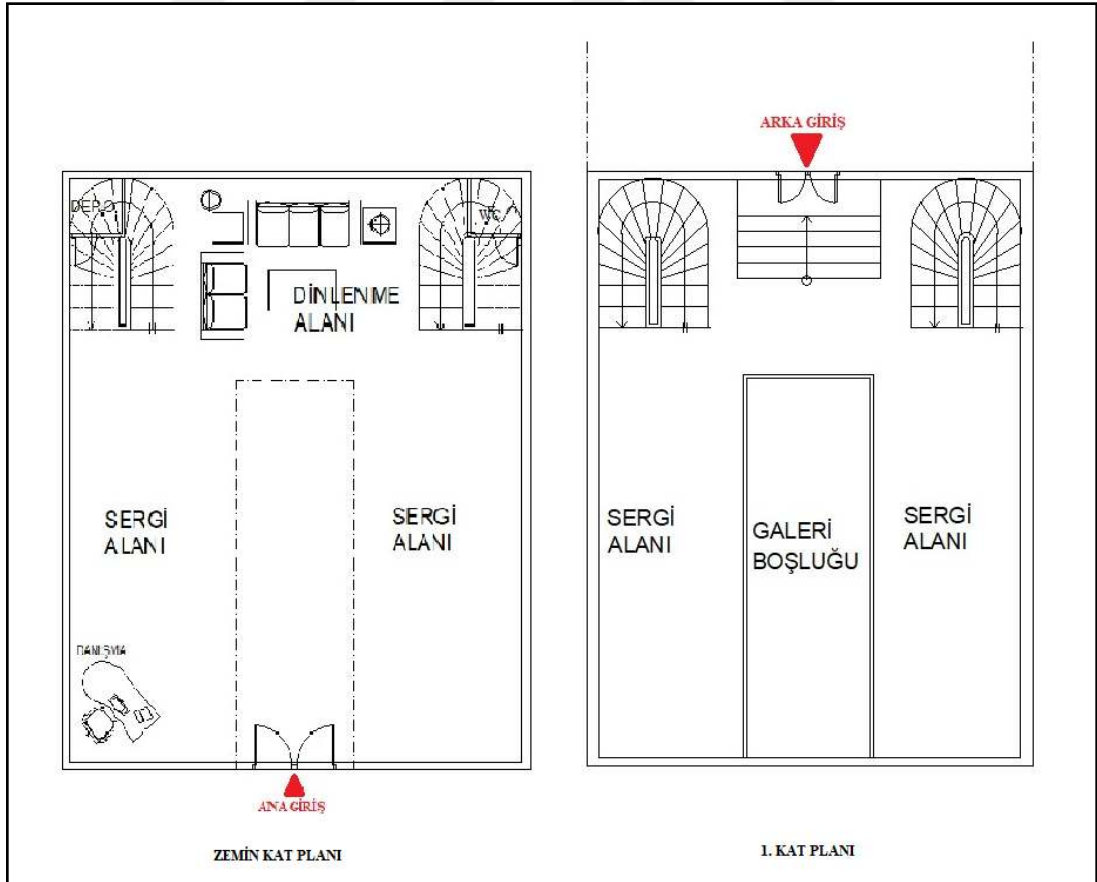


Şekil 4.37 Yapının sanat galerisi olarak kullanımı (Erdem, 2018).



Şekil 4.38 Yapının müze işleviyle kullanımı

Yapı kesme taş, fırınlanmış tuğla ve ahşap kullanılarak yığma yapım tekniği ile iki katlı bir bina olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.40). Yapının özellikle arka duvar ve döşemesi incelendiği zaman sert bir zemin üzerinde kayaların oyulması ile yerleşiminin sağlandığı görülmektedir (Şekil 4.41). Ön ve arka cephede kot farkının oluşmasına sebep olan bu durum yapıya iki farklı kattan giriş yapmayı sağlamıştır (Şekil 4.42). Fakat günümüzde hem ihtiyaç duyulmayışından hem de güvenlik açısından girişlerden biri kullanılmamaktadır. Ön cephedeki giriş, cadde üzeri olmasından dolayı sirkülasyonu daha yoğundur ve kullanıcılar tarafından aktif olarak kullanılan giriştir. Bu giriş aynı zamanda yapının özgün halinde de ana girişini oluşturmaktadır. Bu nedenle danışma hemen bu kapının yanındadır. Yapının arka cephesinde bulunan ve üst kattan yapıya girişi sağlayan giriş ise depo işlevindeyken yapının üst katına girişi kolaylaştırmak maksadıyla yapılmış olduğu düşünülmektedir. Günümüzde depo işlevinden çıkarılan yapının bu girişi, artık ihtiyaç duyulmadığı için kapatılmıştır.



Şekil 4.39 Yapının plan şablonu



Şekil 4.40 Yapıda kullanılan malzeme ve yapım tekniği

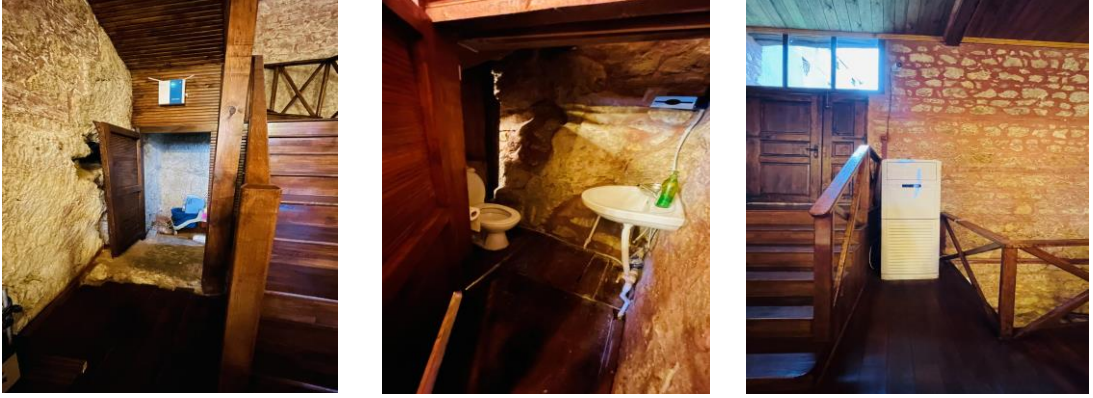


Şekil 4.41 Yapının oyulan kaya zemininden kalıntılar

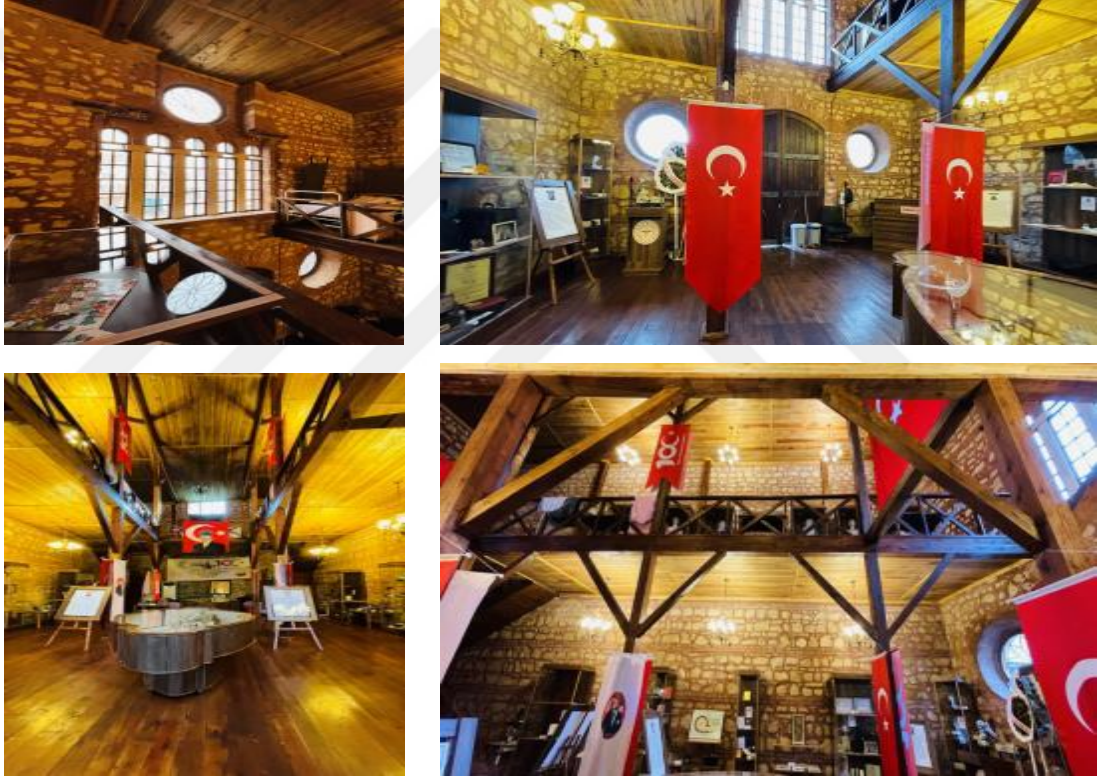


Şekil 4.42 Yapının birinci kat girişi ve yapının zemin kat girişi

Yapının üst kata çıkışını sağlayan merdivenin altı kapatılarak bir adet depo ve bir adet tuvalet oluşturulmuştur (Şekil 4.43). Yapının ısıtma ve soğutma sisteminde klima kullanılmaktadır. Günışığı ise yalnızca ön ve arka cephedeki pencerelerden sağlanmaktadır. Fakat alanın ışıklandırılmasında buna ek olarak modern aydınlatma elemanları da kullanılmaktadır (Şekil 4.44). Yapının arka bahçesi sanat galerisi olarak kullanıldığı dönem açık sergi alan olarak kullanılmaktayken günümüzde bu alan aktif kullanıma kapatılmıştır (Şekil 4.45).



Şekil 4.43 Depo, tuvalet ve klima



Şekil 4.44 Yapıya gün ışığını sağlayan pencereler ve diğer aydınlatma elemanları



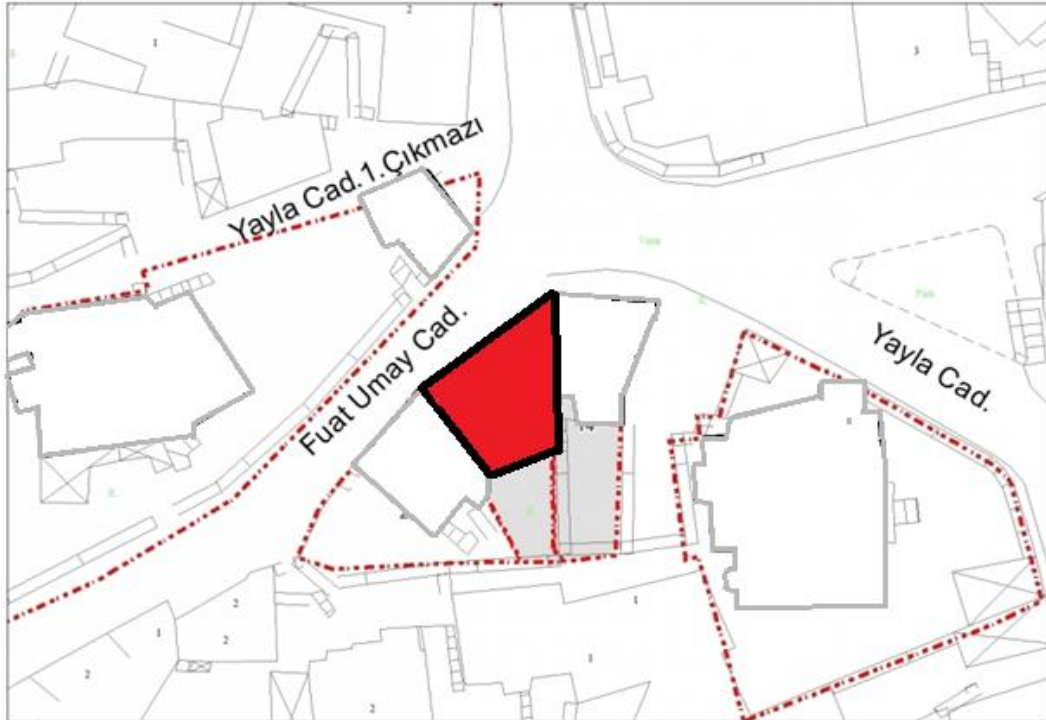
Şekil 4.45 Yapıya gün ışığını sağlayan pencereler ve diğer aydınlatma elemanları

Yapı No 3:

Kentsel Sit Alanı içerisinde bulunan tescilli yapı, Camiikebir Mahallesi, 88 Ada, 22 Parselde bulunmaktadır. Yayla Caddesi ve Fuat Umay Sokağı'nın kesişiminde bulunan yapının en geniş cephesi aynı zamanda ön cephesi olan Fuat Umay Sokağı'na bakan cephedir (Şekil 4.48). Özgün hali konut olarak tasarlanan yapı günümüzde de konut olarak kullanılmaya devam etmektedir. Yapı bodrum, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Zaman içerisinde farklı kullanıcıların müdahalelerine maruz kalan yapı günümüzde restore edilerek özgün haline getirilmeye çalışılmıştır.



Şekil 4.46 Yapının konumu (Google Earth' den geliştirilmiştir.)



Şekil 4.47 Yapının vaziyet planı (Kırklareli Kültür Varlıkları Envanteri, 2023)



Şekil 4.48 Yapının ön cephesi

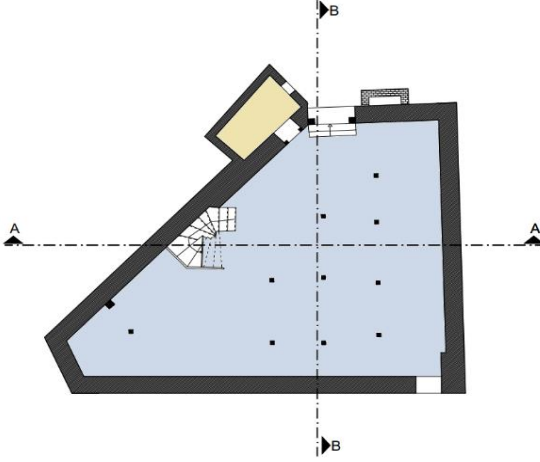
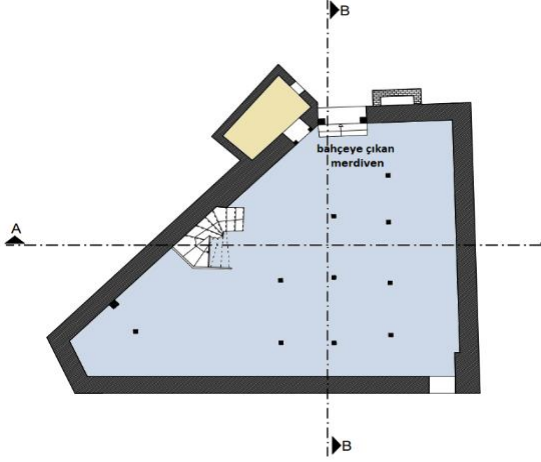
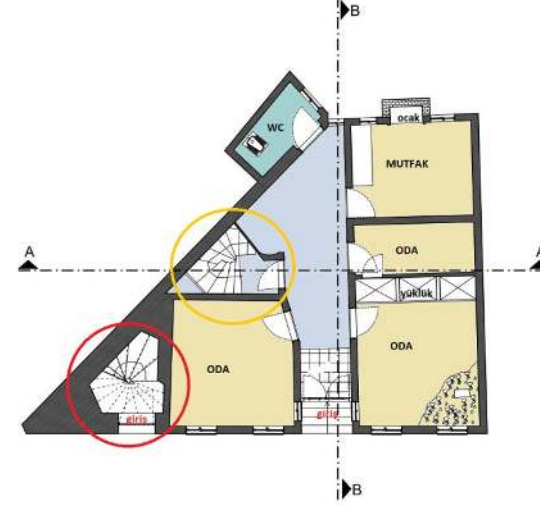
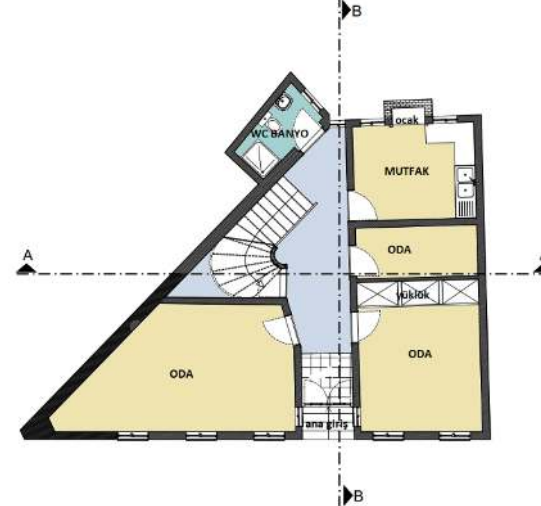
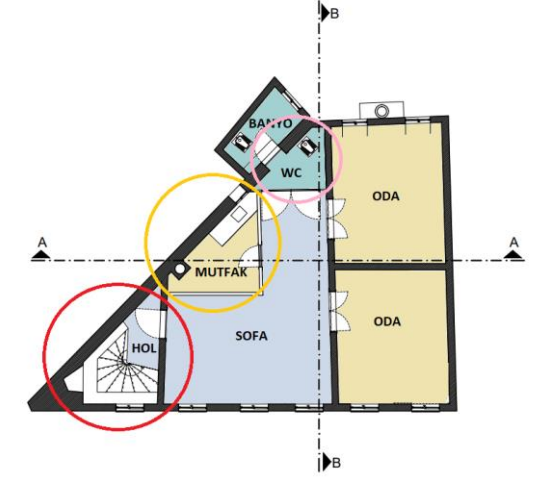
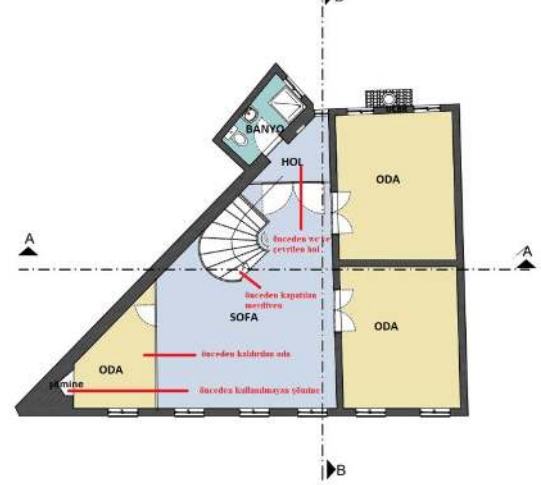
Bitişik nizam olan yapının arka bahçesine ulaşım bodrum kattan sağlanmaktadır. Tuğla kemerli pencereleri ve tuğla örgülü dış duvarları yapının kimlik özelliklerinden birini oluşturmaktadır. Ahşap karkas sistemle moloz, tuğla ve ahşap malzeme kullanılarak inşa edilen yapı Rum mimarisinin özelliklerin yansıtmaktadır. İlk kullanıcıları Rum olan yapı Türk kullanıcılar tarafından kullanılmaya başlandığında bir takım değişikliklere maruz kalmıştır. Yakın zamanda şu an ki kullanıcıları tarafından restore edilen yapı tekrar özgün mimarisine kavuşmuştur.

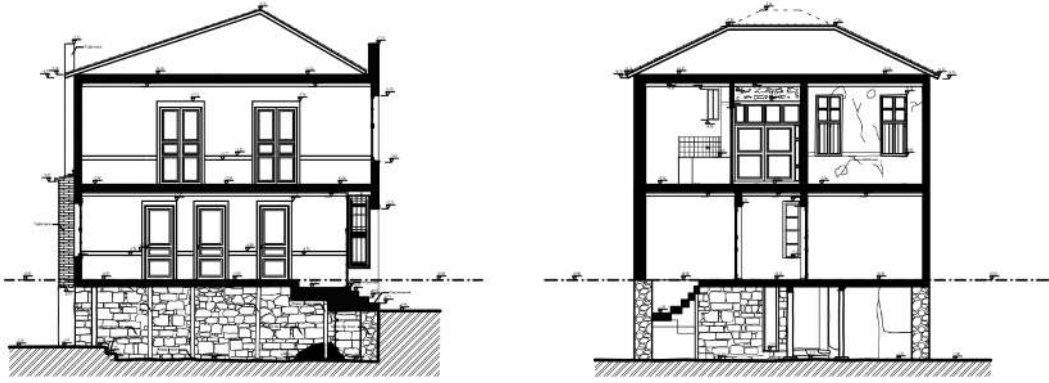


Şekil 4.49 Yapının arka bahçesi ve yapının eski durumu

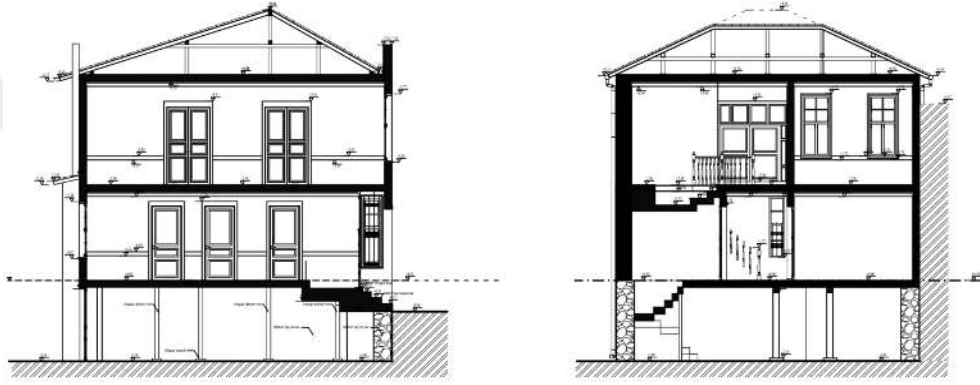
Yapı restore edilmeden önce özgün hali değiştirilerek iki ayrı aileye hizmet vermek amacıyla iki ayrı konut kullanımına dönüştürülmüştür. Tablo 4.2’de yapının önceki ve mevcut durumunun plan şablonları karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 4.2 Yapının Plan Şablonları (Ercüment Tekin'den geliştirilmiştir.)

YAPIYA ÖNCEDEN YAPILAN MÜDEHALELER	YAPININ ÖZGÜN HALİ (Mevcut Durum)
 Bodrum Kat Planı	 Bodrum Kat Planı
 Zemin Kat Planı	 Zemin Kat Planı
 1. Kat Planı	 1. Kat Planı

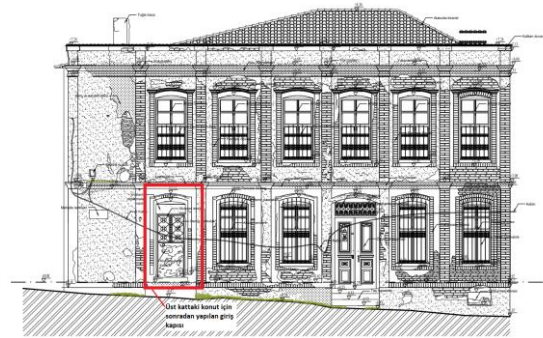


Şekil 4.50 Restorasyondan önce yapının kesitleri (Ercüment tekin'in arşivinden)



Şekil 4.51 Restorasyondan sonra yapının kesitleri (Ercüment tekin'in arşivinden)

Binanın Fuat Umay Sokağı'na bakan cephenin sol tarafındaki pencere yerine kapı yapılarak ikinci konuta ana giriş sağlanmıştır (Şekil 4.52). İki konutun birbirine geçişini önlemek amacıyla özgün halinde zemin kattan birinci kata ulaşımı sağlayan merdiven kırılmıştır. Böylece zemin katta ve birinci katta iki ayrı konut oluşturulmuştur.



Şekil 4.52 Yapıya sonradan eklenen giriş kapısı (Tayfur Subaş Arşivinden)

Mevcut durumda ise üst kattaki konut için açılan kapı kullanıma kapatılarak bu konut için sonradan eklenen merdiven (Şekil 4.53) kaldırılarak aşağı oda genişletilmiş ve yukarı katta bir oda oluşturulmuştur (Şekil 4.54).



Şekil 4.53 Yapıya sonradan eklenen merdiven (Tayfur Subaş arşivinden)



4.54 Eklenti merdiven alanının mevcut durumu (Tayfur Subaş arşivinden)

Ayrıca üst kattaki konutun mutfak ihtiyacı kapatılan merdivenin üzerine konroplak bölme duvar kullanılarak üçgen şeklinde kullanımı çok da elverişli olmayan bir mekan ile sağlanmıştır (Şekil 4.55). Mevcut durumda ise kapatılmış olan merdiven onararak tekrardan kullanıcılara hizmet vermeye başlamıştır. Eklenti olan mekanlar da bu doğrultuda kaldırılarak üst kattaki sofa özgün haline dönüştürülmüştür (Şekil 5.56).



Şekil 4.55 Yapının önceden kapatılmış olan merdiveni ve bu merdivenin üstünde yapılan mutfak (Tayfur Subaş arşivinden)



Şekil 4.56 Yakın zamanda tekrar kullanıma açılan merdiven ve sofa

Yine restore edilmeden önce üst kattaki konutun üçgen şeklindeki holü içerisinden girilen tuvaleti banyo olarak kullanılmışken üçgen şeklindeki odaya bir tuvalet taşı konularak bu oda evin tuvaleti olarak kullanılmıştır (Şekil 4.57). Günümüzde ise bu mekanlar kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda yeni işlevler kazanmıştır (Şekil 4.58).



Şekil 4.57 Üst katta ki hol ve banyoya yapılmış olan müdahaleler (Tayfur Subaş arşivinden)



Şekil 4.58 Mevcutta çamaşır odasına çevrilmiş olan hol ve birinci kattaki banyonun günümüz ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş hali

Zemin kattaki konuta yapının özgün durumundaki ana girişten birkaç basamak çıktıktan sonra girilerek ulaşılmaktadır (4.59). Ana giriş holünden (4.59) geçtikten sonra geniş bir sofa ile değer iç mekanlara ulaşım sağlanmaktadır. Restorasyondan önce sofada bulunan merdiven üst kata kapatılmıştır. Fakat bodrum kat ile bağlantısı kesilmemiştir. Doğal olarak hem bodrum kat hem de arka bahçe bu kattaki kullanıcılara hizmet vermiştir. Fakat birinci kattaki konutun bodrum kat ile bağlantısı sağlanamadığı için arka bahçe bu konut kullanıcıları tarafından kullanılmamıştır. Ana girişin hemen solunda bulunan oda ise restorasyondan önce yukarı kattaki konuta eklenen merdivenden ötürü özgün halindeki ebatlarına göre küçülmüştür. Daha sonra merdiven kaldırılarak bu oda tekrar özgün ebatlarına dönüştürülmüştür. Mutfaktaki pişirme ögesi olarak tasarlanan ocak, yapının özgün tasarımında da bu mekanın mutfak olarak tasarlandığını göstermektedir (Şekil 4.60). Fakat yukarı birinci katta bulunan şömine gibi bu öğede artık ihtiyaç duyulmadığından kullanılmamaktadır (Şekil 4.60). Kullanıcıların depolama ihtiyaçları özgün halinde gömme dolaplar ve geniş bodrum katı ile sağlanmıştır. Ancak günümüzde depolama alanlarına olan ihtiyaç arttığından mekanlara sonradan yapılan dolaplarla bu ihtiyaç giderilmeye çalışılmıştır (Şekil 4.61). Yapının ısıtma ihtiyacı ise eskiden sobayla sağlanıyorken günümüzde çağın gereklerine uygun olan kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır (Şekil 4.61).



Şekil 4.59 Ana giriş holü ve ana giriş kapısı



Şekil 4.60 Pişirme öğeleri ve kullanılmayan şömine



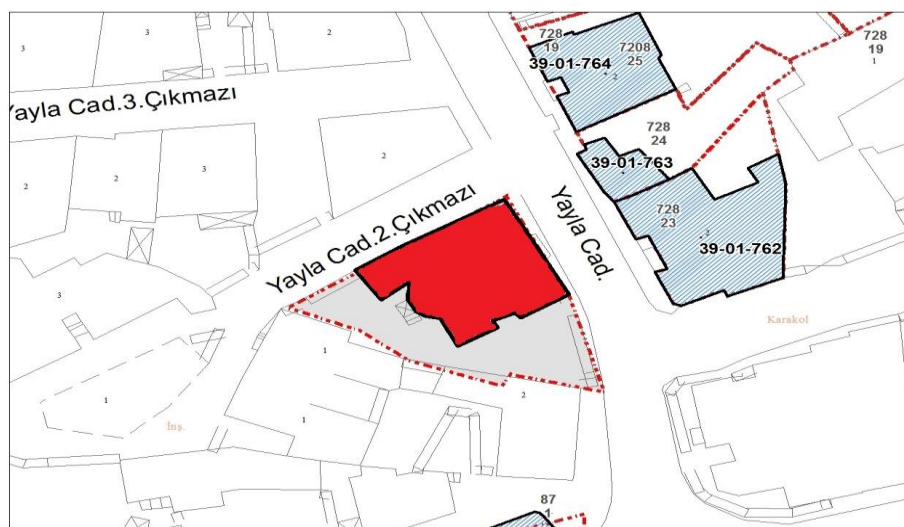
Şekil 4.61 Banyoya eklenen dolap (solda), ısıtmada kullanılan kaloriferlerden biri (sağda)

Yapı No 4:

Kırklareli Merkez Camiikebir Mahallesi, 87 Ada, 41 Parselde bulunan tescilli yapı, özgün halinde konak olarak tasarlanmıştır. Dr. Peterkof Konağı olarak da bilinen yapı Cumhuriyet kurulduktan sonra yapı 1932 yılına kadar Türk Ocağı binası olarak kullanılmıştır. Daha sonra yapı 1944 yılına kadar geçici olarak Çocuk Esirgeme Kurumuna tarafından kullanılmıştır. 1944 yılında Çocuk Esirgeme Kurumu kendi binasına taşındıktan sonra yapı Verem Savaş Dispanseri olarak 1995 yılına kadar kullanıma devam etmiştir. 1995 yılında boşaltılan yapı uzun bir süre terkedilmiş bir durumda kalmıştır. Yakın zamanda İl Özel İdaresi tarafından restore edilen yapı günümüzde Kırklareli Valiliği İl Özel İdaresi Kültür ve Sanat Evi olarak yeni işleviyle hayat bulmuştur (4.64). Tablo 4.3, Şekil 4.65 ve Şekil 4.66'daki plan şemaları ve kesitlerde yapının mevcut ve önceki kullanımına mekan kullanımları karşılıklı olarak verilmiştir.

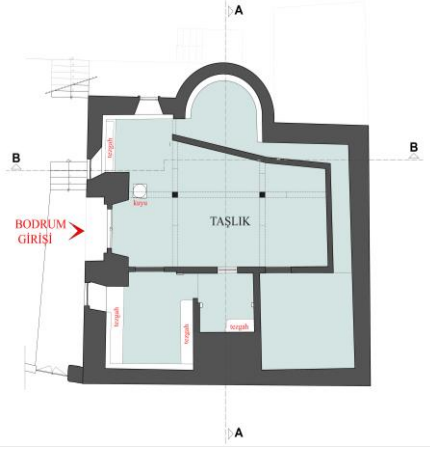
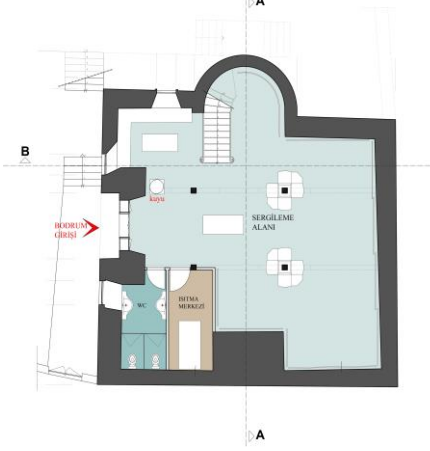
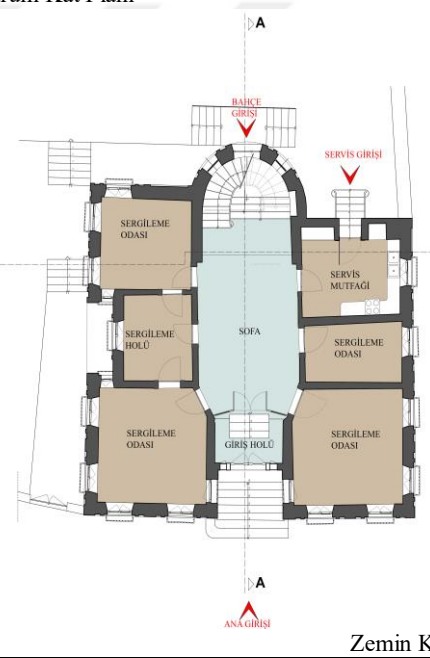
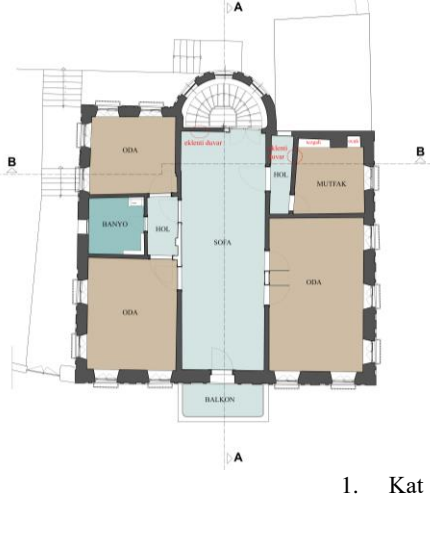
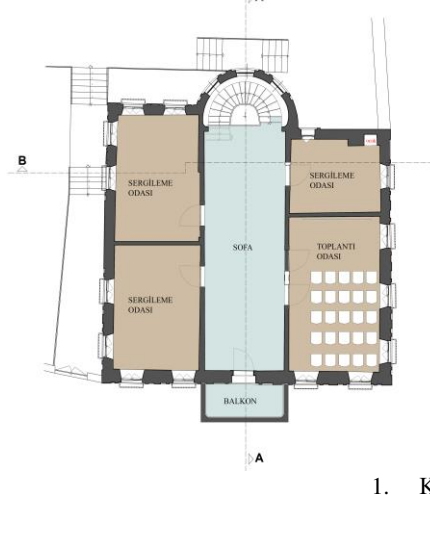


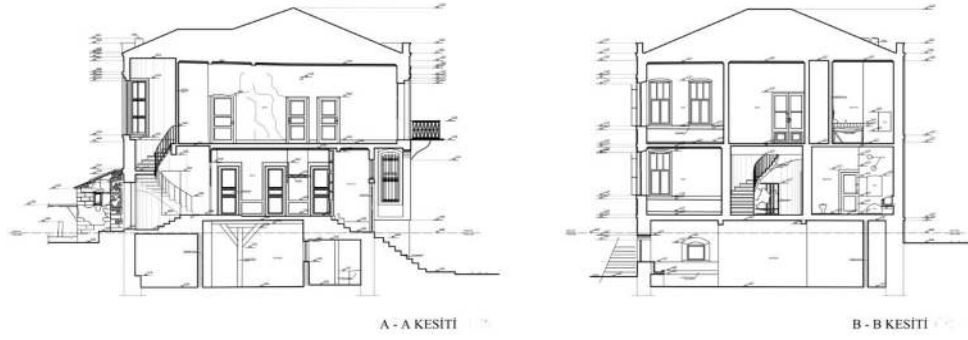
Şekil 4.62 Yapının konumu (Google Earth’ den geliştirilmiştir.)



Şekil 4.63 Yapının vaziyet planı (Kırklareli Kültür Varlıkları Envanteri, 2023)

Tablo 4.3 Yapının Plan Şablonları (MimarERCÜMENT TEKİN arşivinden geliştirilmiştir.)

YAPININ ESKİ KULLANIMI	YAPININ YENİ KULLANIMI
 Bodrum Kat Planı	 Bodrum Kat Planı
 Zemin Kat Planı	 Zemin Kat Planı
 1. Kat Planı	 1. Kat Planı



Şekil 4.64 Restorasyondan önce yapının kesitleri (Mimar Ercüment Tekin'in arşivinden)



Şekil 4.65 Restorasyondan sonra yapının kesitleri (Ercüment Tekin'in arşivinden)



Şekil 4.66 Yapının eski hali (solda) (İl Kültür Müdürlüğü, 2023) ve yapının mevcut hali (sağda)

Yayla Meydanı Sokak üzerinde bulunan yapı ahşap karkas sistemle yapılmış bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere toplam 3 kattan oluşmaktadır. Ana girişi binanın kuzeydoğu cephesinden yani Yayla Meydanı Sokak üzerinden sağlanmaktadır. İç sofalı plan tipinde olan yapının 4 farklı girişi bulunmaktadır (Şekil 4.67). Bunlar: Bodrum girişi, ana giriş, bahçe girişi ve servis girişidir. Bahçe girişi şu an ki işlevinde aktif olarak kullanılmamaktadır. Yapı işlevi gereği giriş ve çıkış olmak üzere yönlendirilmiştir. Ana girişten gelen ziyaretçiler zemin ve birinci kattaki sergi odalarını gezdikten sonra bodrum kattaki sergi alanını dolaşıp çıkışa

yönlendirilmektedirler (Şekil 4.68). Servis girişi ise yalnızca personel kullanımına açıktır.



Şekil 4.67 Yapının bodrum girişi, ana girişi, bahçeden giriş girişi ve servis girişi



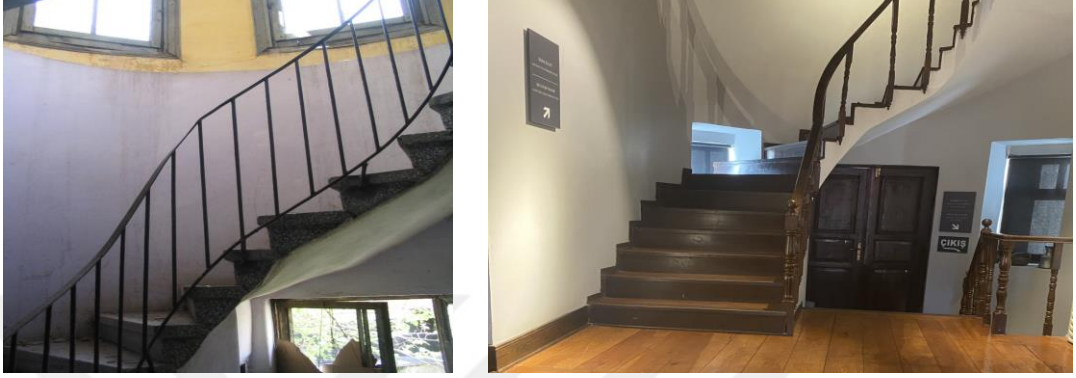
Şekil 4.68 Yapıda kullanıcılara kolaylık sağlayan yönlendirme tabelaları

Yapının diğer birçok geleneksel Kırklareli yapılarında olduğu gibi içeri doğru çekilen ana girişin hemen üstünde bulunan balkon yapısı önceki kullanımında aktifken günümüz kullanımında kullanıcılara kapatılmıştır (Şekil 4.69). Cephede simetrik olarak düzenlenen pencereler içerideki malzemelerin ışıktan korunması için kalın store perdeler ile kapatılmıştır (Şekil 4.69).



Şekil 4.69 Kullanıma kapatılan balkon ve ışığı engellemek için pencerelere yapılan müdahaleler

Yapı içerisinde özgün halinde ahşap olan merdiven yıkılarak muhtemelen daha sağlam olmasından ötürü önceki kullanımında betonarmeye çevrilmiştir. Günümüzde ise betonarme merdiven yapının özgünlüğünü ve bütünlüğünü bozması gerekçesiyle yerini ahşap merdivene bırakmıştır (Şekil 4.70).



Şekil 4.70 Merdivenin restorasyondan önceki durumu (solda; Mimar Ercüment Tekin arşivinden) ve merdivenin restorasyondan sonraki durumu (sağda)

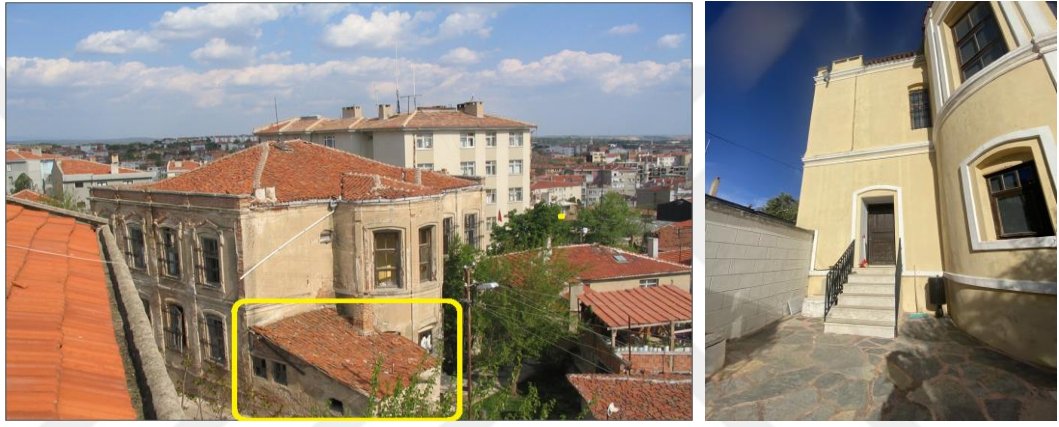
Bahçe kısmı ise konut bahçesi kullanımından açık sergi ve dinlenme alanına dönüştürülmüştür (Şekil 4.71). Bahçede aydınlatma elemanı gibi elemanlar günümüz koşullarına uygun olarak düzenlenmiştir. Dışardan bahçeye iki giriş bulunmaktadır. Bunlardan Yayla Caddesi üzerinde olan giriş aslında mevcut durumunda yapıyı gezdikten sonra yönlendirilen çıkıştır. Arka bahçe girişi ise güvenlik sebebiyle kullanıma kapatılmıştır (Şekil 4.72). Yapının eski kullanımında doğrudan bahçeyle bağlantılı olarak ihtiyaçlar doğrultusunda odunları depolamak için ek yapı yapılmış ve bu yapının ana yapıyla bağlantısı şu an da servis girişi olan giriş ile sağlanmış durumdaydı. Günümüzde ise yapıda hem modern ısıtma sisteminin kurulması hem de özgün halini bozmasından ötürü bu ek yapı kaldırılmıştır (Şekil 4.73). Aynı zamanda yapının modern ısıtma sistemine (Şekil 4.74) ait ısıtma merkezi ihtiyacını karşılamak için bodrum kata ısıtma merkezi mekanı eklenmiştir. Bu mekan aynı zamanda depo olarak da kullanılmaktadır.



Şekil 4.71 Yapının bahçesinden görüntüler



Şekil 4.72 Yapının kullanılan bahçe kapısı(solda) ve kullanıma kapatılan arka bahçe kapısı (sağda)



Şekil 4.73 Yapının eski kullanımında ihtiyaçtan kaynaklı sonradan eklenen kısım(solda; İl Kültür Müdürlüğü) ve alanın mevcut hali (sağda)



Şekil 4.74 Yapının yeni ısıtma ve soğutma elamanları

Bodrum katta daha önce konut işlevinde taşlık olarak kullanılan mekan daha sonraki işlevlerinde depo veya içerisine sonradan eklenen tezgahlardan ötürü bir dönem yemekhane olarak kullanıldığı düşünülmektedir (4.75). Yapılan sözlü görüşmelerde yapının daha önce öğrenci yurdu olarak da kullanıldığını ve bu dönemde bodrum

katın da hamam işleviyle kullanıldığı yönünde bilgi alınmıştır. Günümüzde ise kültür evinin sergi alanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.76). Mekan içerisinde bulunan kuyu geçmişte kullanıcıların su ihtiyacını karşılarken günümüzde modern su tesisatı ile binanın su ihtiyacı sağlandığından artık işlevini yitirmiş ve kapatılmıştır (Şekil 4.77). Bu katta aynı zamanda kullanıcıların tuvalet ve el yıkama ihtiyaçlarını gidermek için bir de wc eklenmiştir. Bu mekanın sergi alanıyla arasına sonradan eklenen ayırıcı bir duvarla hol yapılmıştır (4.77). Ayrıca önceki kullanımında yukarıyla bağlantıyı kesmek için yıkılan merdiven yeniden inşa edilerek üst katlarla bu katın bağlantı tekrar sağlanmıştır (Şekil 4.77). Yapının merdiven altları ise sergi alanları olarak kullanılmaktadır. Yine önceki kullanımında mekanı bölmek için eklenen duvar yıkılarak sergi alanı genişletilmiştir.



Şekil 4.75 Bodrum katın eski işlevinden görüntüler (İl Kültür Müdürlüğü arşivinden)



Şekil 4.76 Bodrum katın yeni işlevinden görüntüler (sağda kapatılan kuyu)



Şekil 4.77 Wc ,bodrum kata eklenen ayırıcı duvar ve zemin kat ile bodrum kat arasındaki bağlantıyı sağlayan ahşap merdiven

Zemin katta özgün halinde yaşama birimi olan odalar yeni işlevinde sergileme odası olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.78). Ayrıca özgün halinde mutfak olarak tasarlanan mekan ilerleyen dönemlerde banyoya çevrilmiştir. Mevcut durumunda ise tekrar mutfak olarak kullanıma sunulmuştur. Zemin katta girişin hemen sağında bulunan küçük oda önceleri yapının mutfağı banyoya çevrildiğinden zemin katın mutfak ihtiyacını karşılamak için mutfak olarak kullanılmışken günümüzde ise sergi odası olarak kullanılmaktadır. Yine bu katta bulunan sofa ile merdiven boşluğunu ayırmak için eklenen duvar mevcut halinde kaldırılarak merdiven ve sofa arasındaki bütünlük sağlanmıştır (Şekil 4.79). Yapının giriş holü ise yapı içerisindeki malzemelerin dışarının kirinden korunması için temiz galoş giyme mekanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.80)



Şekil 4.78 Zemin kattaki sergi odalarından görüntüler

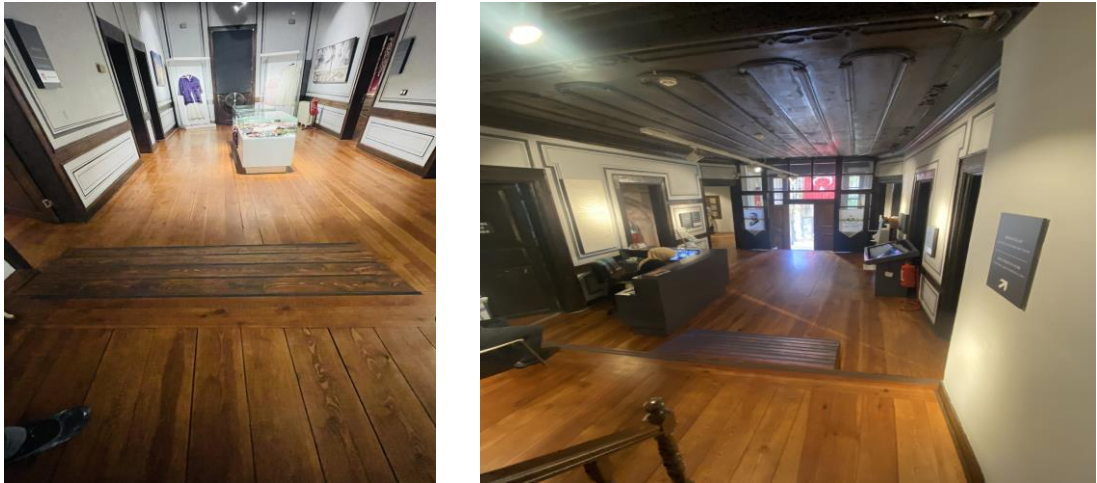


Şekil 4.79 Zemin katta eski kullanımında yapılmış olan ahşap bölme duvar ve kapı (solda), alanın yeni hali (sağda).



Şekil 4.80 Zemin katta giriş holünü sofadan ayıran ahşap kapı eski durumu (sağda), kapının yeni durumu (solda) ve yapının giriş holü

Engelli kullanıcılara yönelik yapılan tek düzenleme ise zemin ve birinci kattaki küçük rampadır. Bu sayede engelli kullanıcılar en azından bu katları gezebilme imkanı bulabilmektedirler. Fakat düşey sürkülasyonda bu durum çözümlenmemiştir (4.81).



Şekil 4.81 Engelli rampaları

Birinci kat daha önce yapıya kullanıcılar tarafından oldukça müdahaleye uğramıştır. Öncelikle eski işlevde her katın bir banyo gereksinimi olduğundan yaşama birimi olan odalardan biri küçültülerek bu kısımda bir banyo oluşturulmuştur. Özgün halinde mutfak olarak kullanılan mekan da küçültülerek o alanda mutfakla sofayı birbirine bağlayan bir hol oluşturulmuştur. Ayrıca yine alt katta olduğu gibi merdiven ve sofayı birbirinden ayıran bir duvar eklenmiştir. Şu an ki işlevinde ise banyo olarak tasarlanan mekan kaldırılarak oda genişletilmiş ve özgün kullanımında mutfak olan mekan ise sergi odasına çevrilmiştir. Sofa ile merdiveni ayıran duvar kaldırılmış (Şekil 4.83) ve daha önce yapının en geniş yaşama birimi olarak kullanılan oda da idarenin ihtiyaçlarına cevap verecek bir toplantı odasına dönüştürülmüştür. Oda ve mutfaklarda bulunan nişler ise artık sadece malzeme sergilemek için dekoratif yapı elemanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.83).



Şekil 4.82 Üst kattaki sergi odalarından görüntüler



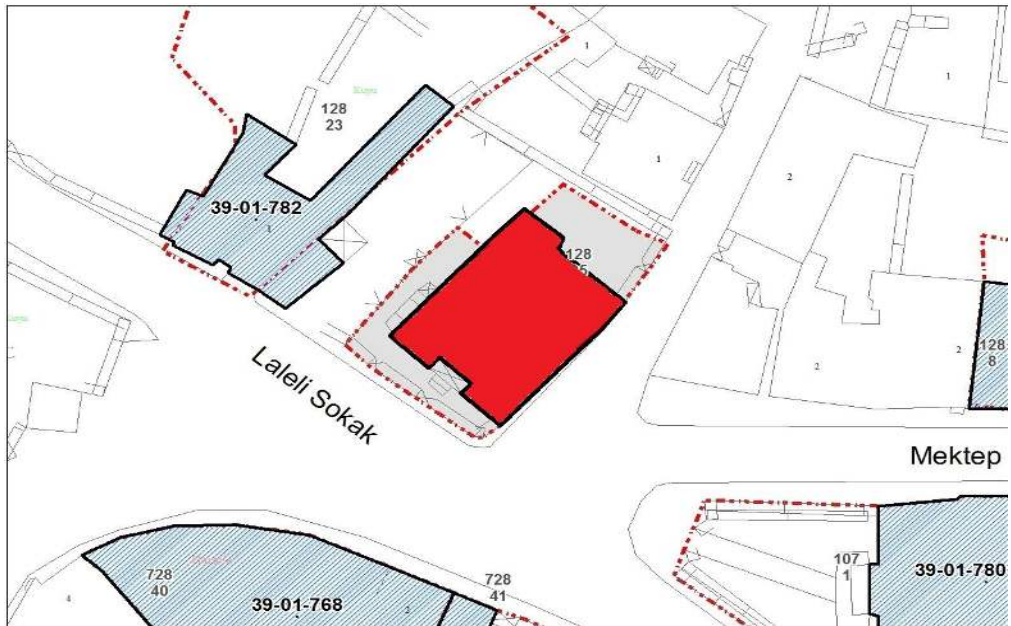
Şekil 4.83 Üst kattaki sofanın mevcut durumu ve obje sergilemek için kullanılan ocak nişi

Yapı No 5:

Kırklareli Merkez Tellakzade Mahallesi, 128 ada, 95-96 parselde bulunan tescilli yapı, Laleli Sokak ve Mektep Sokak'ın kesiştiği yerde bulunmaktadır (Şekil 4.84; Şekil 4.85). Günümüzde Ali Rıza Efendi Kültür Evi olarak bilinmektedir. Yunan bir aileye 1800'lü yıllarda konut olarak yapılmış olup günümüzde müze olarak yaşamını idame ettiren kentsel sit alanındaki tescilli yapılardan biridir. Bina zaman içerisinde farklı kültürlerdeki kullanıcılar tarafından kullanılmıştır. Bu nedenle bir kültür evi olarak etnografya müzesi niteliyle müzeye dönüştürülerek farklı kültürleri gelecek kuşaklara tanıtmak amacıyla kullanıma açılmıştır.



Şekil 4.84 Yapının konumu (Google Earth' den geliştirilmiştir.)



Şekil 4.85 Yapının vaziyet planı (Kırklareli Kültür Varlıkları Envanteri, 2023)

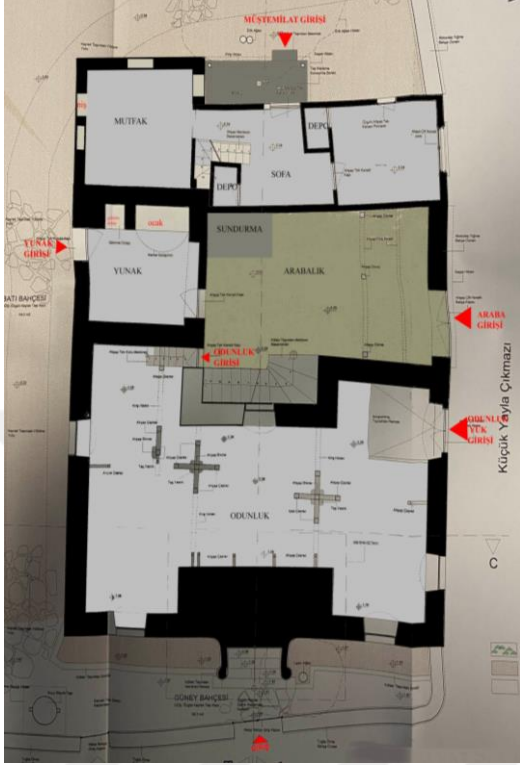
Konutun son sahibi bir Türk olan Abdullah Kılıç ise evi bir Rum doktordan mübadele sonrasında almıştır. Fakat bina Abdullah Bey'in vefatından sonra kullanılmamaktan, bakımsızlıktan ve kullanıcı müdahalelerinden dolayı tahribata uğramış ve atıl bir hale gelmiştir. Konumu ve yapısından dolayı Kırklareli Belediyesi tarafından 2017 yılında Trakya Kalkınma Ajansı (TKA)'nın da desteğiyle yapı, varislerinden satın alınarak müzeye dönüştürülmüş ve hayata tekrar kazandırılmıştır (Şekil 4.86).



Şekil 4.86 Yapının eski ve yeni görüntüsü

Yapı bodrum, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Taş, tuğla ve ahşap malzemelerin kullanıldığı yapı ahşap karkas sistemle inşa edilmiştir. İç sofalı plan tipinde olan yapıya ön cephe üzerinden birkaç basamak çıkılarak ulaşılmaktadır. Müzeye dönüştürülmeden önce 3 ayrı konuta dönüştürülen yapının özgün mimarisine yapılan müdahaleler yeni dönüştüğü işlevde restore edilerek özgün haline getirilmiştir. Fakat mekansal kullanımlar oldukça değişim göstermektedir. Tablo 4.4' de yapının önceki ve mevcut kullanımlarının plan şemaları karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 4.4 Yapının Plan Şablonları (Kırklareli Belediyesi arşivinden geliştirilmiştir.)

YAPININ ESKİ KULLANIMI	YAPININ YENİ KULLANIMI
 Bodrum Kat Planı	 Bodrum Kat Planı
 Zemin Kat Planı	 Zemin Kat Planı

Tablo 4.4'ün devamı



Yapının ön bahçesinin hemen köşesinde bulunan kuyu, yapıldığı dönem kullanıcıların su ihtiyacını karşılamak için yapılmıştır. Fakat günümüzde gerek duyulmadığı için yalnızca bahçede dekorasyon elemanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.89). Arka taraftaki kuyu ise önceden yapının müstemilat kısmının wc ihtiyacını karşılamak için wc mekanının atık su toplama alanı olarak kullanılıyorken restorasyondan sonra wc kısmı yıkılmış fakat kuyu muhafaza edilmiştir. Ancak günümüzde aktif olarak kullanılmamaktadır.

Yapıya birkaç farklı yerden giriş sağlanabiliyorken mevcut halinde bu girişlerden yalnızca biri kullanılmaktadır ve bu nedenle diğer girişler kapatılmıştır. Yapının bahçeyle doğrudan bağlantılı olarak üç kapısı bulunmaktadır. Mevcut kullanımından önce arka bahçe kapısı duvar örülerek kapatılmışken mevcut halde kapı özgün haline restore edilmiş fakat kullanıma kapatılmıştır (Şekil 4.87). Yeni işlevde yalnızca ön bahçe kapılarından biri aktif olarak kullanıma açıktır (Şekil 4.87).



Şekil 4.87 Arka bahçe kapısının önceki hali(sağda), şimdiki durumu (ortada) ve ön bahçe kapıları (solda)

Birinci kata yapılmış olan konutun girişi için yan bahçeden açılmış olan kapı ve eklenti merdiven kaldırılmıştır. Böylece cephe özgün haline döndürülmüştür. Bu cephede daha önceki kullanıcıların yaptığı yalak da yeni işlevde hem yapının özgünlüğünü korumak hem de artık ihtiyaç duyulmadığı için kaldırılmıştır (Şekil 4.88).



Şekil 4.88 Muhdes yalak ile birinci kata çıkan merdiven (solda) ve aynı alanın mevcut durumu (sağda)

Bahçe kullanımında ise ön bahçe ziyaretçi kullanımına açıkken arka bahçe güvenlik sebebiyle ziyaretçi kullanımına kapalıdır. Yapının yan bahçesi ise açık sergi alanı olarak kullanılmaktadır. Ön bahçede ise yapının ilk sahipleri tarafından ekilen ladin ağacı muhafaza edilerek günümüze kadar ulaşmış ve adeta yapının sembollerinden biri olmuştur (Şekil 4.89).



Şekil 4.89 Ön bahçedeki kuyu, sergi alanı ve ön bahçedeki ladin ağacı

Yapının konut işlevinde kullanıldığı dönem arabalık olarak kullanılan mekan, yeni işlevinde böyle bir mekana ihtiyaç duyulmadığı için personelin açık dinlenme alanı olarak kullandığı bir nevi avlu işleviyle kullanılmaktadır (Şekil 4.90). Yapı içerisinden bu mekana açılan kapı ise aktif olarak kullanıma kapatılmıştır (Şekil 4.90). Yine aynı şekilde önceden sokak üzerinden araba girişi olarak kullanılan sokaktan avluya olan giriş günümüzde elzem bir durum olmadığı sürece kullanılmamaktadır (Şekil 4.91). Ayrıca avlu-arabalıktan müştemilata ihtiyaç doğrultusunda yeni bir kapı açılmıştır (Şekil 4.91). Yapının özgün halinde bodrum katta odunluk olarak tasarlanan fakat günümüzde mahzen olarak kullanılan mekanın da sokakla doğrudan bağlantısı vardır (Şekil 4.91).

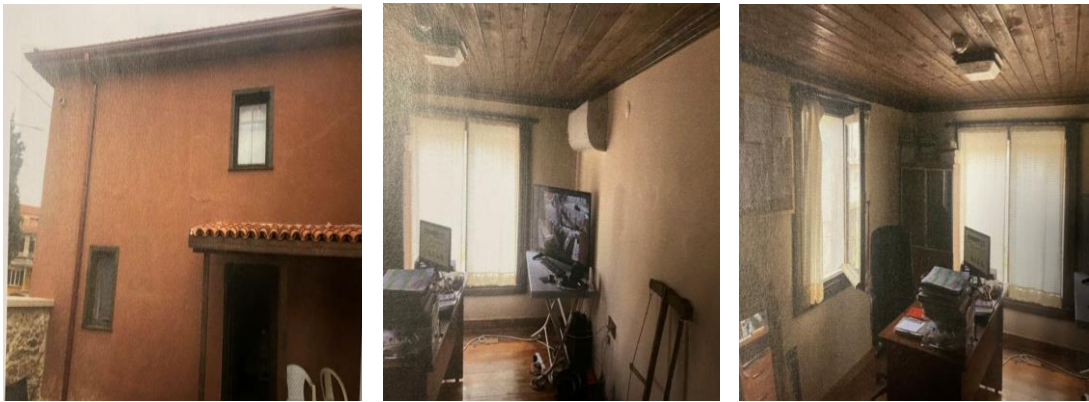


Şekil 4.90 Avlu-Arabalıktan üst kattan görünüm (üstte) ve yapıyla bağlantılı olup kapatılan avlu-arabalık kapısı (altta)



Şekil 4.91 Yeni açılan müştemilat kapısı ve kapatılan arabalık kapısı (solda), mahzen ve avlu girişi (sağda)

Bodrum katta daha önce müştemilat olarak kullanılan mekan mevcut işlevinde personel ve güvenlik odaları olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.92). Çamaşır yıkamak amacıyla kullanılan yunak ise yeni işlevinde depo olarak kullanılmaktadır ve yapının diğer kapalı mekanları ile doğrudan bağlantılı değildir. Yan bahçe veya arabalıktan ulaşım sağlanmaktadır. Özgün işlevi odunluk olarak tasarlanan mekan ise yeni işlevinde özellikle geleneksel bağ bozumu döneminde mahzen ve şarap sergileme alanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.93). Bodrum kattaki eski kullanıcıları tarafından taş ve harç ile kapatılan pencereler restorasyon sonrasında tekrar açılarak özgün formuna getirilmiştir (Şekil 4.94).



Şekil 4.92 Müştemilat mekanının yeni cephesi ve yeni kullanımı (Kırklareli Belediyesi arşivinden)



Şekil 4.93 Bodrum katın mevcut kullanımı



Şekil 4.94 Bodrum katta daha önce taşla kapatılmış olan pencereler açılmıştır.

Konutların banyo ve wc ihtiyaçlarını karşılamak için yapıya daha sonradan eklenen mekan restorasyon sonrasında hem özgünlüğü bozduğu için hem de cephede çirkin bir görüntüye sebep olduğu için kaldırılmıştır. Bu mekanı eklemek için küçültülen yunak kapısı özgün haline getirilmiştir (Şekil 4.95).

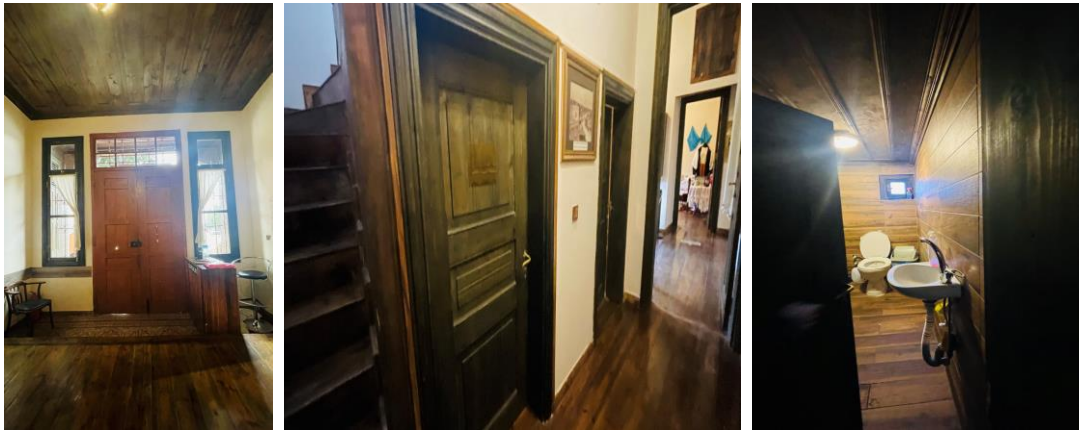


Şekil 4.95 Yapıya sonradan eklenen wc yapısının mevcut alanı ve yunak kapısının şimdiki hali

Yapının konut işlevinde oturma, dinlenme, yatma mekanları müze işlevine dönüştürüldükten sonra bu işlevleri yerini kültür tanıtım odalarına bırakmıştır. Konut işlevindeyken hemen girişin sağında ve solunda bulunan odalar misafir odası, dinlenme odası vs. işlevlerinde kullanıyorken günümüzde Bulgaristan Odası, Yunanistan Odası ve Karadağ Odası isimlerini alarak bu kültürleri tanıtan mekanlara dönüşmüştür (Şekil 4.96). Zemin kattaki sofa da aynı şekilde danışma ve sergi alanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.97). Merdiven altları ise daha önce kiler ve wc olarak kullanılırken yeni işlevinde depo ve wc olarak kullanıma devam etmektedir (Şekil 4.97). Merdiven önündeki hole açılan oda ve onunla bağlantılı olan mutfak da yine sergi odaları olarak kullanılmaktadır. Oda ve mutfak arasındaki bağlantıyı sağlayan gömme dolap ise günümüzde ihtiyaç duyulmadığında işlevini yitirmiştir (Şekil 4.98). Mutfak olarak tasarlanan mekanlarda bulunan ocak nişleri ise artık sergileme elemanı olarak kullanılmaktadır. Ocaklara ait bacalar ise artık kullanılmamaktadır (Şekil 4.98).



Şekil 4.96 Bulgaristan, Yunanistan ve Karadağ sergi odaları

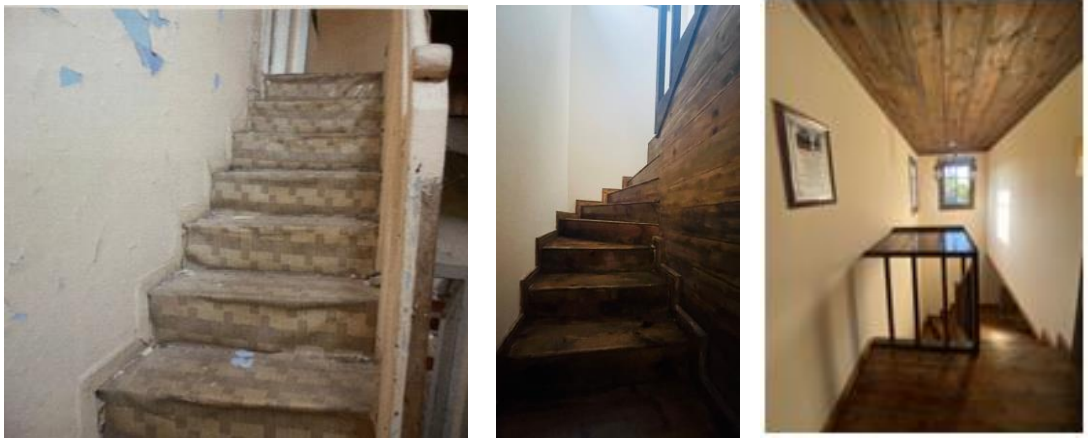


Şekil 4.97 Danışma alanı ve merdiven altındaki mekanlar



Şekil 4.98 İşlevini yitirmiş gömme dolap, ocak ve baca örnekleri

Yapının birinci katı restore edilmeden önce kullanıcıların en çok müdahale ettiği kattır. Konut kullanımında zemin kattan birinci kata çıkan merdiven odalarda da yapıldığı gibi muşamba ile döşenmiştir. Restore edildikten sonra muşambalar kaldırılmış ve özgün haline getirilmiştir (Şekil 4.99). Merdiven sahanlığı da günümüzde sergileme alanı olarak kullanılmaktadır. Birinci kattaki balkon restorasyon öncesi kullanımda camekan ile kapatılarak iç duvarı yıkılmış ve sofa ile birleştirildikten sonra bu alan ikiye bölünerek iki odaya dönüştürülmüştür (Şekil 4.101). Restorasyondan sonra bu mekanlar özgün haline geri döndürülmüş fakat mekansal işlevleri değişerek sergi alanı olarak kullanıma sunulmuştur (Şekil 4.102). Daha önce depo olarak kullanılan çatı araları ise artık ihtiyaç duyulmadığından kullanıma kapatılmıştır. Bu kattaki mutfak ve oda mekanları ise sergi odalarına dönüştürülmüştür (Şekil 4.103).



Şekil 4.99 Zemin kat ve birinci kat arasındaki bağlantıyı sağlayan merdivenin eski kullanımı ve yeni kullanımı



Şekil 4.100 Eski kullanımında balkon ve sofadaki camekan duvarlar



Şekil 4.101 Sofa ve balkonun mevcut durumu



Şekil 4.102 Birinci kattaki sergi alanlarından görüntüler

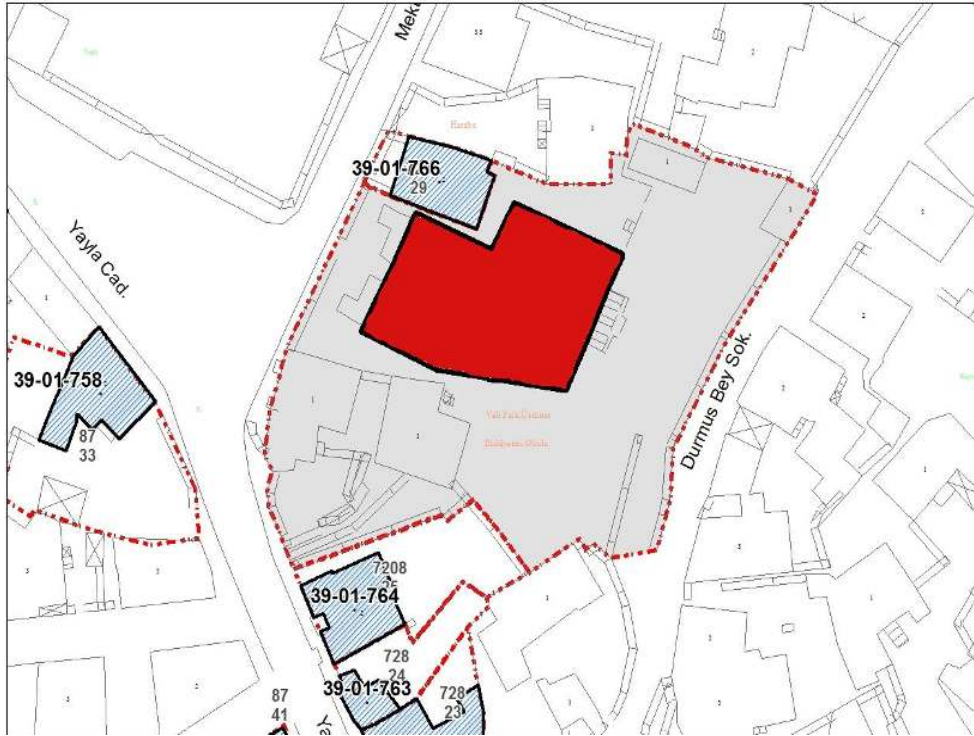
Yapının ısıtma sisteminde eskiden soba kullanılırken günümüzde klima kullanılmaktadır. Aydınlatma elemanları da günümüz aydınlatma sistemine uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Engelli kullanıcılara yönelik herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

Yapı No 6:

Yapraklı Mahallesi Mektep Sokak 728 Ada, 19 Parselde bulunan yapı hem mimarisi hem de konumu (Şekil 4.103, Şekil 4.104) sebebiyle Kırklareli'nin sembol yapılarından birini oluşturmaktadır. Özgün işlevi eğitim yapısı olarak tasarlanan yapı günümüzde otel olarak kullanılmaktadır. Zemin üstü iki kattan oluşan yapı taş ve tuğla kullanılarak yığma yapım tekniği ile yapılmıştır.



Şekil 4.103 Yapının konumu(Google Earth' den geliştirilmiştir.)



Şekil 4.104 Yapının vaziyet planı (Kırklareli Kültür Varlıkları Envanteri, 2023)

Yapının dört farklı girişi bulunmaktadır. Zemin katta kemerli bir ana giriş, bahçe girişi ve servis girişi bulunmaktayken; birinci katta zemin girişinin hemen üstünde yer alan giriş iki taraftan merdivenle çıkılan yapının en gösterişli girişidir (Şekil 4.105). Yapının ön ve arka girişlerine bakıldığı zaman hemen hemen 2 metrelik bir kot farkının bulunduğu görülmektedir. Bu kot farkı yapının arka bahçeye bakan tarafında taş dolgu yapılarak çözümlenmiştir (Şekil 4.106). Yapının en belirgin mimari özelliği dış cephe formudur. Rum mimari tarzının hakim olduğu dış cephenin en özgün özelliği ise ön cephesindeki neoklasik tarzıdır. Ön cephede giriş hizasında çatının hemen altındaki üçgen alınlık bu durumun en önemli kanıtıdır (Şekil 4.106). Yapının diğer cephelerinde ön cephedeki etki gözlemlenmemektedir. Bu cepheler ön cepheye nazaran daha sade formdadırlar.

Yannakopulu' ya göre yapı 1833 yılında inşa edilmiştir. Bu durumu zamanı belli olmayan bir resme göre savunmuştur. Elimizde bu durumu kanıtlayan herhangi başka bir veri olmamasından ötürü yapının yapım yılının yapının ön cephesindeki üçgen alınlıkta da yazdığı gibi 1905 yılı olduğu söylenmektedir. Üçgen alınlıkta bu tarihin hemen altında yazan Türkçe çevirisi Yunan Eğitim Kurumu olan ΔΔΛΗΝΙΚΟΝ ΔΚΠΑΙΓΔΤΣΗΡΙΟΝ yazısı (Şekil 4.106) yapının bu tarihte eğitim binası olarak kullanıldığını gözler önüne sermektedir.



Şekil 4.105 Yapının ana girişi, bahçe girişi, servis girişi, birinci kat girişi



Şekil 4.106 Yan bahçeye yapılan dolgu ön cephe, ön cephedeki alınlık (Eski Türkiye fotoğrafları arşivi, 2023) ve arka cephe

Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinde Rum Mektebi ile ilgili tek belge 4 Temmuz 1879 tarihli'dir. Edirne Vilayet Salnamelerinde ise Rum Mektebi'nin adı ilk kez 1884 yılına ait yazılarda geçmektedir (Güçtekin, 2015). Bu belgeler yapının 1905 yılından önce yapıldığını gösterir niteliktedir. Bu nedenle bazı araştırmalara göre yapı 1905 yılından önce kullanılmaya başlanmıştır fakat bir süre sonra kullanılamaz hale gelmiştir. Bu nedenle 1903 yılında yapı yıkılarak yerine yenisi yapılmaya başlanmış ve 1905 yılında kullanıma tekrar açılmıştır.

Bu dönemde yapının zemin katında yemekhane, tuvaletler, teneffüşhane gibi ortak kullanım alanları ile üç adet oda, kömürlük, odunluk ve hizmetli odası bulunmaktadır. Birinci katında derslikler, öğretmenler odası ve teneffüşhane bulunmaktadır. Yapının ikinci katında ise idari oda, sergi odası, kütüphane ve büyük bir salon bulunmaktadır. Yapının Tablo 4.5 'te ki plan şemalarında gösterildiği üzere mekansal organizasyonunda günümüze göre büyük değişimler yaşanmıştır.

1905 yılından 1. Dünya Savaşı'na kadar Rum Mektebi olarak kullanılan yapı savaş yıllarında Yunanlılar tarafından karakol olarak kullanılmıştır. 1922 yılına kadar eğitim dışı işlevlerde kullanılan yapı 1923 yılında Ziya Gökalp İlkokulu olarak tekrar eğitim yapısı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Karaçam, 1995).

1927 yılından 1953 yılına kadar ise Kırklareli'nin ilk ortaokulu olan Kırklareli Ortaokulu olarak hizmet vermeye devam etmiştir. Bu yıllarda yapının zemin katında erkek ve kız öğrenciler için ayrı iki vestiyer, atölyeler, kitaplık, tuvalet, depo ve öğrenci kooperatifi mekanları; birinci katında kimya-fizik laboratuvarları, üç adet sınıf, bir büyük salon, ve dört adet idari birim mekanları; ikinci katında ise içerisinde gösteri salonu ve bir adet derslik mekanları yapılmıştır (Güçtekin, 2015).

Yapı, 1954 ve 1963 yılları arasında Kırklareli Lisesi olarak kullanılmıştır. 1965 yılına kadar da Ticaret Lisesi olarak kullanılan yapı daha sonra bir müddet Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından depo olarak kullanılmıştır. Fakat 1971 yılında Tefvik Fikret İlkokulu'nun mevcut durumu artan öğrenci kapasitesini karşılamayınca eski Rum Mektebi binasına yeni bir ilkokul açılarak okula Vali Faik Üstün İlkokulu adı verilmiştir (Şekil 4.107) (İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2023).



Şekil 4.107 Yapının Rum Okulu döneminde çekilmiş bir fotoğraf (üstte) (Demirli, 2010) ve Vali Faik Üstün İlköğretim Okulu döneminde çekilmiş bir fotoğraf (altta) (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

Derslik kapasitesi özgün haline göre arttırılan Vali Faik Üstün İlkokulu ilerleyen süreçte Vali Faik Üstün İlköğretim Okulu ismini almıştır. Dönemin şartlarına ve

değişen ihtiyaçlara göre mekansal organizasyonunda değişimler yaşanan yapı 2005 yılında çıkan yangın ile kullanılamaz hale gelmiştir (Şekil 4.108).



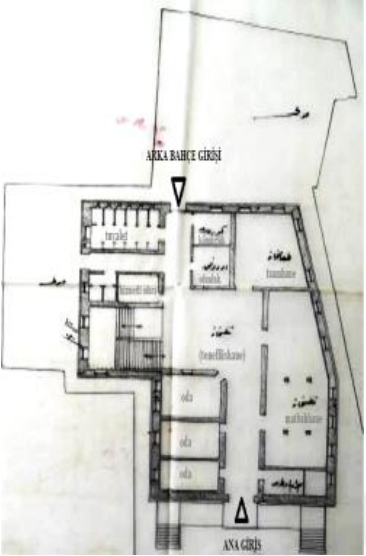
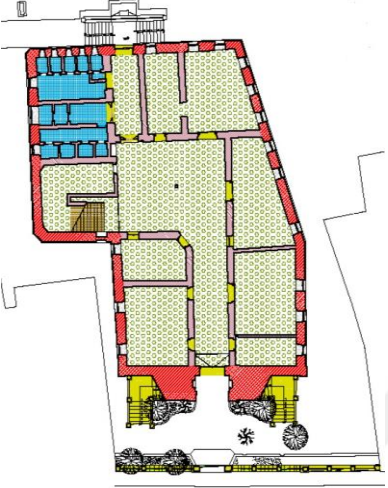
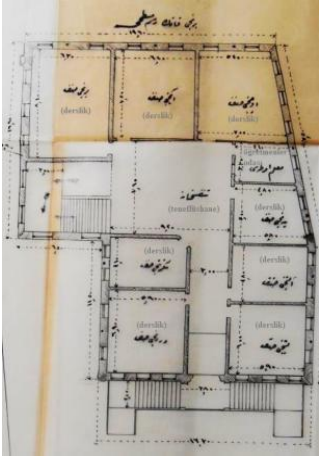
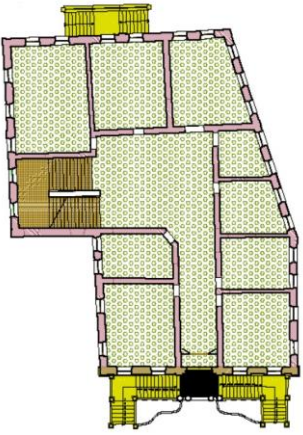
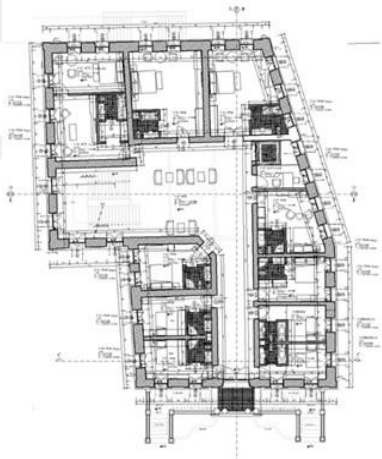
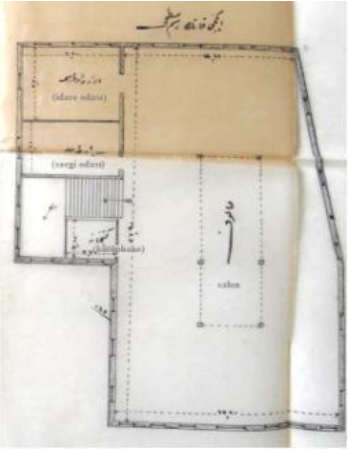
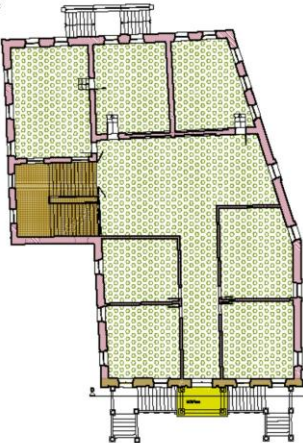
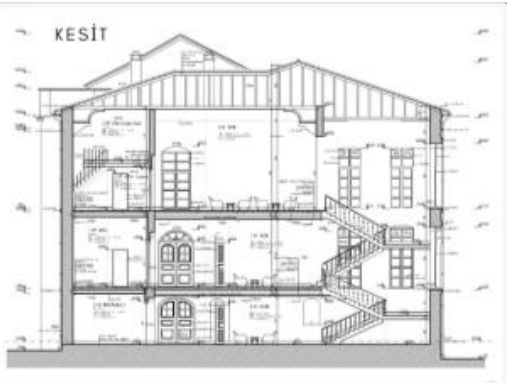
Şekil 4.108 Yangın sonrası Vali Faik Üstün İlkokulu (Demirli, 2010)

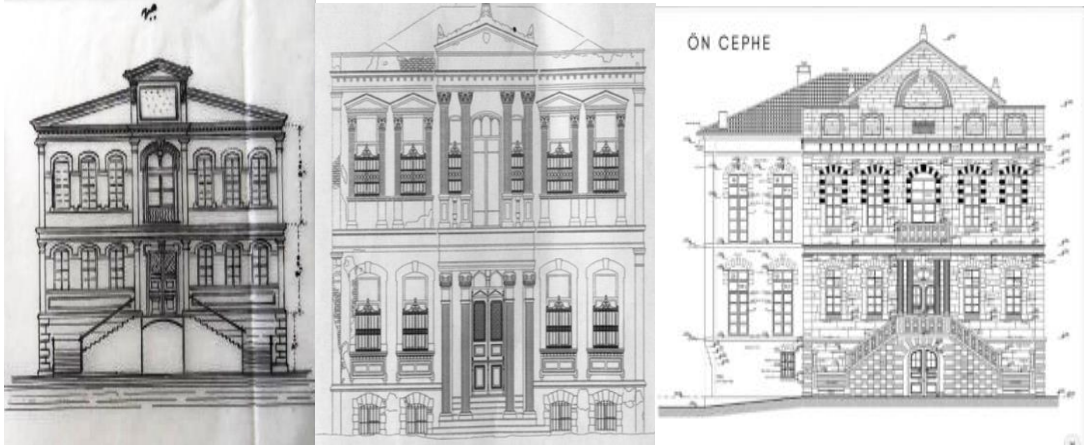
Yapı, 2019 yılında restorasyonu tamamlanarak yeniden kullanıma açılmıştır. Yeniden kullanıma otel yapısı olarak devam eden yapı, yeni işleviyle kente kültürel tanıtım ve ekonomik katkıyı da beraberinde getirmiştir. Hem bulunduğu konum gereği hem de özgün mimari yapısından ötürü kentin sembol yapılarından biri olmaya devam etmektedir. Eğitim yapısı olarak tasarlanan yapı özgün mimari özellikleri korunmaya çalışılsa da otel kullanımına yönelik olarak mekansal değişim ve dönüşümler yaşamak durumunda kalmıştır. Şekil 4.109 ve Şekil 110’ da dış cephesi, Tablo 4.5’ te ki plan şablonlarında yapının mekansal değişim süreçleri karşılaştırılmıştır.



Şekil 4.109 Rum Mektebi (solda) (Eski Türkiye Fotoğrafları arşivi, 2023), Vali Faik Üstün İlkokulu (ortada) (Toptaş, 2012), Thrace Konak Otel (sağda)

Tablo 4.5 Yapının plan ve cephe şablonları

RUM MEKTEBİ DÖNEMİ (BOA'den geliştirilmiştir)	VALİ FAİK ÜSTÜN İLKÖĞRETİM OKULU DÖNEMİ (Demir, 2010)	THRACE KONAK OTEL – GÜNÜMÜZDEKİ KULANIMI (in Ali 01 Vali Faik Üstün İ. Ö. Okulu)
 Zemin Kat Planı	 Zemin Kat Planı	 Zemin Kat Planı
 1. Kat Planı	 1. Kat Planı	 1. Kat Planı
 2.Kat Planı	 2.Kat Planı	 Kesit



4.110 Yapının ön cephe değişimi (solda Rum okulu (BOA), ortada Vali Faik Üstün İlkokulu (Toptaş, 2012), sağda Thrace Konak Otel (in All 01 Vali Faik Üstün İ. Ö. Okulu)

Yapının zemin katında okul işlevinde wc olarak kullanılan ıslak hacimler otel işlevinde de aynı amaca hizmet vermektedir (Şekil 4.111). Yapının özgün halinde yemekhane olarak tasarlanan mekan Vali Faik Üstün İlköğretim Okulu olduğu dönem okul kantini günümüzde ise restoran olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.111). Özgün tasarımında odunluk ve kömürlük olan mekanlar kaloriferli ısıtma sistemine geçildiğinden ötürü artık işlevini yitirmiş ve bu mekanlar günümüzde restoran mekanı içine dahil edilmiştir. Isıtma sisteminin değişmesiyle çatıya sonradan eklenen bacalar da kaldırılmıştır (Şekil 4.112). Kullanıcı gereksinimleri göz önüne alınarak yapıya sonradan eklenen asansör (Şekil 4.111) de aynı şekilde yapının özgün halinde bulunmamaktadır. Eski işlevi döneminde ısınma problemi nedeniyle hava giriş çıkışını azaltmak adına yapılan rüzgarlık yeni işlevinde kaldırılmıştır (Şekil 4.113). Zemin katta sınıf olarak tasarlanan mekanlar ise günümüzde toplantı ve yönetici odaları gibi personelin kullanımına hizmet veren mekanlar olarak kullanılmaktadır. Yapının zemin katında okul işlevinde teneffüşhane, otel işlevinde lobi (Şekil 4.114) olarak kullanılan mekanda bulunan kuyu bir dönem üstü kapatılıp pasif hale getirilmişken günümüzde üstü cam ile kapatılarak ışıklandırılmış bir dekorasyon elemanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.114). Aynı şekilde kemerli girişte bulunan nişler de aydınlatma elemanlarıyla desteklenerek giriş akşam saatlerinde de gösterişli bir yapı haline gelmiştir (Şekil 4.115). Yine yapının iç mekanlarında bulunan duvar dekorasyon objelerinin işleve göre görsel etkisinin değiştiği gözlemlenmiştir (Şekil 4.116).



Şekil 4.111 Zemin kattaki wc, restoran ve asansör



Şekil 4.112 Çatıdaki bacaların değişimi



Şekil 4.113 Yeni ısıtma sistemi (solda), yangından sonra rüzgarlığın durumu (ortada) (Demirli, 2010) ve kaldırılan rüzgarlığın mevcut durumu (sağda)



Şekil 4.114 Zemin katta bulunan danışma, lobi ve dekoratif kuyu



Şekil 4.115 Giriş kemerindeki nişlerin eski ve yeni kullanımı



Şekil 4.116 Yapıdaki duvar objeleri (solda okul işlevi (Demirli, 2010); sağda otel işlevi)

Yapının zemin katıyla bağlantılı olan arka bahçesi (Şekil 4.117) okul işlevinde tören ve oyun alanı olarak kullanılırken otel işlevinde herhangi özel bir amaç için kullanılmamaktadır. Binanın teknik mekanları için yeni yapılan ek bina (Şekil 4.117) arka bahçe de bulunmaktadır. Yan bahçede bulunan kuyu da zemin kattaki kuyu gibi asıl işlevinden çıkarak dekorasyon elemanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.117).



Şekil 4.117 Yapının arka bahçe girişi, arka bahçesi, ek yapı ve yan bahçede kullanılmayan kuyu

Yapının eski işlevinde sınıf, kütüphane, idari personel odası gibi mekanların bulunduğu üst katlarda ise yapının yeni işlevinde boyutlarına göre farklı tipteki konaklama odaları bulunmaktadır (Şekil 4.118). Bu mekanların içerisine özgün halinden farklı olarak kullanıcılara özel banyolar eklenmiştir (Şekil 4.118). Daha önceki işlevde sınıf sayısını arttırmak için üst katlarda yapılan bölme duvarlar yeni işlevinde kaldırılarak kullanıcılara geniş bir dolaşım alanı sağlanmıştır (Şekil 4.119).



Şekil 4.118 Konaklama odası ve içerisinde bulunan banyo örneği (Thrace Konak Otel, 2023)



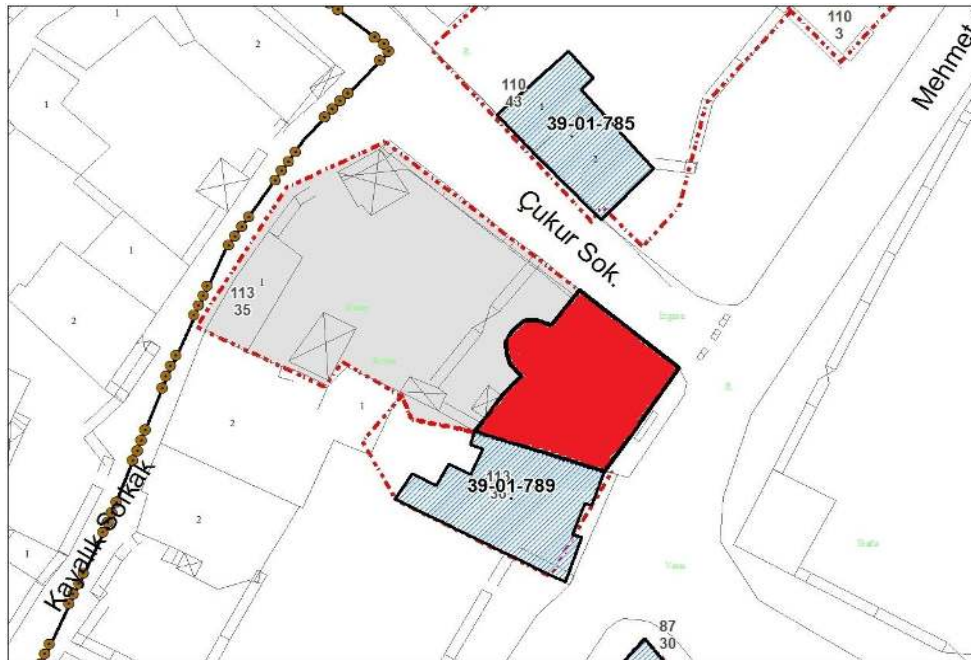
Şekil 4.119 Birinci katın eski hali (solda) (Demir, 2010) ve birinci katın yeni hali

Yapı No 7:

Dodoloğlu Konağı olarak da bilinen tescilli yapı Camiikebir Mahallesi, Yayla Meydanında 113 Ada, 35 Parselde, Çukur Sokak ile Mehmet Akif Caddesi'nin kesişiminde bulunmaktadır. Ana girişi Mehmet Akif Caddesi üzerinde bulunan ve Kırklareli'nin bir sembolü haline gelen yapı, 19. Yüzyılda Kırklareli'nin zengin kişisi olan Rum kökenli Dimitros Dodopoulos tarafından yaptırılmıştır (Yanakopoulos, 1994). Bunun göstergesi olarak görülmektedir ki yapı çevresindeki diğer geleneksel yapılara göre hem daha gösterişli hem de konum olarak en avantajlı yapılardan biridir (Şekil 4.120; Şekil 4.121).



Şekil 4.120 Yapının konumu (Google Earth' den geliştirilmiştir.)



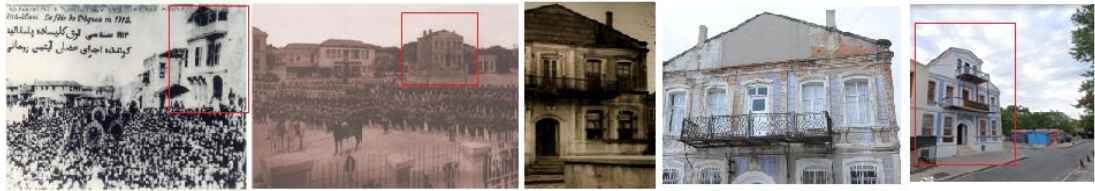
Şekil 4.121 Yapının vaziyet planı (Kırklareli Kültür Varlıkları Envanteri, 2023)

Balkan Savaşları döneminde Bulgar Çarı I. Ferdinand bu yapıda konaklamıştır (İl Kültür Müdürlüğü, 2023). Zaman içerisinde el değiştiren yapı, özellikle mübadeleden sonra Türk kullanıcılar tarafından kullanılmış ve kalabalık büyük ailelerin bir arada yaşamasından ötürü iki farklı konuta bölünmüş dolayısıyla mekansal organizasyonunda ve diğer mimari özelliklerinde çok fazla değişimler yaşamıştır. Yakın zamandan Trakya Kalkınma Ajansı (TKA) tarafından satın alınan yapı, restore edilmiş ve konut işlevinden çıkarak yeni bir işlev kazanmıştır (Şekil 4.122).



Şekil 4.122 Yapının ilk hali (Toptaş, 2012) ve mevcut hali

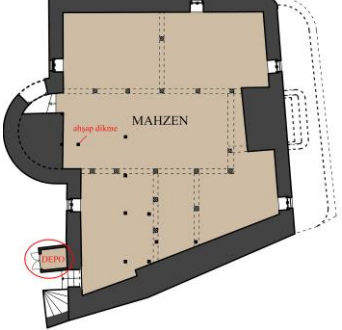
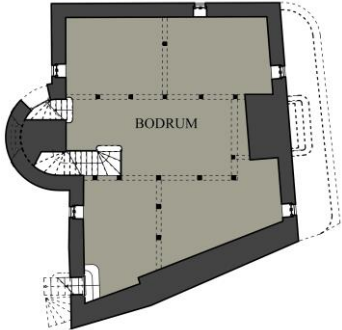
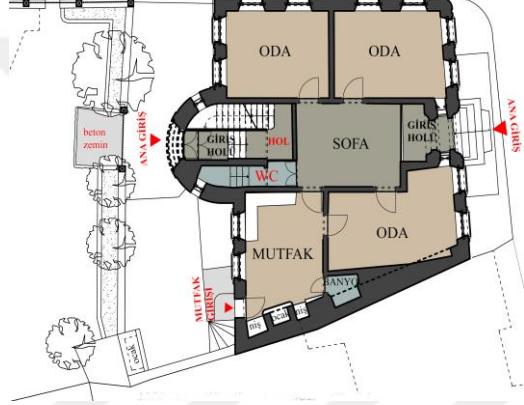
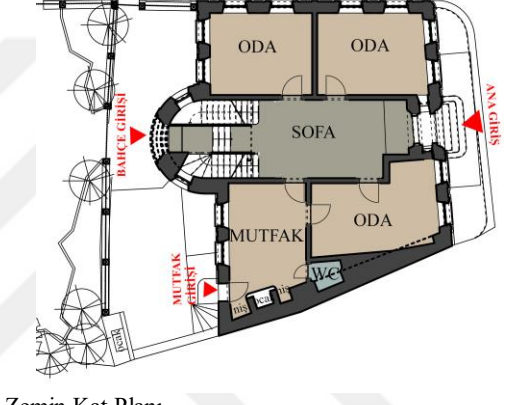
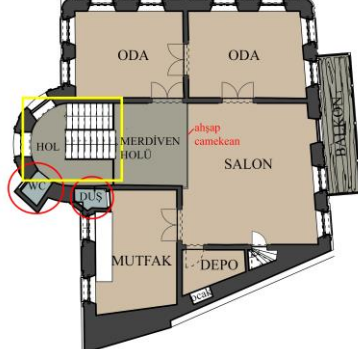
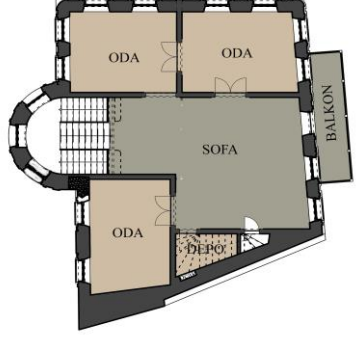
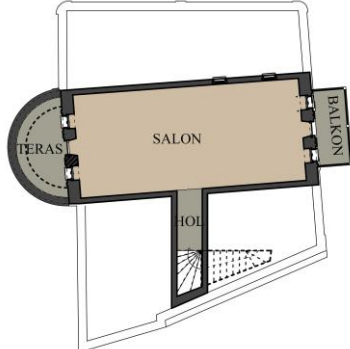
Bodrum, zemin, birinci ve cihannüma katlarından oluşan yapı taş, ahşap ve tuğla malzemeler kullanılarak yığma ve ahşap karkas sistemle inşa edilmiştir. Yapının ilk tasarımında yapılmış olan üçgen alınlıklı cihannüma katı ve bununla bağlantılı balkon ve pencereler sonraki süreçlerde kaldırılmıştır. Fakat restorasyondan sonra bu kat özgün haline yeniden getirilmiştir (Şekil 4.123).



Şekil 4.123 Cihannüma katının süreci

Tablo 4.6’da yapının restore edilmeden önce maruz kaldığı müdahaleler ve yapının özgün mekan organizasyonu karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 4.6 Yapının plan şablonları

YAPIYA ÖNCEDEN YAPILAN MÜDEHALELER	YAPININ ÖZGÜN HALİ (Mevcut Durum)
 Bodrum Kat Planı	 Bodrum Kat Planı
 Zemin Kat Planı	 Zemin Kat Planı
 1. Kat Planı	 1. Kat Planı
CİHANNÜMA KATI KALDIRILMIŞTIR	

Yapının bodrum katı özgün halinde mahzen olarak tasarlanmış fakat günümüzde boş bir durumdadır. Bu katla bağlantılı olan merdiven restorasyondan önce kapatılarak üzerine dolgu yapılmıştır. Bu katta bulunan pencerelerin bir kısmı da ihtiyaç duyulmadığından betonla kapatılmış veya demir korkuluk ve menfez eklenmiştir (Şekil 4.124). Bodrum kata yapılan bir diğer müdahale ise binayı sağlamlaştırmak için sonradan eklenen betonarme kolonlar ve ahşap dikmelerdir (Şekil 4.124).



Şekil 4.124 Bodrum kata yapılan müdahaleler (Ayşe Bayazıt arşivinden).

Özgün halinde bodruma arka bahçeden inen girişin üstündeki merdiven sahanlığı daha sonraki kullanıcılar tarafından genişletilmiş ve altına bir depo ile üstüne bir sundurma eklenmiştir (Şekil 4.125). Fakat bu mekan restorasyondan sonra kaldırılmış ve sahanlık tekrar özgün haline getirilmiştir (Şekil 4.126). Çukur Sokaktan bahçeye açılan kapı eski kullanıcıları tarafından duvar örülerek kapatılmıştır (Şekil 4.125). Yeni kullanıcılar bu kapıyı tekrar açtırmıştır fakat kullanıma kapalı bir durumdadır (Şekil 4.126). Arka bahçeye eski kullanıcıları tarafından yapılan garaj yapısı (4.125) da artık ihtiyaç duyulmadığı ve çirkin bir görüntü oluşturduğu için kaldırılmıştır. Bunun yerine yapının bütünlüğüne uygun olarak teknik mekan ihtiyaçlarını karşılamak için ek bir yapı yapılmıştır (Şekil 4.127). Bahçede bulunan ocak elemanı ise artık ihtiyaç duyulmadığı için aktif olarak kullanılmamaktadır (4.126). Restorasyondan önce bu ocak elemanına ihtiyaçtan ötürü bitişik olarak yapılmış olan wc restorasyondan sonra hem ihtiyaç duyulmadığı hem de yapının özgünlüğüne zarar verdiği için kaldırılmıştır. Bahçede eskiden kullanılan su kuyusu artık sadece dekorasyon elemanı olarak kullanılmaktadır. Eski kullanıcıları tarafından kullanılmadığından zarar gören fiskiye ise onarılmış ve tadilat geçiren bahçe mekanında aktif olarak kullanıma sunulmuştur (Şekil 4.127).



Şekil 4.125 Sonradan eklenen sundurma, merdiven sahanlığı, depo, kapatılan bahçe kapısı ve garaj



Şekil 4.126 Bahçe kapısı ve mutfak ile bodrum girişlerinin mevcut hali (Tiran, 2023)



Şekil 4.127 Mevcut bahçede bulunan ek yapı, kuyu ve fiskiye (solda), ocak ve bodrumun diğer girişi (sağda)

Cephede restorasyondan önce yapılan birçok yerde sıva ve dolgu uygulamaları yapılmıştır (Şekil 4.128). Yeni halinde rahatsız edici bir görüntüye sebep olan bu durum düzeltilmiştir. Dolguyla kapatılan pencereler gün ışığını oldukça kestiği ve yapının özgünlüğünü bozduğu için yeni halinde bu dolgular kaldırılmıştır (Şekil

4.128). Ana girişin sağında ve solunda bulunan ince pencerelere eski kullanıcıları tarafından havalandırma amacıyla yapılan menfezler yeni kullanıcıları tarafından çıkartılmıştır (Şekil 4.128). Yine cephede yapının tesisat ve yağmur suyu boruları biçimsiz ve plansız bir şekilde eklendiğinden (Şekil 4.128) mevcut halinde bu borular gizlenmiştir. Böylece hem boruların zarar görmesi önlenmiş hem de cephedeki bütünlüğü bozacak uygulamalardan kaçınılmaya çalışılmıştır.



Şekil 4.128 Yapının cephesinde eski kullanıcıları tarafından yapılan sıva ve dolgular, tesisat ve yağmur suyu boruları, menfez; yapının mevcut yan ve arka cephesi (sağda)



Şekil 4.129 Yapının ön cephesinin önceki durumu (solda) ve ön cephesinin mevcut durumu(sağda)

Yapı, önceki kullanımında kalabalık aile yapısı nedeniyle iki ayrı konuta bölünmüştür. Konutlardan birine ön cepheden diğerine arka cepheden ulaşım sağlanmıştır. Zemin katta bulunan konutun tuvalet ihtiyacını karşılamak için üzeri dolgu yapılan merdiven ve sahanlığı wc mekanı olarak kullanılmıştır (Şekil 4.130). Ayrıca bir bölme duvar yapılarak (Şekil 4.130) konut içindeki merdiven ile zemin katın bağlantısı kesilerek merdiven arka giriş yardımıyla üst kattaki konutun kullanımına bırakılmıştır. Mevcut kullanımda bu alan özgün haline getirilmiştir (Şekil 92.3). Zemin kattaki mutfığa tezgah yapmak için eski kullanıcılar tarafından

pencereye yapılan dolgu (Şekil 4.131) mevcut halinde yoktur (Şekil 4.131). Yapının özgün halinde mutfak içerisinden girilen banyo ise günümüzde wc olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.131). Mutfağın özgün tasarımında bulunan ocak elemanı ise günümüzde ihtiyaç duyulmadığı için niş olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.131)



Şekil 4.130 Bodruma inen merdiven üzerindeki dolgu (solda), zemin katta sofa ve merdiven arasındaki bağlantıyı kesen duvar(ortada) ve wc (sağda) (Ayşe Bayazıt Arşivinden)



Şekil 4.131 Mutfak penceresindeki dolgu (solda), mevcut wc kapısı (ortada) ve mevcut ocak (sağda)



Şekil 4.132 Mevcut sofa (solda), mevcut mutfak (ortada) ve mevcut mutfak tezgahı (sağda)

Özgün tasarımıyla yaşama birimi olarak kullanılan zemin kattaki odalar, mevcut kullanımında personel odası olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.133). Büyük oda ve mutfak arasında servis kolaylığı sağlaması için tasarlanmış olan kapı günümüzde gerek duyulmadığı için kullanıma kapalıdır (Şekil 4.133).

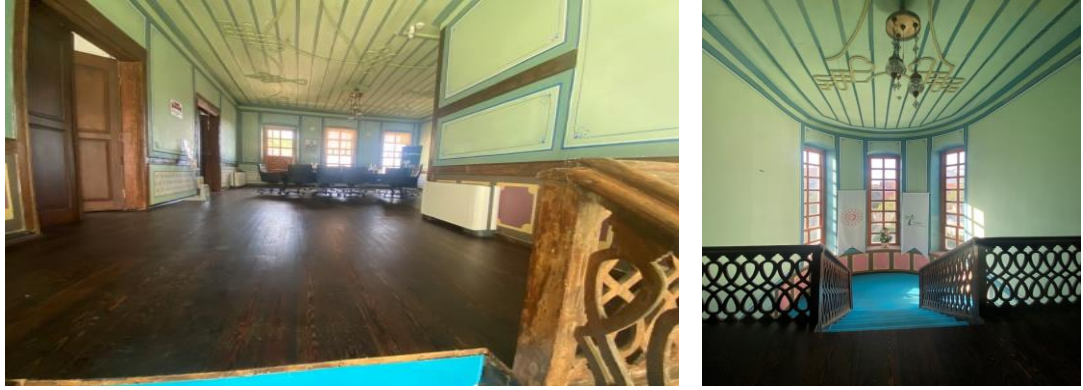


Şekil 4.133 Mevcut personel odası örnekleri ve kullanıma kapatılan kapı

Yapının birinci katı restore edilmeden önce ayrı bir konut olarak kullanılmaktaydı. Bu nedenle bu konutun mutfak ihtiyacını karşılamak için odalardan biri mutfığa dönüştürülmüştür (Şekil 4.134). Mutfığın içine eklenen duş ile banyo merdiven sahanlığına eklenen mekan ile wc ihtiyacı karşılanmıştır. Sahanlıkta bulunan büyük pencereler ısı geçirdiği için bir kısmı kapatılmıştır (Şekil 4.134). Oda sayısını arttırmak için sofa olarak kullanılan mekan camekanla kapatılarak (Şekil 4.134) büyük bir salon olarak kullanılmıştır. Yapının mevcut kullanımında bu eklentilerden temizlenmiştir (Şekil 4.135). Daha önce yaşama birimi olarak kullanılan diğer odalar ise günümüzde zemin katta olduğu gibi personel odası olarak kullanılmaktadır.



Şekil 4.134 Üst kattaki konutun mutfığı (solda), pencere dolguları ve wc kapısı (ortada), camekan (sağda) (Ayşe Bayazıt Arşivinden)



Şekil 4.135 Sofanın mevcut durumu (solda), merdiven sahanlığı ve pencerelerinin mevcut durumu (sağda)

Yapının eski ısıtma sistemi soba olduğundan eklenen bacalar günümüzde modern ısıtma sisteme geçildiği için kaldırılmıştır (Şekil 4.136). Cihannüma katına bağlı olan balkon ise önceki kullanımında kaldırılmıştır. Fakat günümüzde tekrar cihannüma katının eklenmesiyle bu kattaki balkon da yapıya tekrar dahil edilmiştir (Şekil 4.136).



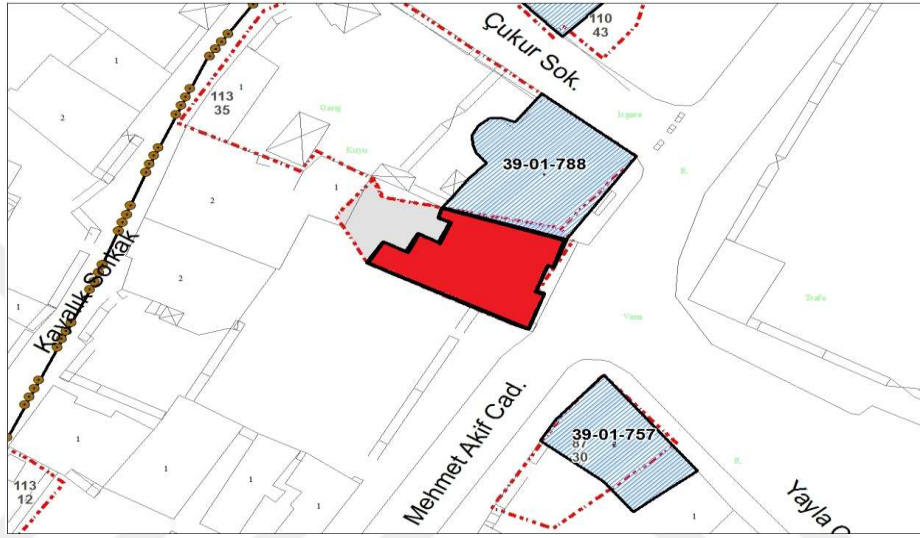
Şekil 4.136 Eski bacalar (solda), mevcut ısıtma elemanları (ortada), balkonlar (sağda)

Yapı No 8:

Kırklareli Merkez Camiikebir Mahallesi, 113 Ada, 36 Parsel üzerinde yer alan yapı, geleneksel mimariyi yansıtan özelliklerinden dolayı Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 20.04.1990 tarih ve 646 sayılı kararı ile korunması gerekli sivil mimarlık örneği yapı olarak tescil edilmiştir. Sivil mimarlık örneği bu bina; Kırklareli merkezinde bulunan pek çok yapı gibi, Rum mimarisi özelliklerini günümüze kadar getirebilmiş bir yapıdır. Yapının duvarlarında görülen betonarme hatıllarından dolayı yapının bir dönem onarım gördüğü anlaşılmaktadır.



Şekil 4.137 Yapının konumu (Google Earth' den geliştirilmiştir.)



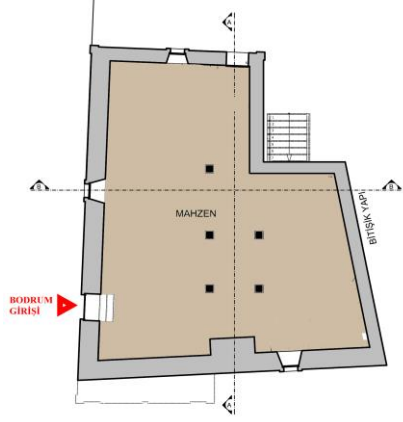
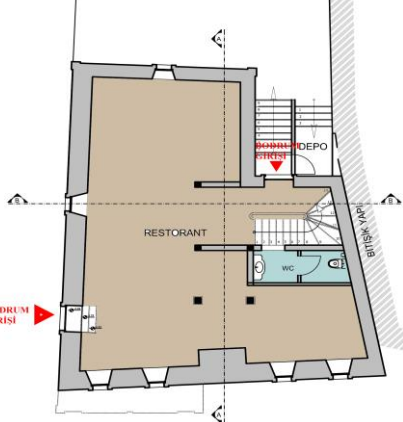
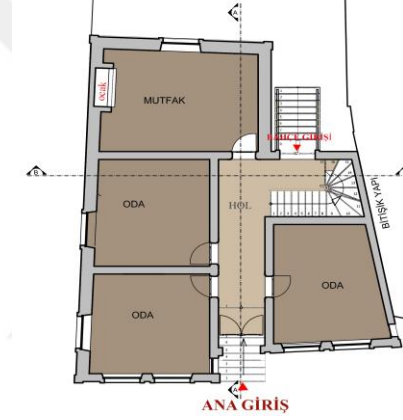
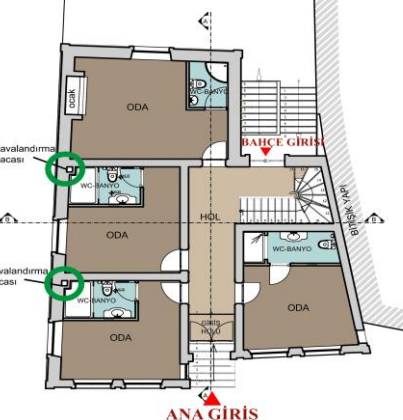
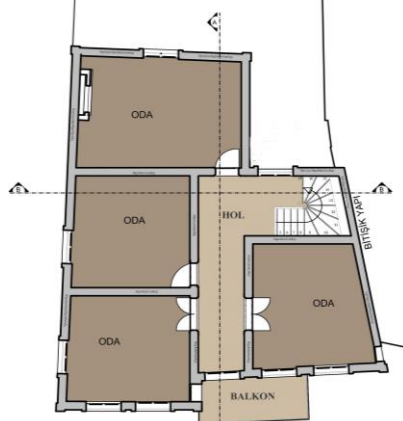
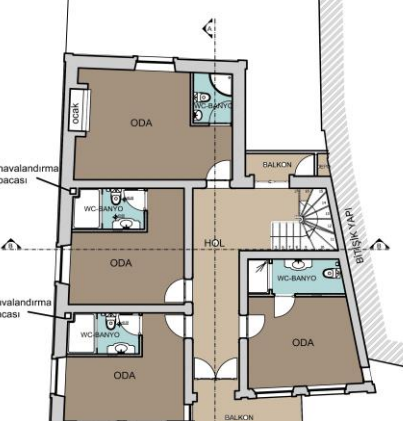
Şekil 4.138 Yapının vaziyet planı (Kırklareli Kültür Varlıkları Envanteri, 2023)

Yapının planına bakıldığında bu onarım esnasında yapının arka cephesine ıslak mekan olarak ufak bir eklenti yapıldığı görülmektedir. Yapı ahşap karkas sistemle inşa edilmiştir. Bodrum, zemin ve birinci kattan oluşan yapı özgün halinde konut olarak tasarlanmıştır. Günümüzde ise butik otel olarak restore edilerek yapıya farklı bir işlev kazandırılması amaçlanmıştır. Tablo 4.7’de yapının konut ve otel kullanımına ilişkin plan şablonları karşılaştırmalı olarak verilmiştir.



Şekil 4.139 Yapının eski ve mevcut hali

Tablo 4.7 Yapının konut ve otel kullanımına yönelik plan şablonları (Mimar Ercüment Tekin arşivinden geliştirilmiştir.)

KONUT OLARAK KULLANIMI	OTEL OLARAK KULLANIMI
 Bodrum Kat Planı	 Bodrum Kat Planı
 Zemin Kat Planı	 Zemin Kat Planı
 1. Kat Planı	 1. Kat Planı

Yukarıdaki plan şablonlarında da görüldüğü üzere zemin kata ön ve arka cephelerden; bodrum kata yan ve arka cephelerden olmak üzere 4 farklı girişten yapıya ulaşılmaktadır (Şekil 4.140). Yapını bodrum katı konut kullanımında mahzen

olarak kullanılırken otel işlevinde restoran olarak tasarlanmıştır (Şekil 4.141). Bu nedenle bu kata ortak bir wc eklenmiştir (Şekil 4.141). Ayrıca otel işlevinde tasarlanan yapının, konut kullanımından farklı olarak bahçeden zemin kata ulaşan giriş merdiveninin altına bir depo yapılmıştır (Şekil 4.141).



Şekil 4.140 Yapının girişleri



Şekil 4.141 Depo girişi, bodrum kat ve bodrum kattaki wc

Yapının zemin katında daha önce mutfak ve yaşama birimleri olarak kullanılan odalar günümüzdeki işlevinde otel kullanıcıları tarafından konaklama odası amacıyla kullanılmak üzere işlev değiştirmiştir (Şekil 4.142). Bu sebeple bu odaların her birine wc-banyo ve bu mekanların havalandırılması amacıyla havalandırma bacaları da eklenmiştir. Aynı durum birinci kattaki mekanlarda da uygulanmıştır.



Şekil 4.142 Konaklama odalarından örnekler

Birinci katta ön cephede bulunan özgün balkon (Şekil 4.143) haricinde yapının arka cephesine eklenen balkonlar (Şekil 4.143) ise hem otel kullanıcılarının balkon ihtiyacını karşılamış hem de yapıya arka bahçeden ulaşımı sağlamıştır. Ayrıca balkon içlerinde bulunan depo (Şekil 4.143) ise yapıya ek bir depolama alanı kazandırmıştır.



Şekil 4.143 Balkonlar ve depo

Yapının teknik hacim ve ihtiyaç duyulan ek mekanları için arka bahçeye eklenen yapı, ana yapıyla görsel bütünlük sağlayacak şekilde inşa edilmiştir (Şekil 4.144). Meydanla bağlantılı olan bahçe kapısı ise servis araçlarının da geçebileceği boyutlarda tasarlanmıştır (Şekil 4.144). Arka bahçede daha önce aktif olarak kullanılan özgün kuyular ise günümüzde ihtiyaç duyulmadığı için kullanıma kapatılmıştır (Şekil 4.144).



Şekil 4.144 Ek yapı, bahçe kapısı ve kuyu

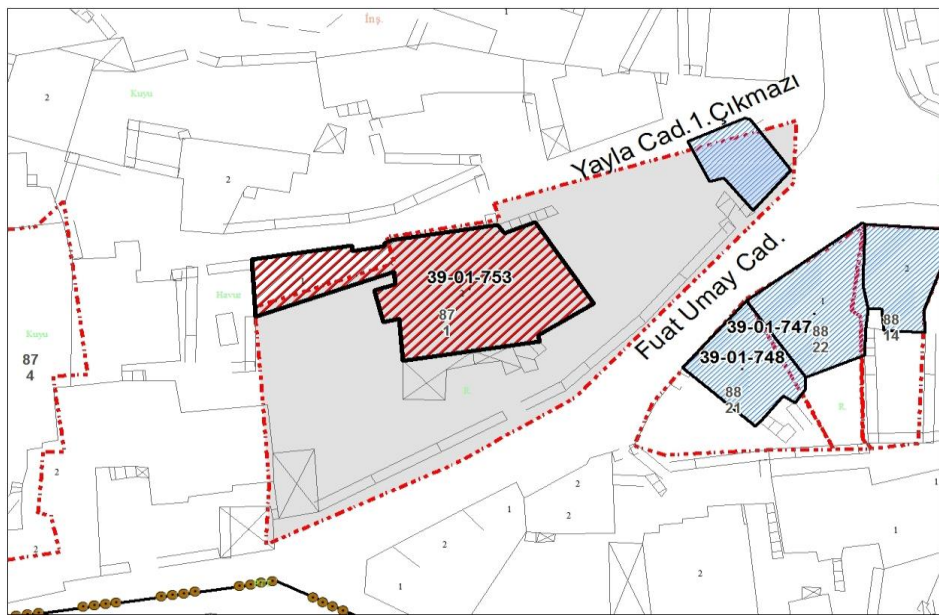
Yapıda engelli kullanıcılar açısından her hangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle yapı engelli kullanıcıların kullanımına uygun değildir. Ayrıca yapının hol gibi ortak kullanım alanlarının, mekansal boyutları sebebiyle kullanıcıların yoğun olduğu dönemlerde sirkülasyon problemlerine sebep olabileceği gözlemlenmiştir.

Yapı No 9:

Tescilli yapı niteliğinde olan bu yapı, Kırklareli Merkez Camiikebir Mahallesi 87 Ada 1 Parselde bulunmaktadır (Şekil 4.145; Şekil 4.146). Özgün tasarımı konut olarak tasarlanmış olan yapı günümüzde Yeşilay Danışmanlık Merkezi olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.147). Yayla Mahallesi kentsel sit alanı içerisinde bulunan tescilli sivil mimarlık örneklerinden biridir. Yapının ön bahçesi ve yine bu bahçeye giriş Fuat Umay Sokak üzerinde bulunmaktadır (Şekil 4.147). Eğimli bir arazi üzerinde bulunan yapı bodrum, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Bulunduğu arazinin eğimli olmasının etkisiyle bahçeden bodrum kata direk geçiş bulunmaktadır (Şekil 4.147). Yapı tuğla ve ahşap malzemeler kullanılarak kagir yapım tekniği ile inşa edilmiştir.



Şekil 4.145 Yapının konumu (Google Earth’ den geliştirilmiştir.)



Şekil 4.146 Yapının vaziyet planı (Kırklareli Kültür Varlıkları Envanteri, 2023)



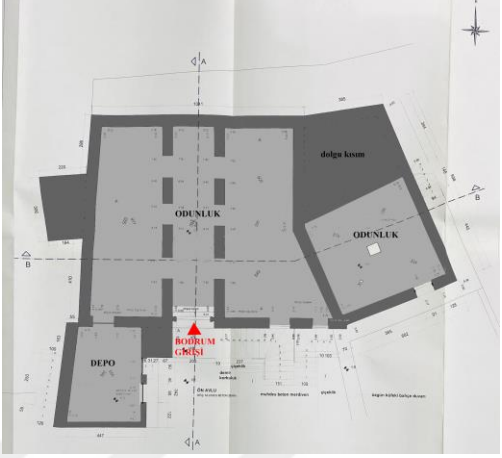
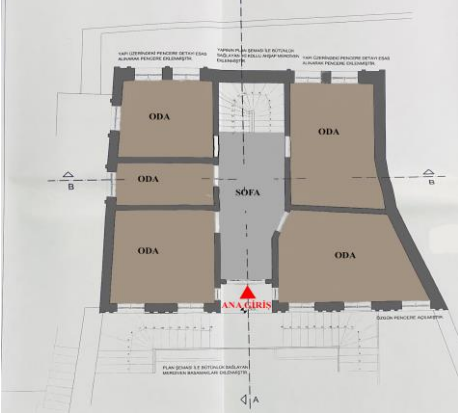
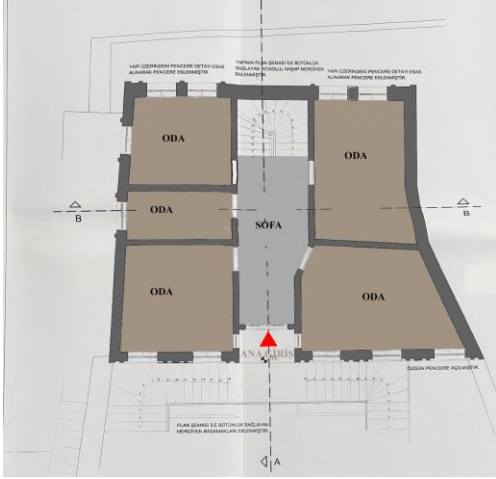
Şekil 4.147 Yapının mevcut kullanımında bodrum kat ve bahçe girişi (Google Earth'den geliştirilmiştir.)

Yapı, konut işlevinde kullanıldığı dönemde birçok müdahaleye maruz kalmıştır (Şekil 4.148). Bu süreçte üç farklı konuta dönüştürülen yapı bunun sonucu olarak mekansal organizasyonda ve mekan içi kullanımlarda oldukça değişimler yaşamıştır. Yapının konut kullanımındaki mekansal değişim ve dönüşümler Tablo 4.8'de karşılaştırmalı olarak verilmiştir.



Şekil 4.148 Yapının konut kullanımında yapıya eklenen muhdes alanlar (İl Kültür Müdürlüğü arşivinden)

Tablo 4.8 Yapıya konut kullanımında yapılan müdahaleler (İl Kültür Müdürlüğü arşivinden geliştirilmiştir.)

ÖZGÜN DURUM	MÜDAHALE EDİLMİŞ DURUM
 Bodrum Kat Planı	 Bodrum Kat Planı
 Zemin Kat Planı	 Zemin Kat Planı
 1. Kat Planı	 1. Kat Planı

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere bodrum kat ikiye bölünerek her konuta ayrı bir depolama alanı yapılmıştır. Zemin katta ihtiyaç doğrultusunda yapıya oldukça fazla ek mekanlar yapılmıştır. Bunların başında yapıya sonradan eklenen mutfak ve banyo-wc mekanları gelmektedir. Bu mekanlar zemin kattaki konutların kullanımı için yapılmıştır. Sofa olarak tasarlanmış olan mekanın girişi ise bir giriş holüyle bağlantılı olacak şekilde bir bölme duvarla bölünmüştür. Zemin kattaki diğer konut için ise ayrı bir giriş holü ve ek odalar yapılmıştır. Birinci kattaki konut için ise birinci kattan giriş sağlanmıştır. Bu giriş yapıya sonradan eklenen bir merdiven ve antreyle sağlanmıştır. Yine bu kattaki odalardan birinin bu kattaki sofaya dahil edilmesiyle birlikte sofa oldukça genişletilmiştir.



Şekil 4.149 Yapının konut kullanımında bodrum kat (İl Kültür Müdürlüğü arşivinden)



Şekil 4.150 Yapının konut kullanımından görüntüler (İl Kültür Müdürlüğü arşivinden)



Şekil 4.151 Yapının konut kullanımında mutfak ve banyo mekanları (İl Kültür Müdürlüğü arşivinden)

Yapı, restorasyondan sonra ise butik otel işleviyle kullanılmaya devam etmiştir (Şekil 4.153). Bu işlevi kazandıktan sonra yapıya ek mekanlar eklenmiştir.

Bunlardan biri bahçe içerisinde girişi olan camikan bölme ile tasarlanmış olan restoran mekanıdır (Şekil 4.152). Yapı içerisindeki odalar ise otelin konaklama odaları olarak kullanılmıştır. Bu odaların içerisine konukların kullanmaları için oda içlerine banyo-wc eklenmiştir.



Şekil 4.152 Yapının otel kullanımında yapıya eklenen restoran (İl Kültür Müdürlüğü arşivinden)



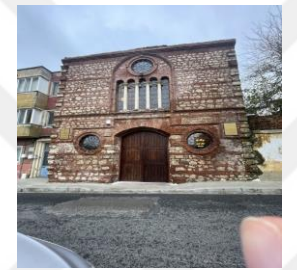
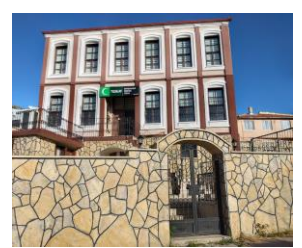
Şekil 4.153 Yapının otel kullanımından görüntüler (Vanilya Butik Otel, 2023)

Yapıdaki bu işlev değişiklikleri yapının farklı kültürde ve düşüncede kullanıcılar tarafından kullanılmasını sağlamıştır. Otel işlevinden sonra Yeşilay tarafından kullanılmaya başlanmış ve günümüzde de bu işleviyle kullanılmaya devam etmektedir. Bu işlevi gereği yapıdaki mekanlar atölye, eğitmen odası gibi birimlere dönüşmüştür.

4.2 Çalışma Alanında İncelenen Yapıların Kullanım Sonrası Değerlendirmesi

Yukarıda örnek olarak incelenen yapılar birçok farklı değişim ve dönüşümler yaşayarak günümüze kadar ulaşabilmiş olan geleneksel yapılardır. Bu nedenle geçmişten aldığı mirası geleceğe taşıma yolunda önemli bir noktada bulunmaktadır. Bu yapıların süreç içerisinde geçirdikleri dönüşümleri veya yaşadıkları işlev değişiklikleri olumlu veya olumsuz birçok sonucu da beraberinde getirmiştir. Çalışma kapsamında incelenen bu yapılar Tablo 4.9’ da özetlenmiştir.

Tablo 4.9 Çalışma alanında incelenen yapılar

YAPININ ADI	MEVCUT GÖRÜNTÜSÜ	ÖZGÜN İŞLEVİ	GÜNCEL İŞLEVİ	DEĞERLENDİRME	YAPININ ADI	MEVCUT GÖRÜNTÜSÜ	ÖZGÜN İŞLEVİ	GÜNCEL İŞLEVİ	DEĞERLENDİRME
Yapı No 1		Konut	Konut	Yapı, restore edilmeden önce birçok mekansal ve teknik müdahaleye maruz kalmıştır. Günümüzde özgün haline dönüştürülmeye çalışılsa da özgün mimari özelliklerini tam anlamıyla korumayı başaramamıştır.	Yapı No 6		Okul	Otel	Yapı günümüzde işlev değiştirerek otel olarak kullanılmaya devam etmektedir. İşlev değişikliği sebebiyle mekansal kullanımlarda oldukça değişim yaşayan yapı, kullanıcılara geleneksel yapıda konaklama deneyimini tatma imkanı sunmaktadır. Ayrıca kente ekonomik bir katkı sağlamanın yanında kentin sembol yapılarından biri olma özelliğini de sürdürmektedir.
Yapı No 2		Depo? Kilise?	Müze	Yapı günümüzde restore edilerek müze olarak yeni bir işlev kazanmıştır. Özgün mimari özellikleri büyük ölçüde korunan yapı yeni işleviyle kullanımda süreklilik kazanmayı başarmıştır.	Yapı No 7		Konut	Kamu Yapısı	Yapı, restore edilmeden önce kullanıcıların yaptığı birçok mekansal ve teknik müdahaleye maruz kalan yapı TKA tarafından restore edilerek kamu yapısı işlevi kazanmıştır. Yapı mekansal boyutları hem de gün ışığını yeteri kadar alabilmesi özellikleri sayesinde kullanıcılara oldukça ferah bir ortam sunmaktadır. İşlev değişikliği sebebiyle mekanların özgün kullanımları büyük ölçüde değişikliğe uğramıştır.
Yapı No 3		Konut	Konut	Yapı, restore edilmeden önce birçok mekansal ve teknik müdahaleye maruz kalmıştır. Yapı, günümüzde restore edilerek özgün haline dönüştürülmeye çalışılmıştır.	Yapı No 8		Konut	Otel	Yapı günümüzde işlev değiştirerek butik otel olarak kullanılmak üzere restore edilmiştir. İşlev değişikliği sebebiyle mekansal kullanımlarda oldukça değişim yaşayan yapı, kullanıcılara geleneksel yapıda konaklama deneyimini tatma imkanı sunmayı amaçlamanın yanı sıra ekonomik bir getiri sağlamayı da sağlamayı amaçlamaktadır.
Yapı No 4		Konut	Müze	Yapı, günümüzde restore edilerek müze olarak yeni bir işlev kazanmıştır. Özgün mimari özellikleri büyük ölçüde korunan yapı yeni işleviyle kullanımda süreklilik kazanmayı başarmıştır.	Yapı No 9		Konut	Kamu Yapısı	Yapı, günümüzde kamu yapısı olarak kullanılsa da daha önce butik otel işleviyle de kullanıcılara hizmet vermiştir. Bu işlev değişikliği aşamalarında mekansal ve işlevsel birçok değişikliğe uğramıştır. Mevcut işlevinde eğitim ve atolye çalışmalarının yapıldığı mekanlardan oluşan yapı, geleneksel mimari dokusuyla kullanıcılara farklı bir çalışma ortamı sunmaktadır.
Yapı No 5		Konut	Müze	Yapı, günümüzde restore edilerek müze olarak yeni bir işlev kazanmıştır. Özgün mimari özellikleri büyük ölçüde korunan yapı yeni işleviyle kullanımda süreklilik kazanmayı başarmıştır. Fakat yapının mekansal boyutları sebebiyle özellikle kullanıcıların yoğun olduğu dönemlerde sirkülasyonda sorunlar yaşanmaktadır.					

Çalışma kapsamında 9 adet tescilli yapı incelenerek bulgular saptanmıştır. Geleneksel Kırklareli yapılarının en önemli örnekleri olan bu yapıların çoğu yeni işlevleriyle hayatlarını idame ettirmektedirler.

Kırklareli Sağlık Tarihi Müzesi olarak kullanılan geleneksel yapının özgün işlevinin cephe özelliklerinden ötürü dini yapı olduğuna yönelik görüşler olmasına karşın uzun yıllar depo olarak kullanıldığı bilinmektedir. Yapının yeni işlevindeki iyileştirilmesi gereken en önemli sorunları soğuk hava şartları karşısındaki ısınma problemi ile wc olarak kullanılan mekan boyutlarının kullanım konforu yönünden sıkıntı oluşturmaktadır.

Özgün işlevi konut olarak tasarlanan Yapı No 1 ve Yapı No 3 günümüzde de konut olarak kullanılmaya devam etmektedirler. Yapılar restore edilmeden önceki kullanım süreçlerinde ekonomik ve kültürel yönden farklı kullanıcılar tarafından kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik birçok müdahalelere maruz kalmışlardır. Bu değişimler de göstermektedir ki dönemin gereksinimleri ile kullanıcıların sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özellikleri yapının mekansal organizasyon ve kullanımlarında temel etkenleri oluşturmaktadır. Yine özgün halinde konut olarak tasarlanmış olan Ali Rıza Efendi Kültür Evi, Kırklareli Valiliği İl Özel İdaresi Kültür ve Sanat Evi yapıları günümüzde müze işleviyle kullanılmaktadırlar. Yapılar bu işlevleriyle kent kültürünün yerel ve yabancı kullanıcılara tanıtılması açısından büyük önem taşımaktadır. Böylece yapıların kullanımı süreklilik kazanarak terkedilip yok olmalarının önüne geçilmiştir. Fakat yapıların içerisindeki sirkülasyon alanları yeni işlevinde kullanıcı sayısının artması durumunda dolaşım problemi yaşanma durumunu da ne yazık ki beraberinde getirmiştir.

Günümüzde kamu yapısı olarak kullanılan Trakya Kalkınma Ajansı ve Yeşilay binası konut olarak tasarlanmış bir diğer geleneksel yapıdır. Bu yapılar yeni işlevlerinde kullanıcıların hem yapısal hem de mekansal konforlarını günümüz koşullarına göre büyük ölçüde sağlamaktadır. Geniş bahçe alanlarıyla bütünleşik bir biçimde yenilenen bu yapılar dışarıdan gelen ziyaretçiler açısından da hem mekansal hem de görsel olarak geleneksel yapının ruhunu hissetmelerine olanak sağlamaktadır.

Yeni işlevinde otel olarak kullanılan Rum Mektebi 2005 yılına kadar da eğitim yapısı olarak kullanılmıştır. 2005 yılında çıkan yangından sonra kullanılamaz hale gelen yapı yakın zamanda otel olarak restore edilerek tekrar yaşama kazandırılmıştır. Her ne kadar yapının tekrar hayat bulması sevindiricidir. Fakat bu yapı Kırklareli geleneksel yapılarının odak yapılarından birini oluşturması ve Osmanlı Döneminden beri bir eğitim yapısı işleviyle kullanılmasından ötürü, yeni işlevinde mekansal ekleme ve çıkarmaları da beraberinde getirmiştir.

Özgün tasarımında konut olarak tasarlanmış olan Yapı No 8 günümüzde YADEM binası olarak kullanılmaktadır. Fakat yapının mekansal özellikleri toplu kullanıma çok uygun nitelik göstermemektedir. Örneğin güvenlik sebebiyle giriş sofasına eklenen cihazlardan ötürü sofa oldukça daralmıştır. Bu gibi mekansal müdahaleler alanı kullanan kullanıcı sayısındaki artışı karşılamakta yetersiz kalabilmektedir. Bu nedenle yapılara yeni işlev verilirken kullanıcı ihtiyaçları dikkate alınmalıdır.

4.3 Çalışma Alanında Yapılan Anket ve Gözlem Değerlendirmeleri

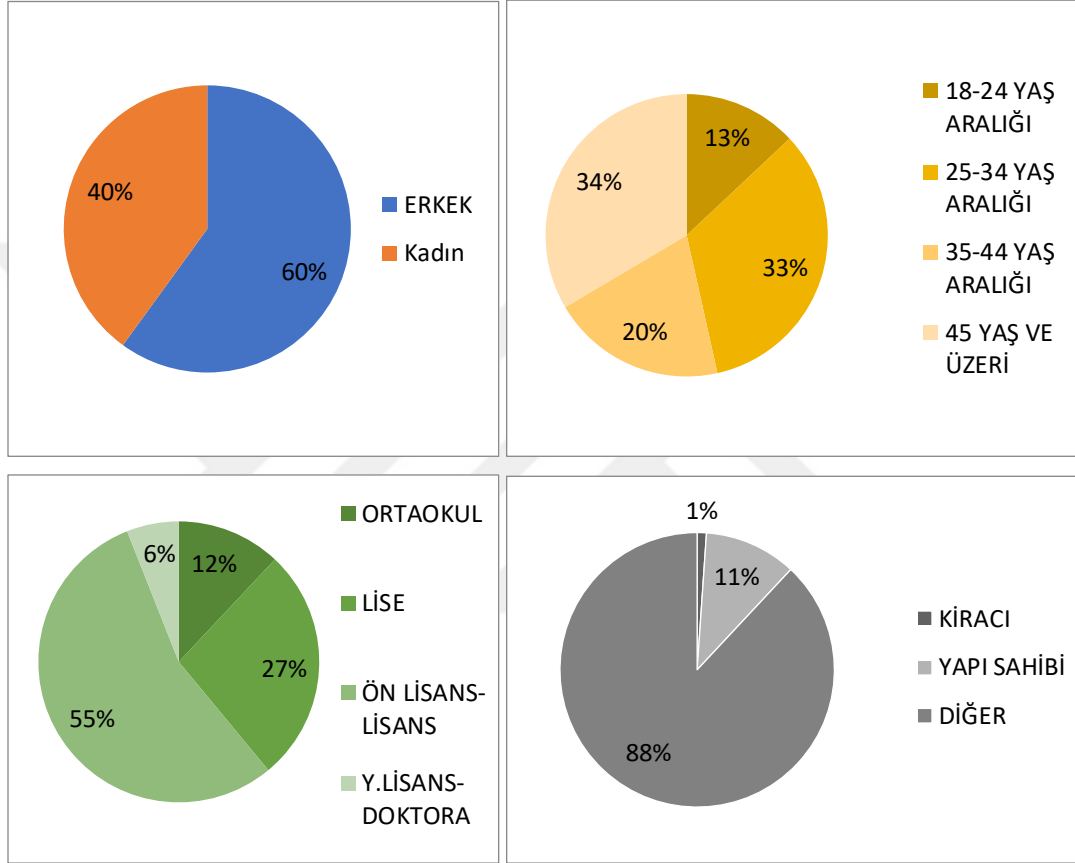
Bu bölümde çalışma alanında yapılan gözlem, görüşme ve literatür çalışmaları sonucu saptanan bulgular ve yapılan anket çalışmasına dair değerlendirmeler sunulmuştur.

Çalışma alanında incelenen geleneksel yapı kullanıcılarıyla kullanım sonrası değerlendirmeye yönelik yapılan anket çalışmalarında kullanıcıların;

- ✓ Kullanıcıların demografik özellikleri
- ✓ Yapıların yapısal, mekansal, teknik durumları
- ✓ Yapıların çevresel durumları
- ✓ Varsa işlev “değişikliği olan yapılarda yeni işleve yönelik kullanıcı memnuniyetleri ölçülmüştür.

115 kullanıcıyla yapılan anket çalışmasına katılan kullanıcıların % 40 ı kadın % 60 ı erkek kullanıcılardan oluşmaktadır. Ankete katılan kullanıcıların %13 ü 18-24 yaş aralığında, %33 ü 25-34 yaş aralığında, %20 si 35-44 yaş aralığında, % 34 ü 45 yaş ve üzerindedir; %18 ü ortaokul ve lise mezunuyken, %82 si en az ön lisans

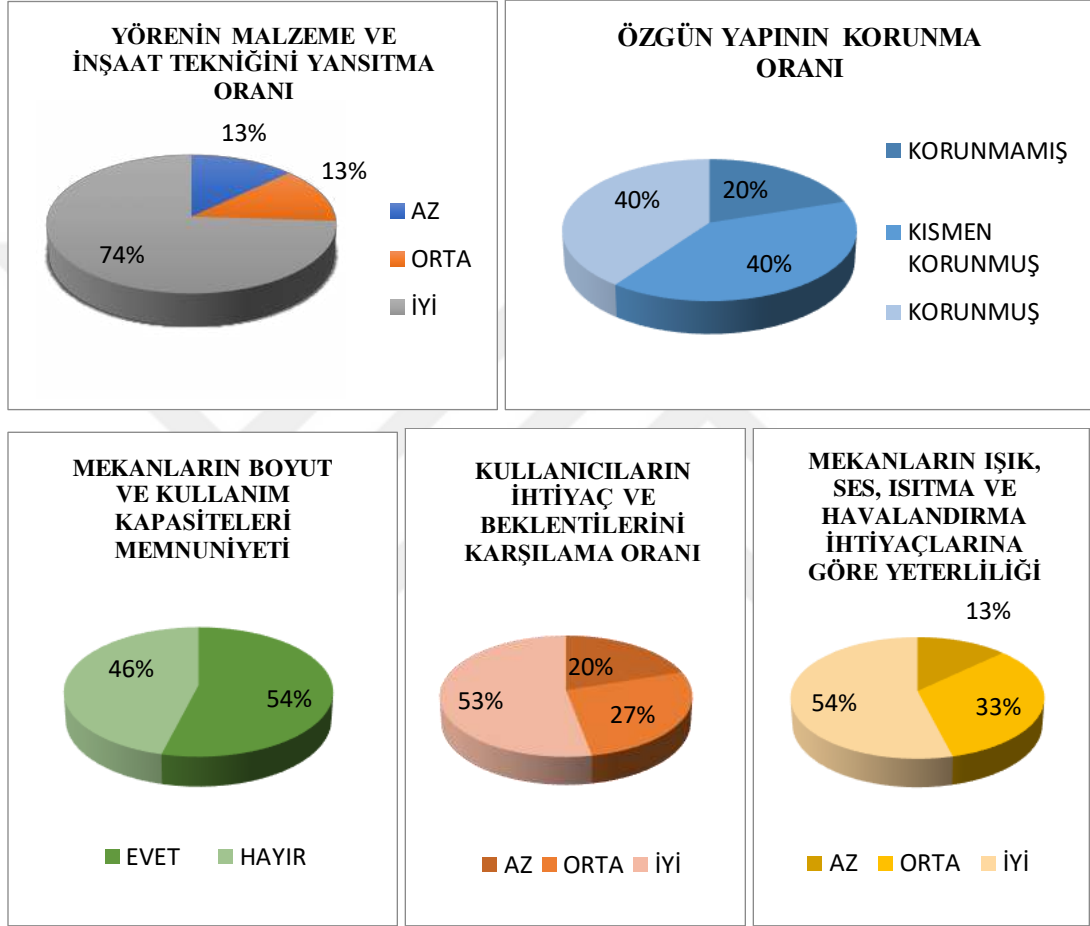
mezunudur (Şekil 4.154). Bu durum alanı kullanan kullanıcıların eğitim düzeylerinin belli bir seviyenin üzerinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca alan kullanıcıları genellikle orta yaş ve üzeri kullanıcılardan oluşmaktadır. Yapıların mülkiyet durumlarına bakıldığı zaman ise genel olarak kullanıcıların diğer kullanıcılardan oluştuğu gözlenmektedir.



Şekil 4.154 Kullanıcıların demografik özellikleri

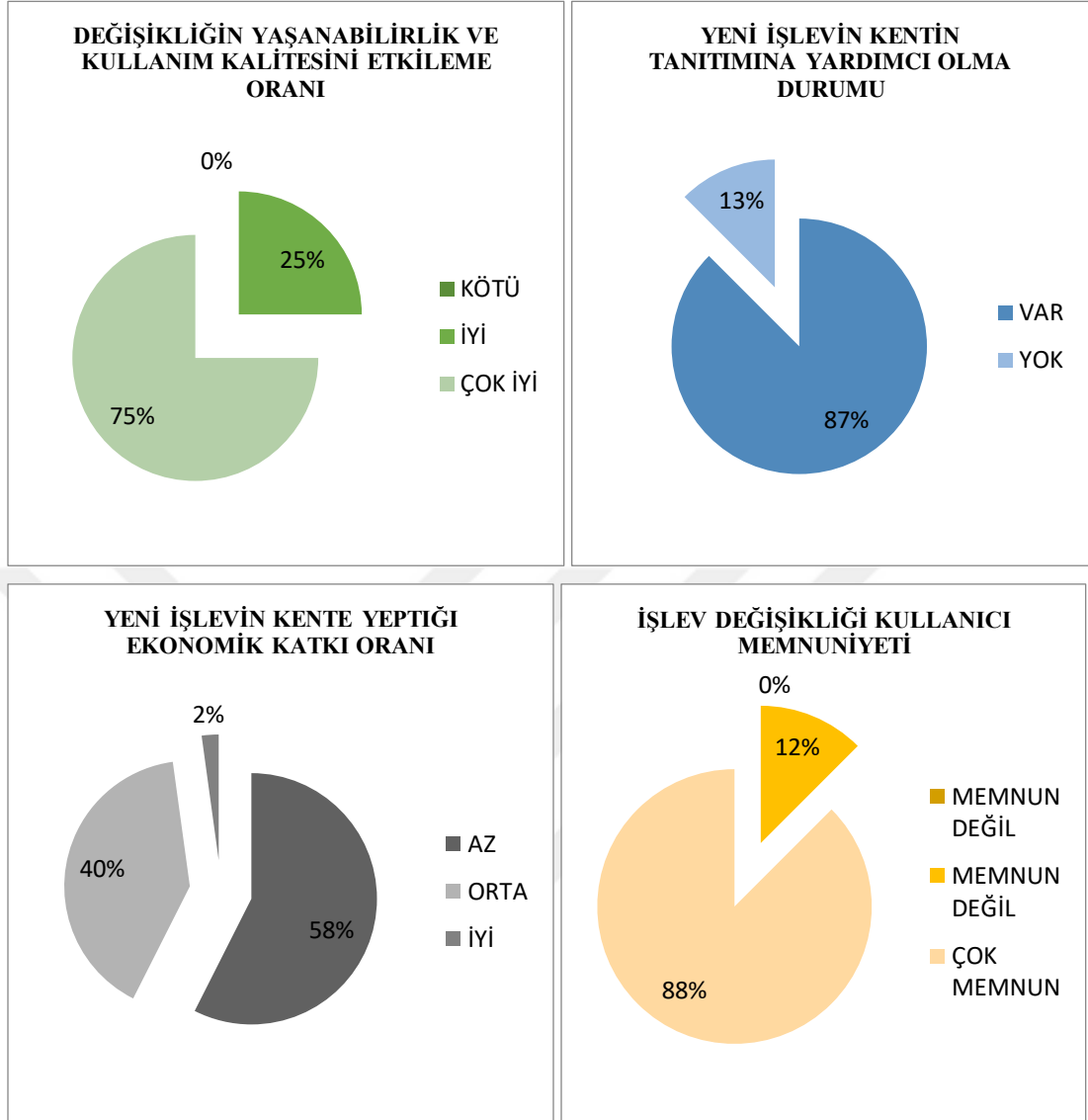
Ankete katılan kullanıcılar yapıların yapısal, mekansal ve teknik özelliklerine yönelik memnuniyetlerini genel olarak olumlu değerlendirmişlerdir. Kullanıcıların % 40'ı değerlendirdikleri yapıların özgünlüklerini koruduğunu, % 40'ı kısmen korunduğunu, %20'si korunmadığını düşünmektedirler. Bunun en temel nedeni Yayla Mahallesi'nde kullanımda olan geleneksel yapıların büyük bir kısmının günümüzde restore edilmiş olmasıdır. Bu durumun avantajlarından bir diğeri ise, yapıların ses ve ısıtma yönünde gerekli yalıtımların yapılmış olmasıdır. Böylece yörenin soğuk ve rüzgarlı kış mevsiminde ısınma problemlerini büyük ölçüde çözülmüş ve kullanıcı memnuniyeti olumlu yönde etkilenmiştir. Mekanların boyut ve

kullanım kapasitelerinde memnun olmayan çekirdek aile kullanıcıları genellikle ıslak hacimlerin küçük olduğundan, büyük aile kullanıcıları ise oda boyutu ve sayısından şikayet etmektedirler. İşlev değiştiren yapılarda ise kullanıcılar genellikle sirkülasyon alanının darlığından, engelli kullanımına uygun olmadığından ve ısınma problemlerinden şikayetçidirler.



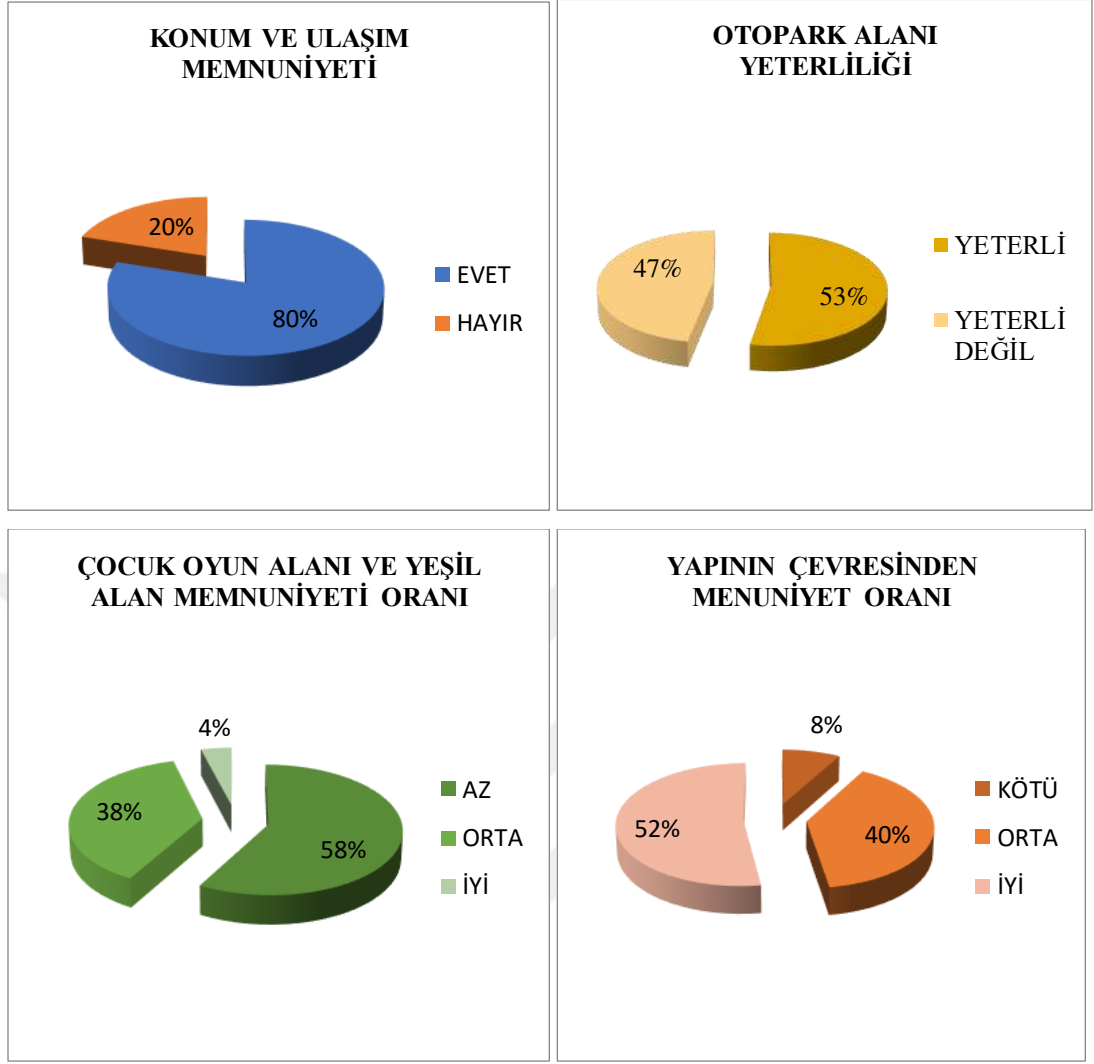
Şekil 4.155 Yapının yapısal, mekansal ve teknik durumu

Alanda işlev değiştiren yapılar otel, müze, sivil toplum kuruluşu ve diğer kamu kuruluşları gibi amaçlarla kullanılmaktadır. Bu yapıları kullanan kullanıcılarla yapılan anketlerde kullanıcıların % 75 i yeni işlevin yapının yaşanabilirlik ve kullanım kalitesini arttırdığını; %87 si işlev değişikliği sonucu yapının kentin tanıtımına yardımcı olduğunu ve büyük bir çoğunluğu yapının yeni işlevinin kente ekonomik katkı sağladığını belirtmişlerdir. İşlev değişikliği sonucu kullanıcı memnuniyeti değerlendirmesinde ise işlev değişikliğinden memnun olmayan kullanıcıya rastlanmamıştır.



Şekil 4.156 Yapının işlev değişikliği sonrasındaki kullanıcı değerlendirmeleri

Yapının çevresel durum değerlendirmesi konum, ulaşım, otopark, çocuk oyun alanı ve yeşil alan yeterliliği ile genel çevre yapısı üzerinden yapılmıştır. Kullanıcıların %80 i yapının konum ve ulaşımından memnundur. Ankete katılan kullanıcıların %53 ü otopark alanını yeterli bulurken % 47 si yetersiz bulmaktadır. Bu durumun oluşmasındaki temel sebep otel, kafe, restoran vs. gibi yapıların kullanıcı sayılarının fazla olmasıdır. Yeşil alan, çocuk oyun alanlarını ve yapının çevresinden kullanıcıların birçoğu memnun olmakla beraber kullanıcıların bir kısmı, güvenlik veya bakımsız çevre düzeninden ötürü yapının çevresinden memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdir.



Şekil 4.157 Yapının çevresel durumu değerlendirmesi

Çalışma alanı ile ilgili yapılan araştırmalara göre mahalle nüfusu 1986 yılında 3670 kişiyken 2022 yılı nüfusu 4353 kişidir (Aslan vd., 2020; Kırklareli Valiliği). Bu durum eskiden şehrin en gözde mahallesi olan Yayla Mahallesi'nin süreç içerisinde kullanıcılar tarafından tercih edilen bir mahalle olma vasfını yitirmesinden kaynaklanmaktadır.

Mahalle içerisindeki sokakların birçoğu Yayla meydanına kadar uzanmakta ve oldukça dar bir formdadır. Sokak tipolojisinin dar yapıda olması her ne kadar geçmiş kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap vermiş olsa da günümüzde özellikle araç sahibi olan kullanıcılar için yetersiz kalmaktadır (Şekil 4.158).



Şekil 4.158 Yayla Mahallesi sokak yapıları

Yayla Mahallesi içerisinde bulunan yapı tipolojileri incelendiği zaman ise geleneksel kent dokusunda yaşanan bozunmalar oldukça fazladır. Bu durumun temel mahalle içerisinde zamanla değişen kullanıcı tipleridir. Geleneksel yapıların birçoğu geçmiş zamanda Bulgar ve Rum kökenli kullanıcılar tarafından inşa edilmiş ve kullanılmaya başlanmıştır. Fakat bu yapılar mübadele sonrası Balkanlardan göç eden Türk kullanıcılar tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde ise birçoğu yerli Romanlar tarafından kullanılan yapılar kullanıcıların istek ve ihtiyaçları doğrultusunda değişimler yaşamıştır. Geleneksel kent dokusu, sonradan yapılan betonarme yapılar ve geleneksel yapılara yapılan müdahalelerden kaynaklı olarak bozulmuş olsa da son zamanlarda yapılan restorasyon çalışmalarıyla bu durumun önüne geçilmeye çalışılmaktadır.



Şekil 4.159 Yayla Mahallesi'ndeki geleneksel dokuyu bozan betonarme yapılar

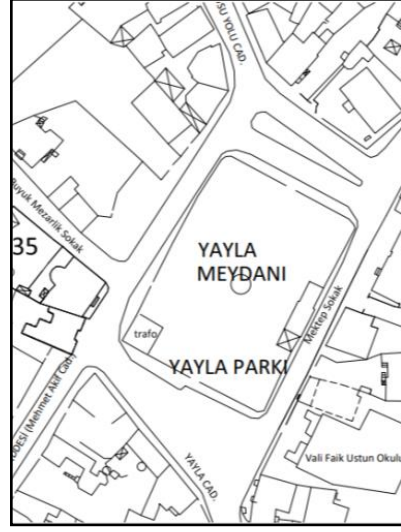
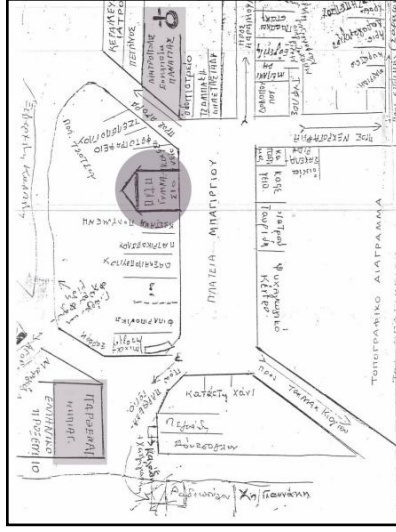
Yayla Tepesi'ne çıkan yol 60 sene önce topraktan stabilize olan yol günümüzde araç ve yaya kullanımı açısından daha rahat olana parke taş ile kaplanmıştır (Şekil 4.160).

Böylece çukur ve kötü hava koşullarının sebep olduğu çamurdan kaynaklı sorunların önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca yaya ve araçların daha rahat bir şekilde yolu kullanabilmeleri için yol genişletilerek kaldırımlar eklenmiştir.



Şekil 4.160 Yayla Mahallesi'ne çıkan yol 1959 yılı fotoğrafı (solda) ve mevcut durumu (sağda) (Aslan vd., 2020)

Yayla Mahallesi'nin en önemli odak noktalarından biri olan Yayla Meydanı (Şekil 4.161) geçmiş zamanlarda çok büyük törenlerin ve şenliklerin yapıldığı aynı zamanda panayır alanı olarak da kullanılan mekandı. Günümüzde ise bağ bozumu şenlikleri gibi kültürel tanıtıma katkısı olan yöresel ve geleneksel etkinliklerin yapıldığı olan bir alan olarak kullanılmaktadır. Meydan içerisine sonradan yapılmış olan Yayla Parkı (Şekil 4.162) ise kullanıcıların dinlenme, yeşil alan ve çocuk oyun alanı ihtiyaçlarını karşılamada büyük rol oynamaktadır. Meydan içerisinde bulunan geleneksel yapılar genel olarak işlev değiştirmiş olsalar yapılan restorasyon çalışmaları ile mimari kimliklerini korumuşlardır. Buna karşın artık kullanılmadığından ötürü kullanılamaz hale gelen veya kullanıcıların yaptığı müdahalelerden ötürü özgün yapısını kaybetmiş olan yapılar da mevcuttur (Şekil 4.163).



Şekil 4.161 Yayla Meydanı mübadele öncesi krokisi (solda) (Demirli, 2010), Yayla Meydanı mevcut vaziyet planı



Şekil 4.162 1920’li yıllarda Yayla Meydanı (Eski Türkiye Fotoğrafları arşivi, 2023; Toptaş, 2012)



Şekil 4.163 Yayla Meydanı mevcut durumu



Şekil 4.164 Yayla Parkı



Şekil 4.165 Özgünlüğünü kaybetmiş geleneksel yapı örnekleri

Çalışma kapsamında yapılan araştırma, anket ve gözlem çalışmalarında görülmektedir ki alanın özgün kent dokusunda ve kullanıcı profillerinde zaman içerisinde oldukça değişimler yaşanmıştır. Öncelikle Yayla Mahallesi geçmiş yıllarda kentin en varlıklı ve çoğunluğu Rum kökenli olan kullanıcılardan oluştuğu için alanın en önemli odak noktası olan Yayla Meydanı bu yıllarda büyük şöenlerin, önemli etkinliklerin yapıldığı kentin en büyük meydanı konumundayken daha sonraki yıllarda ne yazık ki bu durumunu muhafaza edememiştir. Bunun temelinde mübadele sonrası değişen kullanıcıların sosyoekonomik ve sosyokültürel özellikleri yatmaktadır. Çünkü gelir seviyesi düşük kullanıcılar tarafından kullanılmaya başlayan yapılar ekonomik şartlardan dolayı düzenli tadilat ve bakımları yapılmadığı için bir süre sonra eskimiş veya atıl bir hale dönüşmüştür ve bu doğrultuda da Yayla Mahallesi eski cazibesini yitirmiştir. 2001 yılında mahallenin sit alanı olarak kabul edilmesine rağmen bu durum yakın zamana kadar devam etmiştir. Fakat hem kenti tanıtmaya hem de kente ekonomik bir girdi sağlamak için yakın zamanda Kırklareli Valiliği ve Kırklareli Belediyesi tarafından yapılan restorasyon çalışmalarıyla Yayla Meydanı başta olmak üzere meydan çevresinde düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar neticesinde restore edilen bazı yapılara yeni işlevler verilerek tekrar hayata döndürülmüştür. Alanda yapılmış veya yapılması planlanan bu çalışmalarla birlikte Yayla Mahallesi'nin mimari ve kültürel değerlerinin iyileşmeye başladığı görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kentler canlı bir organizma gibi sürekli değişim ve dönüşüm içerisindeyler. Geçmiş zamanlardan beri sosyoekonomik, sosyokültürel ve fiziksel birçok değişime uğrayan kentlerin, Sanayi Devrimiyle beraber yaşadıkları değişimler mekanlar üzerinde de kendini göstermeye başlamıştır.

Kırklareli kenti de geçmişten günümüze farklı kültürlerin bir arada ve iç içe yer aldığı bir merkez olmuştur. Bu nedenle konut kullanımında farklı kültürdeki kullanıcılardan kaynaklı olarak bazı işlevsel mekânsal dönüşümlere şahitlik etmiştir. Bu bağlamda Yayla Mahallesi'ndeki kentsel sit alanı içerisinde bulunan geleneksel yapılar incelendiği zaman bu durumun en güzel örnekleriyle karşılaşmaktadır. Süreç içerisinde dönemin gerektirdiği ihtiyaç ve sosyoekonomik şartlara göre konut kullanımında aynı veya farklı kullanıcılar tarafından değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. Kullanıcıların kültürel farklılıkları mekânsal değişimleri sosyoekonomik şartlar ise yapı kullanımında işlev değişikliğini sağlayacak yenilemeleri beraberinde getirmiştir. Bu çalışmada Yayla Mahallesi kapsamında KSD yöntemiyle; literatür taraması, araştırma, anket, gözlem ve görüşmeler yaparak seçilen örnek yapılar üzerinden geleneksel yapıların kullanım sonrası değerlendirilmeleri yapılmıştır.

Çalışmada Yayla Mahallesi kapsamında kullanım sonrasına yönelik anketler yapılarak kullanıcıların alanla ilgili düşünce ve memnuniyetleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Saptanan bulgulara göre ankete katılan kullanıcıların neredeyse yarısı otopark yetersizliğinden şikayetçidirler. Yapılan sözlü görüşmeler ve gözlemlere göre bunun temel sebebinin cadde ve sokakların dar olmasından kaynaklı bir sorun olduğunu söylemek mümkündür. Yine kullanıcıların bir diğer memnuniyetsizliği ise çalışma alanındaki yeşil alan yetersizliğidir. Çünkü alanda kullanıcıların günlük yaşamda ortak kullandıkları, hem dinlenebilecekleri hem çocuklarıyla beraber vakit geçirebilecekleri hem de yeme-içme ihtiyaçlarını anlık olarak karşılayabilecekleri tek açık yeşil alan Yayla Parkı'dır.

Anket sonuçlarına göre yeni işlev verilen yapı kullanıcılarının büyük çoğunluğu yeni işlevin kentin tanıtılmasını, mimari ve kültürel değerlerin korunmasını sağlamakla beraber kente ekonomik katkı da sağladığını belirtmiştir. Kullanıcıların bir kısmı

yapının mekansal boyutlarının kullanıma açısından yetersizliğinden memnun değillerdir. Çünkü işlev değişikliğine uğrayan yapılar genellikle kamuya açık alanlara dönüştürülmüştür. Bu durum yapıyı kullanan kullanıcı sayısında artışın yoğun olduğu zamanlarda mekan kullanımını kısıtlamaktadır. Bu nedenle işlev değişikliği yapılması planlanan yapılara hangi işlevin verileceği yapının mekansal boyutları ve kullanıcı kapasiteleri arasındaki ilişkiyi de baz alan fizibilite çalışmalarıyla belirlenmelidir.

Tüm saptanan analiz ve bulgulara göre örnek olarak seçilen yapıların kullanım sonrası değerlendirmeleri yapılarak geleneksel yapıların yeniden kullanımlarında dikkat edilmesi gereken durumlar belirtilmiştir. Yeniden kullanılan veya kullanılması planlanan yapılara verilecek işlevin seçiminde yapının konumu, mekansal özellikleri, kullanıcı profilleri, geleneksel doku, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapı gibi beşeri özellikler ile iklim gibi doğal faktörler baz alınarak karar alınmalıdır. Gerekli literatür taramaları, alanda yapılan anket ve gözlem çalışmaları, alan ve yapı kullanıcıları ile sözlü görüşmeler yaparak yeniden kullanılacak ya da yeniden işlevlendirilecek olan yapılar tanınmalıdır. Mekansal, yapısal vb. değişim ve dönüşümler yapının geleneksel ruhu, tarihi ve özgün mimari kimliği korunarak yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aigwi, I. E., Duberia, A., & Nwadike, A. N. (2023). Adaptive Reuse of Existing Buildings as a Sustainable Tool for Climate change Mitigation within the Built Environment. *Sustainable Energy Technologies and Assessments*, 56. doi: 10.1016/j.seta.2022.102945
- Akad, S., (2007), Kentsel Açık Alanlarda Kullanım Sonrası Değerlendirme: İzmir Sahil Bantları Örneği Üzerine Ampirik Bir Çalışma (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İzmir
- Akansel, S. & Çakır, H., K. (2023). An Overview of Urban Transformation Works in Kırklareli Yayla Neighborhood.2. International Paris Congress on Applied Sciences. Ağustos, 2023. Paris.
- Akın, V. (1997). Kırklareli Adının Tarihçesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(2), 9.
- Aksu, M., (2000). Büro Binalarında Çalışma Mekanının Kullanım Sonrası Değerlendirmesi (KSD/POE) İçin Kontrol Listesi Oluşturulması (Yüksek Lisans Tezi), İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- All 01 Nilşen İnşaat A.Ş. (2023). <https://nilsen.com.tr/portfolios/vali-faik-ustun-kirklareli/>. (web dökümanı)
- Alsibaai, L., & Özcan, U. (2022). Mimaride Kullanıcı Gereksinimlerinin Değişimi Ve Bina Programına Yansımaları. *International Journal of Social And Humanities Sciences*, 6(2), 139-165.
- Altınoluk, Ü. (1998). *Binaların Yeniden Kullanımı*. (1. Baskı). İstanbul: YEM Yayınları.
- Altun, D. A. (2010). Kapalı Konut Siteleri ve ‘Mahalle’ Kavramı. *İdealkent*, 1(2), 216-244.
- Arkoç, O., & Özşahin, B. (2016). Kentsel Planlamada Jeolojinin Etkisi, Kırklareli Örneği. *Kırklareli Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*, 1(1), 30-40.
- Aslan, F., Ateş, O., Menteş, Y. (2020). Kentsel Mekan Ve Morfoloji İlişkisi: Kırklareli İli Yayla Mahallesi Örneği. *Kırklareli Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*, 6(2), 165-184. doi: 10.34186/klujes.772981
- Ástmarsson, B., Jensen, P. A., & Maslesa, E. (2013). Sustainable renovation of residential buildings and the landlord/tenant dilemma. *Energy Policy*, 63, 355-362. doi: 10.1016/j.enpol.2013.08.046
- Azsöz, G. P. (2021). Kırklareli Geleneksel Konut Mimarisi. *Yıldız Journal of Art and Design*, 8(1), 12-22.

- Baird, G., (2001) Forum: Post-occupancy evaluation and Probe. A New Zealand perspective. *Building Research and Information*, 29(6), 469-472. doi: 10.1080/09613210110072656
- Baird, G., Gray, J., Isaacs, N., Kernohan, D., Mc Indoe, G., (Ed.). (1996). *Building Evaluation Techniques*, Newyork, NY: McGraw-Hil.
- Balcı, A. (2001). Kırklareli İli'nin Coğrafi Etüdü (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), İ..AZN., 48/1320/B-05
- Bechtel, R. B. (1997) *Environment and Behavior: An Introduction*, Thousand Oaks; London; New Delhi, US: Sage Publications, Inc.
- Bechtel, R. B., Churchman, A. (Eds.) (2002) *Handbook of Environmental Psychology*, NY: John Wiley & Sons Inc.
- Cebe, M. (2017) Bina Programı Hazırlanması; Güneydoğu Anadolu Bölgesi Geleneksel Han Yapıları Örneği (Doktora Tezi). Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Diyarbakır.
- Cooper, I. (2001). Post-Occupancy Evaluation- Where Are You? *Building Research & Information*, (29)2: 158-163. doi: 10.1080/09613210010016820
- Cplakidas. (2019). Balkanlar 6. Yüzyıl- Via Egnatia, Via Militaris, Via Pontica, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Balkans_6th_century_-_marked_Via_Egnatia,_Via_Militaris,_Via_Pontica.png. (web dökümanı)
- Demirli, M. (2010). Kırklareli Rum Okulu Restorasyon Projesi (Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul
- Doğruöz, V. T. Dökmeci, V. Çiftçi, A. (2020). Kırkkilise Sancağı'nın Tarihi ve Coğrafi Açından Tasviri (Perigrafi İstoriogeografiki Tis Eparhias Ton Saranta Ekklesion) Adlı Eser Tercümesinin Kırklareli Tarihi Açısından Yorumlanması. *ABAD*, 3(6), 71-105. doi: 10.32953/abad.794982
- Douglas, J. (2006). *Building adaptation*. G.B: Routledge. 678 sayfa
- Erdem, S., (2018). Kırklareli Sanat Galerisi. <https://www.trakyaagezi.com/>. (web dökümanı)
- Eres, Z. (2016). Kırklareli'nin Mimarlık Kültürü Üzerine Araştırmalar. *Arkeoloji ve Sanat*, (s 152), 201-216.
- Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi. (2023). Kırklareli. <https://www.eskiturkiye.net/tag/k%C4%B1rklareli/>. (web dökümanı)
- Evrin, T. (2010). Kullanım Sonrası Değerlendirme (KSD) Yönteminin YTÜ Kimya ve Metalürji Fakültesi Binası Örneğinde İncelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

- Eyüboğlu E., A., Vatansever. N. (2007). Kırklareli Kentsel Sit Alanı Yerleşimi, Koruma Sorunları ve Öneriler, 3. Uluslararası Mimar Sinan Sempozyumu, Edirne: Trakya Üniversitesi
- Göktekin, E. (2002). Ortaöğretim Yapılarında Yeni Eğitim Teknolojilerinin Yoğun Olarak Kullanıldığı Mekânların Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesi (POE/KSD) (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi: İstanbul.
- Güçtekin, N. (2015). Kırklareli (Kırkkilise) Rum Mektebi'nden Vali Faik Üstün İlkokulu'na Bir Eğitim Binasının Hikâyesi (1905-2005). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(1), 171-192.
- Güler, N. (2013). *Kırklareli İli (Merkez, Babaeski, Kofçaz, Lüleburgaz, Pehlivan köy Ve Pınarhisar) Flora ve Vegetasyonu*. Kırklareli: T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Kırklareli Orman İşletme Müdürlüğü.
- Günaçar, E. (2022). Binaların Kullanım Sonrası Değerlendirilmesi Üzerine Bir Meta-Analiz Çalışması (Doktora Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi: Bursa.
- Hacıhafızoğlu, E. (2003). Kırklarelinin Mevcut Geleneksel Konut Çevresinin Kültür Bağlamında İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Edirne.
- Halifeoğlu, F. M., Işık, N., Tekin, M., Güzel, E., İpekyüz, H. D., & Erkoç, B. (2020). Geleneksel Mimaride Yeniden Kullanım Kaynaklı Sorunlar: Diyarbakır Evleri Örnekleme. Journal of International Social Research, 13(75).
- Hill, S. (2016). Constructive Conservation—A model for Developing Heritage Assets. Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development, 6(1), 34-46. doi: 10.1108/JCHMSD-04-2015-0013.
- Jensen, P. A., & Maslesa, E. (2015). Value based building renovation—A tool for decision-making and evaluation. Building and environment, 92, 1-9. doi: 10.1016/j.buildenv.2015.04.008.
- Karaca, E. (2020). Arkeolojik Verilere Göre Doğu Trakya Kuzey Yolu. *Belleten*, 84(299), 29-42. doi: 10.37879/belleten.2020.29.
- Karaçam, N., 1995. *Efsaneden Gerçeğe Kırklareli*. Kırklareli: Kırklareli Belediyesi Yayını.
- Karagenc, O. (2002). Toplu Konut Alanlarında Simgesel Performansına Yönelik Kullanım Sonrası Değerlendirme Modeli (Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Kaya, E. (2019). Müstakil Konut Alanlarında Morfolojik Dönüşüm Örneği: Diyarbakır Diclekent Villaları (Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Diyarbakır.
- Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğü. (2023). Vali Faik Üstün İlkokulu. <https://valifaikustunilkokulu.meb.k12.tr/>. (web dökümanı)

- Kırklareli Kültür Varlıkları Envanteri.(2023). <https://www.kirklarelienvanteri.gov.tr/>. (web dökümanı)
- Kırklareli Valiliği. (2023, August 29). Kırklareli. <http://www.kirklareli.gov.tr/>. (web dökümanı)
- Kızmaz, K. C. & imşıit Koş, F. (2015). Esneklik Kavramında Kullanıcı Katılımının nemi Ve Güncel Yaklaşımlar . *Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 8 (2) , 111-142. doi: 10.20854/befmbd.59800.
- Koca, K., (2020). Kırklareli Kent Merkezinin Tarihsel Gelişimi (Lisans Bitirme devi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi: İstanbul.
- Kurtişoğlu, A., G. (2014). Kırklareli Geleneksel Evlerinde Cephe Düzenlemesi. *Pursuit of History*, (12). 187-219.
- Kuyucu, F., Vatan, M. (2017). Kullanım Sonrası Değerlendirme Yöntemi: Gaziantep Hasan Kalyoncu niversitesi ęrenci Yurtları rneęi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 41-61. doi: 10.17932/IAU.IAUD.13091352.2017.9/33.41-61.
- Mansel, A.M. (1938). Trakya'nın Kültür ve Tarihi. İstanbul: Edirne ve Yöresi Eski Eser. Sev. Kurumu
- Mauliani, L., Purwantiasning, A. W., & Aqli, W. (2013). Kajian Jalur Pedestrian Sebagai Ruang Terbuka Pada Area Kampus. *Artikel Jurnal Ilmiah Arsitektur NALARs*, 12(2). 1-9.
- Mülayim, A. (2023). 1930-1950 Yılları Arası Kırklareli Konutlarının Cephe zelliklerinin Belirlenmesi. Kırklareli Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi, 1(2), 147-159.
- Orbeyi, N. K., Kurugöl, S., Baykan, C. (2007). Kırklareli Kent Dokusu İçinde Geleneksel Konutların Malzeme Açısından Değerlendirilmesi, Koruma ve neriler. 3. International Sympsium on Architect Sinan – Housing. April 12-13, 2007. Edirne: Trakya niversitesi.
- Özden, P., P. (2008). *Kentsel Yenileme*. (1. Baskı). Ankara: İmge Yayınları.
- zkk, M. K., & Kuru, A. (2015). Kentsel Dokuda Görülen Değişimlerin İncelenmesi: Kırklareli Kent Merkezinde Morfolojik Bir Analiz alışması. Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı, Ekim 22-23, 2015 (423-437). Mersin: Mersin niversitesi.
- zyılmaz, H. 2007. Diyarbakır Geleneksel Konut Mimarisinde Morfolojik Analiz: Geleneksel Konutların Güncel Kullanımda Değerlendirilmesi (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pehlivan, E. (2010). Doğu Trakya'da Roma Dönemi Yolları (Yüksek Lisans Tezi) Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.

- Pouya, S., Bayındır, E., & Savaş, S. (2020). Kullanım Sonrası Değerlendirme Metodu Elazığ Çip Barajı Mesire Alanı Örneği. ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, 8(2), 419-426. doi: 10.33202/comuagri.702142.
- Preiser W.F.E., Rabinowitz H.Z. & White E.T. (1988). *Post Occupancy Evaluation*. NewYork: Van Nostrand Reinhold Company.
- Preiser, W.F.E. (2001). *The Evolution of Post-Occupancy Evaluation: Toward Building Performance and Universal Design Evaluation, Learning From Our Buildings, : A State of the Practice Summary of Post- Occupancy Evaluation*. USA: National Academy of Sciences.
- Preiser, W.F.E., Vischer, J., (2005) *Assessing Building Performance*. Amsterdam: Elsevier.
- Remøy, H. T., & Wilkinson, S. J. (2012). Office Building Conversion And Sustainable Adaptation: A Comparative Study. *Property Management*, 30(3), 218-231. doi: 10.1108/02637471211233738.
- Sharifi, A. A., & Farahinia, A. H. (2020). Evaluation of the adaptive reuse potential of historic buildings and proposition of preventive-protective measures. *International Journal of Building Pathology and Adaptation*, 38(3), 493-507.
- Şahin, S. S., (2000). Kırklareli'nin Tarihsel Gelişimi İçinde Yayla Mahallesi'nin Çözümlemesi ve Koruma Önerileri, (Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Anabilim dalı Röleve-Restorasyon Programı. İstanbul.
- Thrace Konak Otel. (2023). <https://www.thracekonak.com/>. (web dökümanı)
- Tiran, Ö., (2020). Tarihi Dodoğlu Konağı yatırım ve destek ofisi olarak hizmet veriyor. AA. <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/tarihi-dodoglu-konagi-yatirim-destek-ofisi-olarak-hizmet-veriyor/0>. (web dökümanı)
- Toptaş, B. (2012). Kırklareli Merkez İlçe Ve Köylerindeki Gayri Müslim Eserleri (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.
- Ural, A., Kılıç, İ. (2013). Bilimsel Araştırmalar Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. 31. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Vafaie, F., Remøy, H., & Gruis, V. (2023). Adaptive reuse of heritage buildings; a systematic literature review of success factors. *Habitat International*, 142, doi: 102926.
- Vanilya Butik Otel. (2022). <https://www.trivago.com.tr>. (web dökümanı)
- Wong, L. (2016). *Adaptive reuse: extending the lives of buildings*. Berlin: Birkhäuser.
- Yanakopulos, Y. (1994). *Doğu Trakya Saranda Eklesies*, Selanik.

- Yüksek, İ. (2008). Geleneksel Anadolu mimarlığında ekolojik uygulamalar üzerine bir araştırma (Kırklareli kırsal alan örneği).Doktora Tezi. Trakya Üniversitesi.
- Yüksek, İ., & Esin, T. (2009). Kırklareli Geleneksel Konut Örneklerinin Enerji Etkinliğinin Değerlendirilmesi. IX. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi Sempozyum Bildirisi.
- Yüksek, İ., (2004). Kırklareli'nin Mevcut Sivil Mimarisinde Pencereilerin Analizi (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı. Edirne.





EKLER

Ek 1: (ANKET FORMU) Kullanıcılara Yönelik Anket Çalışması Soruları

KIRKLARELİ'NDEKİ GELENEKSEL YAPILARIN KULLANIM SONRASI DEĞERLENDİRİLMESİ: YAYLA MAHALLESİ ÖRNEĞİ

Değerli katılımcılar,

Bu anket bilimsel bir çalışmada kullanılmak üzere kişisel görüşlerinizi almak amacıyla geleneksel yapıların kullanım sonrası değerlendirilmesi üzerine bir araştırma yapmayı hedeflemektedir. Anket formuna katıldığınız için teşekkür ederiz.

1.DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1. Cinsiyetiniz?

KADIN	ERKEK
-------	-------

2. Yaşınız?

18-24	25-34	35-44	45 ve üzeri
-------	-------	-------	-------------

3. Eğitim Durumunuz?

İLKOKUL	ORTAOKUL	LİSE	ÖN LİSANS-LİSANS	Y.LİSANS-DOKTORA
---------	----------	------	------------------	------------------

4. Yapının Mülkiyet Durumu

KİRACI	YAPI SAHİBİ	DİĞER
--------	-------------	-------

2.YAPININ YAPISAL, MEKANSAL VE TEKNİK DURUMU

5. Yapı yörenin malzeme ve inşaat tekniğini yansıtmakta mıdır?

AZ	ORTA	İYİ
----	------	-----

6. Yapının özgün yapısı korunmuş mudur?

KORUNMAMIŞ	KISMEN KORUNMUŞ	KORUNMUŞ
------------	-----------------	----------

KORUNMAMIŞ ise sebebi.....

7. Yapıya ait mekanların boyutları ve kullanım kapasiteleri yeterli midir?

EVET	HAYIR
------	-------

HAYIR ise sebebi.....

8. Yapı günümüz kullanıcılarının ihtiyaç ve beklentilerini ne derece karşılamaktadır?

AZ	ORTA	İYİ
----	------	-----

9. Yapıdaki mekanların ışık, ses, aydınlatma, havalandırma sistemleri ihtiyaçlara ne derece cevap vermektedir?

AZ	ORTA	İYİ
----	------	-----

3.İŞLEV DEĞİŞİKLİĞİ SONRASINDAKİ DEĞERLENDİRMELER

10. Yapıda işlev değişikliği varsa bu durum yapının yaşanabilirlik ve kullanım kalitesini ne şekilde etkilemiştir?

KÖTÜ	İYİ	ÇOK İYİ
------	-----	---------

KÖTÜ ise sebebi.....

11. Yapı yeni işlevinde hangi amaçla kullanılmaktadır?

12. Yapının yeniden işlevlendirilmesi sonucu yapı kentin tanıtımına yardımcı olmuş mudur?

EVET	HAYIR
------	-------

13. Yapı yeni işleviyle kente ekonomik olarak bir katkı sağlamış mıdır?

AZ	ORTA	İYİ
----	------	-----

14. Yapıda yapılan işlev değişikliği kullanıcı memnuniyeti açısından uygun mudur?

MEMNUN DEĞİL	MEMNUN	ÇOK MEMNUN
--------------	--------	------------

MEMNUN DEĞİL ise sebebi.....

4.YAPININ ÇEVRESEL DURUMU

15. Yapının konumu ve ulaşım olanakları yeterli midir?

EVET	HAYIR
------	-------

16. Yerleşim alanında otopark alanları yeterli midir?

EVET	HAYIR
------	-------

17. Yerleşim alanında çocuk oyun alanları ve yeşil alanlar yeterli midir?

AZ	ORTA	İYİ
----	------	-----

18. Genel olarak kullandığınız yapının çevresinden memnuniyet dereceniz nedir?

KÖTÜ	ORTA	İYİ
------	------	-----

KÖTÜ ise sebebi.....

Teşekkür ederiz...



ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyad, Ad

SAVAŞ, Sümeyye

Web sayfası

(Research Gate, Academia, vs.)

Eğitim Bilgileri

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Dicle Üniversitesi	2024
Lisans	Mustafa Kemal Üniversitesi	2018

İş Deneyimi

Dönem (Yıl)	Şirket, Kurum	Görev

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

1. Examination of the Architectural Features of Traditional Kırklareli Houses
2. Spatial Formations in Traditional Southeastern Houses
3. Geleneksel Midyat Evlerinin Morfolojik Açıdan İrdelenmesi
4. Silvan’da Konak Yaşamı ve Mimarisi
5. Farklı Sosyal Grupların Aynı Yerleşim Dokusundaki Sosyal, Kültürel ve Mekansal Tercihlerinin İncelenmesi
6. Kullanım Sonrası Değerlendirme Metodu Elazığ Cıp Barajı Mesire Alanı Örneği
7. Engelsiz Çocuk Oyun Alanları

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZ BENZERLİK BİLDİRİMİ FORMU

Öğrencinin Adı, Soyadı	Sümeyye SAVAŞ		
Öğrenci No	20808025		
Ana Bilim Dalı	Mimarlık		
Program Türü	Proje ☐	Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
Tez Danışmanı (Ünvanı, Adı, Soyadı)	Prof. Dr. Havva ÖZYILMAZ		
(Varsa) II. Tez Danışmanı (Ünvanı, Adı, Soyadı)			
Tez Başlığı	GELENEKSEL YAPILARIN KULLANIM SONRASI DEĞERLENDİRİLMESİ: KIRKLARELİ YAYLA MAHALLESİ ÖRNEĞİ		
RAPOR BİLGİLERİ			
Raporlama Aşaması	Tez Savunma Sınavı Sonrası		
Sayfa Sayısı	157		
Raporlama Tarihi	07.02.2024		
Benzerlik Oranı (%)	% 6		

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmamın toplam 153 sayfalık kısmına ilişkin, 07/02/2024 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından *Turnitin* isimli intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan intihal raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 6 olarak tespit edilmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

- ☐ Başlangıç Bölümleri (Kabul ve Onay sayfası, Teşekkür sayfası, Özet/Abstract) hariç
☒ Kaynaklar hariç
☐ Alıntılar hariç/dâhil
☐ Diğer (Açıklayınız)

Tezimin benzerlik oranı, Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İntihal Raporu Uygulama Esaslarında belirtilen üst sınır benzerlik oranını aşmamaktadır. Tez benzerlik oranı üst sınır benzerlik oranının altında olsa dahi aksinin tespit edilmesi durumunda her türlü yasal sorumluluğu kabul ettiğimi ve hukuki sonuçlarına razı olduğumu bildirir, gereğini arz ederim.

Öğrencinin Adı, Soyadı: Sümeyye SAVAŞ

Tarih: 07/02/2024

İmza:

Danışman Adı, Soyadı: Prof Dr. Havva ÖZYILMAZ

İmza:

Tarih: 07/02/2024

Ana Bilim Dalı Başkanı Adı, Soyadı: Prof. Dr. Havva ÖZYILMAZ

İmza:

Tarih: 07/02/2024